

Nr 217.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående lönereglering för ordinarie tjänstemän vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter; given Stockholms slott den 3 mars 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels godkänna härvid fogat förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8),

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Förslag

till

kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8).

Härigenom förordnas, att 54 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 skola erhålla följande ändrade lydelse samt att till 56 § nämnda reglemente skall fogas ett 3 mom. av den lydelse som nedan sägs:

54 §.

Åttonde huvudtiteln.

9 mom. Högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blind, vårdanstalten för blind med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken.

Bestämmelsernas tillämpningsområde.

1. De i förevarande moment meddelade föreskrifterna hava icke avseende å rektorer vid i momentet omförmälda läroanstalter, med mindre sådant särskilt angivits i de särskilda bestämmelser, som för sådana befattningshavare meddelas under 3 avd. av reglementet.

Avlöning vid innehav av vissa med lärartjänst förenade särskilda förmåner.

2. Innehavare av sådan lärarbefattning vid de allmänna läroverken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad såväl minskning i den från statsverket eljest utgående lönen till belopp, motsvarande de i avlöningen ingående särskilda förmånerna, efter uppskattning i behörig ordning, som ock vad i laga ordning kan varda stadgat rörande upphörande eller ändring av nämnda särskilda förmåner; dock att vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skall oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo.

Skyldighet att vikariera å högre befattning.

3. Den i 3 § 1 mom. andra stycket stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid i detta moment avsedd läroanstalt, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.

Förening av tjänster m. m.

4. Såsom undantag från vad i 4 § 1 mom. stadgas gäller, att med befattning såsom lärare i övningsämne vid någon av de i detta moment avsedda läroanstalterna må kunna förenas annan tjänst, därest skolöverstyrelsen på

därom gjord framställning prövar sådan förening kunna utan olägenhet för undervisningen äga rum; dock att fråga om förening med sådan övningslärarbefattning av ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Medgivande varom nu sagts skall, där så kan ske, avse viss tid, som ej bör överstiga tre år i sänder.

Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vederbörande rektor efter av skolöverstyrelsen givna riktlinjer, på därom gjord framställning och efter prövning att ifrågavarande undervisning icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst ett läsår i sänder.

5. För lärare i övningsämne med undantag av *dels* lärarinna i hushållsgöromål, som vid statens skolköksseminarium och hushållsskola förordnats till biträdande föreståndarinna eller som vid småskoleseminarium tjänstgör såsom skolköksföreståndarinna, *dels* lärare i trädgårdsskötsel, *dels* lärarinna i hushållsgöromål vid läroanstalt för blindas, *dels* lärarinna i slöjd vid vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, *dels* ock skolkökslärarinna, skolköks- och kindergartenslärarinna, slöjdlärarinna samt kindergarten- och gymnastiklärarinna vid läroanstalt för dövstumma skola vid bestämmandet av läraren tillkommande årslön följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

Beräkning
av årslön
för lärare
i övnings-
ämne.

a) Då lärare i en och samma ordinarie befattning fullgör tjänstgöring å mer än en ort, bestämmes hela lönen efter den ortsgrupp, till vilken den ort blivit hänförd, som enligt skolöverstyrelsens bestämmande skall anses såsom lärarens stationeringsort.

b) Där ej annat följer av vad i nästföljande stycken eller nedan under c) sägs, utgör årslönen:

vid en undervisningsskyldighet av 30 veckotimmar det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet,

vid en undervisningsskyldighet överstigande 30 veckotimmar nämnda lönebelopp ökat med en trettiondedel för varje överskjutande veckotimme, samt

vid en undervisningsskyldighet understigande 30 veckotimmar ifrågavarande lönebelopp minskat med en trettiondedel för varje felande veckotimme.

Ökning av lönebeloppet må ske med högst fyra trettiondedelar. Minskning av nämnda belopp må ske, i fråga om lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott, med högst tjuguen trettiondedelar samt, i fråga om lärarinna i kvinnlig slöjd, med högst tjugufyra trettiondedelar. Det efter ökning respektive minskning uppkomna talet skall, därest det icke utgöres av helt med tre delbart krontal, jämkas till närmast högre sålunda delbara hela krontal.

Vid förening av flera här avsedda befattningar må vid årslönernas bestämmande enligt ovan meddelade föreskrifter hänsyn icke tagas till den del av den sammanlagda undervisningsskyldigheten, som överstiger 34 veckotimmar. Närmare bestämmelser för tillämpning av detta stadgande meddelas av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall.

c) Beträffande lärare i gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinne-seminariet eller allmänt läroverk, vilken fullgör arbete med planläggning och övervakande av lärjungarnas friluftsverksamhet, må skolöverstyrelsen, efter prövning för varje budgetår, bestämma, att till det antal veckotimmar, undervisningsskyldigheten omfattar, skola för årslönens bestämmande läggas ytterligare högst tre veckotimmar. Antalet veckotimmar, som sålunda tillägges, skall bestämmas med hänsyn till omfattningen av nämnda arbete, skolande härvid i fråga om högre lärarinneseminariet tagas i betraktande allenast tjänstgöring, som fullgöres i realskolan eller flickskolan.

För lärare, som i första stycket sägs, utgör årslönen det belopp, vartill densamma skulle uppgå vid tillämpning av de under b) meddelade bestämmelserna, ökat för varje enligt nästföregående stycke tillagd veckotimme med en trettiondedel av det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande lönebeloppet.

Beräkande
av tid för
löneklass-
uppflyttning.

6. Vid tillämpning av stadgandet i 7 § 3 mom. a) skall såsom tjänstetid räknas jämväl tid, varunder tjänsteman av anledning, som omförmäles i 9 punkten andra stycket av detta moment, varit hindrad att tjänstgöra.

Ferier, se-
mester.

7. Lärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, med undantag av lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium, ävensom verkstadsingenjör vid tekniskt läroverk äga årligen i stället för semester åtnjuta *ferier* å tider, som i vederbörande stadgar föreskrivas.

Översköterska vid vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte ävensom sjuksköterska vid läroanstalt för dövstumma äga åtnjuta *semester* under 25 dagar intill det år, under vilket de fylla 40 år, samt därefter under 35 dagar.

Tjänstledig-
hetsavdrag
för lärare i
övningsämne.

8. För lärare i övningsämne, vilkens årslön med tillämpning av de ovan i 5 punkten b) och c) meddelade föreskrifterna bestämts på grundval av ett högre eller lägre antal veckotimmar än 30, utgöra A- och B-avdragen de belopp, som finnas angivna i 12 §, ökade respektive minskade med samma antal trettiondedelar, varmed det för vederbörande ortsgrupp och löneklass gällande lönebeloppet ökas eller minskas; dock att, där sålunda uppkommande avdragsbelopp för dag icke slutar å helt femtal ören, detsamma skall jämkas till närmaste femtal.

Oavkortad
lön vid viss
ledighet.

9. I stället för vad i 13 § 3 mom. stadgas gäller, att lärare äger åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet, vilken han enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

Lärare äger åtnjuta oavkortad lön jämväl för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, där han är anställd, blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Lärare, för vilken tjänstgöringshinder av nu nämnt slag förelegat, skall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörig ordning kan varda bestämd.

Tjänstledig-
hetsavdrag
under ferie-
tid.

10. Har tjänsteman, som äger åtnjuta ferier, under de två terminerna närmast före ferietid icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall han vidkännas A-avdrag under

ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet.

11. I stället för vad i 16 § b) sägs gäller, att lärare skall vid tjänstledighet för enskild angelägenhet vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller idkar studier eller bedriver arbete, som av Kungl. Maj:t prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet, eller

Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

idkar studier eller bedriver arbete, som av skolöverstyrelsen prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom den skolform, vid vilken läraren är anställd.

Vad sålunda stadgats gäller för sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad.

12. a) Ämneslärare eller övningsskollärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att bestrida full tjänstgöring vid annan i momentet eller i 56 § 3 mom. omförmäld läroanstalt, skall åtnjuta lön med det belopp, som skulle utgå, därest han i innehavande tjänst vore ordinarie lärare vid den läroanstalt, vid vilken han tjänstgör. Därest läraren har sin ordinarie tjänst vid sådant allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, skall han dessutom vara berättigad att åtnjuta den i 16 punkten d) av detta moment omförmälda särskilda ersättningen.

Avlöning i vissa fall under tjänstgöring vid annan läroanstalt.

Avser tjänstledigheten allenast partiell tjänstgöring vid annan läroanstalt av nyssnämmt slag, skall läraren för sådan tjänstgöring åtnjuta ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

b) Lärare i övningsämne vid i detta moment avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att tjänstgöra vid annan i momentet omförmäld läroanstalt, skall åtnjuta lön efter de ovan under a) första stycket angivna grunderna. Härvid äger skolöverstyrelsen bestämma det antal veckotimmar, som med hänsyn till förhållandena i varje särskilt fall skall läggas till grund för årslönens bestämmande.

13. Kallortstilllägg skall för sådan lärare i övningsämne, som avses i 56 § 3 punkten här ovan, reduceras till hälften av eljest utgående belopp, därest lärarens undervisningsskyldighet understiger 16 veckotimmar.

Kallortstilllägg i vissa fall för lärare i övningsämne.

Vid förening av annan tjänst med övningslärarbefattning må kallortstilllägg icke utgå med högre sammanlagt belopp för år än det som i 20 § upptagits för den kallortsklass, stationeringsorten tillhör.

14. Har lärare förordnats att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning vid i detta moment eller i 56 § 3 mom. avsedd läroanstalt, skall ersättning utgå efter av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Ersättning till vikarie å rektorsbefattning.

15. Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Ersättning för bestridande av med annan befattning förenad undervisning.

16. Till följande befattningshavare utgå särskilda ersättningar enligt nedan angivna grunder.

Särskilda ersättningar.

a) Biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet åtnjuter i denna egenskap särskild ersättning med 1,200 kronor för år.

b) För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar ävensom för fullgörande av uppdrag såsom kvinnlig sakkunnig, tillsynslärare, bibliotekarie eller biträde å rektorsexpedition utgår särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

c) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, som för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskild ersättning härför med vid allmänt läroverk 1,500 kronor för år och vid folkskoleseminarium 1,200 kronor för år.

d) Lärare i läroämne ävensom övningsskollärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, där provårskurs är anordnad, åtnjuter, därest vederbörande icke förordnats att för minst en termin vara föreståndare för provårskursen, utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner särskild ersättning med 360 kronor för år.

e) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, åtnjuter särskild ersättning för i provåret ingående metodiska föreläsningar och kurser ävensom för handledning av lärarkandidater enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

f) Första lärarinnan vid förskolan för blindas åtnjuter i denna egenskap särskild ersättning med 720 kronor för år.

g) Lärare vid läroanstalt för dövstumma, vilken för minst en termin förordnats att vara föreståndare för dövstumlärarseminariet, åtnjuter särskild ersättning härför med 900 kronor för år.

h) Lärare vid läroanstalt för dövstumma där provårskurs är anordnad, vilken för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskild ersättning härför med belopp, som vid slutet av varje termin bestämmas av skolöverstyrelsen, dock med högst 200 kronor för år.

i) Lärare vid läroanstalt för dövstumma, vilken, utan att för minst en termin vara förordnad såsom föreståndare för dövstumlärarseminariet, meddelar undervisning vid nämnda seminarium, åtnjuter särskild ersättning härför med belopp, som vid slutet av varje termin bestämmas av skolöverstyrelsen, dock med högst 600 kronor för år.

De ovan under g) och i) omförmälda ersättningarna utgå ej för termin, under vilken dövstumlärarseminariet icke varit i verksamhet.

De närmare föreskrifter, som kunna bli erforderliga rörande utbetalning m. m. av ovannämnda ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

Tjänstgöringstraktamente i vissa fall.

17. Bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamente skola icke äga tillämpning i de fall, då lärare samtidigt innehar lärarbefattning vid läroanstalt å mer än en ort, och ej heller, med mindre Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnat, i de fall, då lärare åtnjuter sådan tjänstledighet, som ovan under 12 punkten omförmäles.

Tillämpning av stadgande om rörligt tillägg.

18. Har lärares från statsverket utgående lön minskats jämlikt de i 2 punkten av detta moment meddelade föreskrifterna, skall, där ej Kungl.

Maj:t för särskilt fall annorlunda förordnar, vid tillämpning av stadgandet i 29 § 1 mom. med lön förstås den lön läraren skulle hava uppburit, därest sådan minskning icke skett.

10 mom. Folkskolinspektionen.

Nomadskolinspektören äger åtnjuta avlöningsförstärkning med 1,500 kronor för år. Kungl. Maj:t äger bestämma, huru med avlöningsförstärkning en skall förfaras, då nomadskolinspektören åtnjuter tjänstledighet, under vilken han är skyldig vidkännas tjänstledighetsavdrag.

Avlönings-
förstärkning.

56 §.

Tionde huvudtiteln.

3 mom. Navigationsskolorna.

1. De i förevarande moment meddelade föreskrifterna hava icke avseende å rektorer, med mindre sådant särskilt angivits i de särskilda bestämmelser, som för sådana befattningshavare meddelas under 3 avd. av reglementet.

Bestämmel-
sernas till-
lämpnings-
område.

2. Den i 3 § 1 mom. andra stycket stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid navigationsskola, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.

Skyldighet
att vikariera
å högre
befattning.

3. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vederbörande rektor efter av kommerskollegium givna riktlinjer, på därom gjord framställning och efter prövning att ifrågavarande undervisning icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst ett läsår i sänder.

Undervisning
i annan läro-
anstalt.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 7 § 3 mom. a) skall såsom tjänstetid räknas jämväl tid, varunder tjänsteman av anledning, som omförmäles i 6 punkten andra stycket av detta moment, varit hindrad att tjänstgöra.

Beräkande
av tid för
lönegrads-
uppflyttning.

5. Lärare äger årligen i stället för semester åtnjuta *ferier* å tider, som i vederbörande stadga föreskrivas.

Ferier.

6. I stället för vad i 13 § 3 mom. stadgas gäller, att lärare äger åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet, vilken lärare enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen.

Oavkortad
lön vid viss
ledighet.

Lärare äger åtnjuta oavkortad lön jämväl för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, där han är anställd, blivit till följd av smittsam

sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Lärare, för vilken tjänstgöringshinder av nu nämnt slag förelegat, skall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning kan varda bestämd.

Tjänstledighetsavdrag under ferietid.

7. Har lärare under de två terminerna närmast före ferietid icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, skall han vidkännas A-avdrag under ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för läraren meddelad tjänstledighet.

Tjänstledighet för enskild angelägenhet.

8. I stället för vad i 16 § b) sägs gäller, att lärare skall vid tjänstledighet för enskild angelägenhet vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne eller idkar studier eller bedriver arbete, som av Kungl. Maj:t prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet, eller

idkar studier eller bedriver arbete, som av kommerskollegium prövas vara av betydelse för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom navigationsskolorna.

Vad sålunda stadgats gäller för sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad.

Avlöning i vissa fall under tjänstgöring vid annan läroanstalt.

9. Lärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, vilken erhållit tjänstledighet för att bestrida full tjänstgöring vid annan i momentet eller i 54 § 9 mom. omförmäld läroanstalt, skall åtnjuta lön med det belopp, som skulle utgå, därest han i innehavande tjänst vore ordinarie lärare vid den läroanstalt, vid vilken han tjänstgör.

Avser tjänstledigheten allenast partiell tjänstgöring vid annan läroanstalt av nyssnämnt slag, skall läraren för sådan tjänstgöring åtnjuta ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Ersättning till vikarie å rektorsbefattning.

10. Har lärare förordnats att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning vid i detta moment eller i 54 § 9 mom. avsedd läroanstalt, skall ersättning utgå efter av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Ersättning för bestridande av med annan befattning förenad undervisning.

11. Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Särskild ersättning.

12. För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar utgår särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

Tjänstgöringstraktamente i vissa fall.

13. Bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamente skola icke, med mindre Kungl. Maj:t för visst fall annorlunda förordnat, äga tillämpning i de fall, då lärare åtnjuter sådan tjänstledighet, som ovan under 9 punkten omförmäles.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1939. I fråga om lön till kvinnlig lärarpersonal för tiden intill den 1 juli 1943 skall gälla, vad därom särskilt stadgas.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl.
Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stock-
holms slott den 3 mars 1939.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för ecklesiastik- och handelsdepartementen anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss:

Jag anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning *dels* frågan om inordnande under civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8) av ordinarie lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter, *dels ock* frågan om tillämpning av civila avlöningsreglementet å ordinarie vaktmästarpersonal vid nämnda läroanstalter.

I. Ordinarie lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter.

Det för kommunikationsverken och allmänna civilförvaltningen hittills gällande lönesystemet utsträcktes genom beslut av 1937 och 1938 års riksdagar att gälla även för lärare m. fl. vid det statliga undervisningsväsendet — d. v. s. högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folk- och småskoleseminarierna, läroanstalterna för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma, de tekniska läroverken samt navigationsskolorna — ävensom för folkskolinspektörer och nomadskolinspektören.

De avlöningsbestämmelser, som för närvarande gälla för de statsanställda ordinarie lärarna, finnas meddelade dels i avlöningsreglementet den 30 september 1937 (nr 873) för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende, dels ock i kungörelserna den 19 november 1937 (nr 875) och den 17 juni 1938 (nr 435) angående utsträckt tillämpning av berörda avlöningsreglemente. Därjämte hava utfärdats tilläggsbestämmelser till de nu nämnda avlöningsbestämmelserna, vilka återfinnas i kungörelserna den 3 december 1937 (nr 953), den 4 januari 1938 (nr 6) och den 17 juni 1938 (nr 436). För de befattningshavare vid det statliga undervisningsväsendet, som icke äro hänförliga till lärarpersonalen, ävensom för folkskolinspektörer och nomadskolinspektören gäller avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningsha-

vare vid allmänna civilförvaltningen (nr 451, jfr 1925: 270) med därtill hörande tilläggsbestämmelser. För sistnämnda personalgrupper hava särskilda tillämpningsföreskrifter meddelats genom kungörelserna den 30 juni 1937 (nr 725, ändrad 1938: 428) och den 17 juni 1938 (nr 425).

Det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet avser för närvarande, i vad angår till statens undervisningsväsende hörande institutioner, allenast vissa befattningshavare, som icke äro hänförliga till lärarpersonalen, jämte de nyssnämnda till folkskolinspektionen hörande befattningshavarna.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag den 17 juni 1938 generaldirektören E. Stridsberg att såsom sakkunnig inom finansdepartementet biträda med utarbetande av förslag till de ändrade avlöningsbestämmelser för lärare vid statens undervisningsväsende, som kunde föranledas av den av 1938 års riksdag beslutade löneregleringen för statliga befattningshavare vid nyreglerade verk. Med skrivelse den 15 november 1938 har den sakkunnige avlämnat förslag i ämnet, såvitt angår ordinarie lärare m. fl. Över förslaget hava infordrade utlåtanden avgivits dels den 6 december 1938 av kommerskollegium, dels den 9 december 1938 av skolöverstyrelsen, som jämväl överlämnat en till överstyrelsen från läroverkslärarnas riksförbund inkommen skrift, dels den 4 januari 1939 av statskontoret, dels ock den 10 februari 1939 av undervisningsväsendets lönenämnd. Den 20 januari 1939 har till finansdepartementet inkommit en av övningslärarorganisationernas centralråd avlåten skrift, varjämte lektorernas förening ingivit en den 1 februari 1939 dagtecknad framställning, över vilken undervisningsväsendets lönenämnd den 10 februari 1939 avgivit utlåtande.

Sakkunnigförslaget är uppgjort under den förutsättningen, att på detsamma grundat förslag skall kunna föreläggas 1939 års riksdag, varefter de nya bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 juli 1939 eller samtidigt med de av 1938 års riksdag godkända nya avlöningsbestämmelserna för huvuddelen av den civila statsförvaltningen. Den sakkunnige har framhållit, att förslaget kan bedömas oberoende av frågan om den löneställning, som ifrågavarande befattningshavare i anslutning till den planerade revisionen av tjänsteförteckningen kunna komma att tilldelas. Den tjänsteförteckning, som bifogats den sakkunniges förslag, innebär samma löneställning för lärarna som den för närvarande gällande, dock med vissa ändringar i nomenklaturen.

Gemensamt eller särskilt avlöningsreglemente.

Beträffande de mera väsentliga skiljaktigheterna mellan undervisningsväsendets och den övriga civilförvaltningens nu gällande avlöningsbestämmelser har den sakkunnige lämnat följande redogörelse:

1) För innehavare av sådan lärarbefattning *vid allmänt läroverk*, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad (*donationer, prebenden* o. dyl.), gäller, att befattningshavaren skall vara skyldig vidkännas minskning i sin lön till belopp, motsvarande förmånens värde; dock att vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne sär-

skild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skall oavkortat komma tjänstinnehavaren tillgodo.

2) Från det allmänna förbudet mot *förening av tjänster* har undantagits innehavare av lärarbefattning i övningsämne.

3) *Rektorerna* vid de till statens undervisningsväsende hörande läroanstalterna hava hänförs till kategorien ordinarie tjänstemän, som tillsätts genom förordnande, men i motsats till vad som gäller för motsvarande kategori inom allmänna civilförvaltningen åtnjuta rektorerna icke arvode utan uppbära dyrtortsgraderad lön allt efter befattningens placering i den för rektorerna gällande särskilda löneplanen. Rektorerna äga icke rätt till någon avlöningsförhöjning efter viss tids tjänstgöring. För erhållande av en utgångspunkt bland annat vid bestämmandet av rektorernas pensioner har stadgats, att de olika rektorsbefattningarna skola anses tillhöra vissa angivna lönegrader enligt den för lärare i övrigt gällande löneplanen. Slutligen må framhållas, att flertalet av de för ordinarie lärare i allmänhet gällande reglementsbestämmelserna gjorts tillämpliga även på rektorerna, varigenom dessa således i princip åtnjuta samma förmåner som de förra.

4) Särskilda bestämmelser äro givna med avseende å *beräklandet av lönen för lärare i s. k. övningsämnena* (teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål). Huvudregeln är här, att lönen utgår med det för vederbörande löneklass gällande beloppet vid en undervisningsskyldighet av 30 veckotimmar; för varje timme, som över- respektive understiger 30, sker — inom vissa gränser — tillägg respektive avdrag å lönen med tre procent. Vissa gymnastiklärare kompenseras härvid för bestyret med ungdomens friluftsverksamhet på det sätt, att lönen för dem beräknas efter ett timantal, som med en till tre veckotimmar överstiger det faktiska antalet undervisningstimmar.

5) I de bestämmelser, som reglera *rätten att för löneklassplacering tillgodoräkna föregående anställningstid* vid befordran från icke-ordinarie till ordinarie tjänst, märkes i lärarnas avlöningsreglemente tvenne betydelsefulla skillnader i jämförelse med motsvarande stadgande i allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente.

Sålunda medges uttryckligen vissa undantag från regeln att den föregående anställningen skall hava innehafts i en följd. Sådant avbrott i anställningen, som föranletts av genomgående av provår eller av tjänstgöring vid under skolöverstyrelsens inseeende ställd läroanstalt, så ock avbrott i anställningen intill högst ett år, varunder lärare avlagt sådan licentiatexamen eller sådant disputationsskott, som är av betydelse för kompetens såsom lärare, förklaras icke skola utesluta rätt för läraren att för löneklassplacering tillgodoräkna anställningstid före avbrottet.

Vidare har i fråga om tillgodoräkning av anställningstid utom statens tjänst visst undantag gjorts från den allmänna regeln, att tillgodoräkning av utomstatlig tjänstgöring sker efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Sålunda må, direkt på grund av avlöningsreglementets bestämmelser, exempelvis en läroverksadjunkt tillgodoräkna anställningstid såsom ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola eller en övningsskollärare vid folkskoleseminarium tillgodoräkna anställningstid såsom ordinarie folkskollärare, utan att i någotdera fallet Kungl. Maj:ts prövning erfordras. De sålunda i reglementet angivna fallen av rätt till tillgodoräkning av utomstatlig tjänstgöring avse väsentligen kommunal anställning; tjänstetid vid ett statsunderstött privatläroverk kan endast tillgodoräknas efter Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall.

6) Lärares skyldighet att, om han därtill förordnas, *såsom vikarie bestrida ordinarie befattning inom högre lönegrad* är angiven att omfatta samman-

lagt högst sex månader av ett och samma kalenderår i stället för tre månader, såsom förhållandet är inom allmänna civilförvaltningen.

7) Bestämmelserna rörande *tjänstebostad* avse icke blott de fall, då lägenhet disponeras av statsverket, utan även sådana bostäder, som disponeras av vederbörande kommun. I stället för skyldighet att »bebo» anvisad tjänstebostad har för lärarnas vidkommande föreskrivits skyldighet att »mottaga» sådan bostad.

8) I 30 § avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen stadgas, att till vissa tjänstemän utgå för särskilda uppdrag arvoden i enlighet med vad i vederbörande stat finnes angivet. För lärarnas del hava på motsvarande ställe i det för dem gällande avlöningsreglementet införts ett antal bestämmelser angående *särskilda arvoden och ersättningar*, vilka kunna utgå till vissa uppräknade befattningshavare.

9) Vad slutligen beträffar ikraftträdandet av lärarnas avlöningsreglementet märkes en *övergångsbestämmelse*, som alldeles saknar motsvarighet inom allmänna civilförvaltningen. Den avser *kvinnlig ordinarie lärare*. I likhet med kvinnlig tjänsteman i allmänhet äger sådan lärare icke uppbära lön enligt den högsta för vederbörande lönegrad gällande löneklassen. Men därutöver har för kvinnlig ordinarie lärare föreskrivits en successiv tillämpning av den s. k. likalönsprincipen på sådant sätt, att sådan lärare skall åtnjuta avlöning, under tiden till och med den 30 juni 1940 enligt löneklass, som i varje särskilt fall är två löneklasser lägre, och under tiden 1 juli 1940—30 juni 1943 enligt löneklass, som är närmast lägre än den, som enligt avlöningsreglementet eljest skulle hava varit för henne gällande.

Med beaktande av de nu angivna mera väsentliga skiljaktigheter, som för närvarande förefinnas mellan allmänna civilförvaltningens och de statsanställda lärarnas avlöningsreglementen, har den sakkunnige tagit under övervägande, i vad mån behovet av erforderliga särföreskrifter för lärarnas vidkommande kan tillgodoses inom ramen för det av 1938 års riksdag godkända civila avlöningsreglementet med de i detsamma 8 kap. tillämnade särskilda bestämmelserna. Härom har den sakkunnige anfört följande.

Vad först angår den ovan under 1) omförmälda bestämmelsen — vilken avser avlöningens beräkning vid läroverkslärares innehav av prebenden o. dyl. — innebär densamma visserligen en anordning, som måste anses ligga vid sidan av de nyreglerade verkens avlöningssystem i allmänhet, men förhållandet låter sig dock reglera med vissa särbestämmelser och kan icke anses vara av den art, att det lägger hinder i vägen för ett inordnande av lärarna under civila avlöningsreglementet. I detta sammanhang torde få erinras, att värdet av de av *kronan* gjorda donationerna av kammarkollegiet uppskattats genom beslut den 18 juni 1934; i fråga om de *enskilda* donationerna torde en nyvärdering snart komma till stånd, sedan efter framställning av 1937 års riksdag Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1937 anbefallt kammarkollegiet att verkställa uppskattning av den från dessa härflytande avkastningen.

Det under 2) upptagna förhållandet (förening av tjänster i vissa fall) låter sig utan svårighet reglera genom särskild bestämmelse i 8 kap.

Rektorernas avlöningsförhållanden, varom ovan förmåles under 3), synas inom ramen för det nya civila avlöningsreglementet kunna tänkas ordnade på ettdera av följande två sätt. Antingen kunde dessa befattningshavare inordnas under 2 avd. Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt allmän löneplan, varvid de skulle komma att tillhöra löneplan C, avseende tjänste-

män, tillsatta medelst förordnande för viss tid eller tills vidare. Den erforderliga differentieringen i lön vid rektorsbefattningar av olika svårskötthetsgrad kunde i sådant fall åvägabringas medelst en anordning med avlöningsförstärkning, vilken anordning skall gälla exempelvis beträffande landssekreterare och landskamrerare. Eller ock kunde rektorerna inordnas under det nya reglementets 3 avd. Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan, varvid en del av de under 2 avd. upptagna bestämmelserna kunde göras direkt tillämpliga även å rektorerna. I valet mellan de två sålunda angivna utvägarna har den senare ansetts vara att föredraga.

Hinder synes icke möta att inom det nya avlöningsreglementets ram tillämpa den under 4) omförmälda särskilda regeln för beräkandet av lönen till lärare i övningsämne.

Under 5) behandlas två avvikelser från allmänna civilförvaltningens avlöningsbestämmelser, vilka båda hava avseende å rätten att för löneklassplacering tillgodoräkna föregående tjänstetid vid befordran från icke-ordinarie till ordinarie tjänst. Förevarande spörsmål har numera kommit i ett helt annat läge än förut, i ty att det nya civila avlöningsreglementet i princip avskaffat tillgodoräkningsinstitutet för att i stället såsom regel endast upptaga principen om rätt till s. k. snedddning. Ett direkt inordnande av lärarpersonalen under civila avlöningsreglementet skulle alltså innebära, att den nu särskilt stadgade rätten att tillgodoräkna föregående tjänstgöring vid vissa kommunala läroanstalter skulle upphöra att gälla. Detta kan i förstone synas vara en väl genomgripande åtgärd. Emellertid må här erinras, att det nya civila avlöningsreglementet icke helt och hållet avskaffat möjligheten att för löneklassplacering utnyttja tidigare utomstatlig tjänstgöring. I 8 § 4 mom. stadgas nämligen, att där tjänsteman före tillträddandet av tjänst, som i reglementet avses, under avsevärd tid antingen innehaft kommunal befattning eller ock i annan icke-statlig anställning utfört arbete av allmännyttig beskaffenhet, må Kungl. Maj:t, där sådant prövas skäligt, kunna lämna medgivande, varom i 3 mom. förmåles (d. v. s. att tjänstemannen placeras i högre löneklass än den, till vilken han eljest skolat hänföras). Av 1936 års lönekommittés motivering till denna bestämmelse framgår, att man vid bestämmelsens utformning haft även det utomstatliga skolväsendet i tankarna. Väl är det sannolikt, att den nu anförda bestämmelsen kommer att i jämförelse med nuvarande förhållanden medföra en inskränkning i antalet fall, då utomstatlig tjänstgöring tillåtes påverka löneklassplaceringen, men möjligheten härtil föreligger dock alltså, och den i detta sammanhang aktuella frågan om det nya reglementet kan tillämpas på lärarna synes därför, såvitt den förevarande punkten 5) är i fråga, böra besvaras jakande.

De under 6) och 7) omförmälda förhållandena — skyldighet att vikariera å högre befattning under högst sex månader samt vissa bestämmelser rörande tjänstehostad — lära icke lägga hinder i vägen för civila avlöningsreglementets tillämpning å lärarna.

Punkt 8) avser stadganden rörande särskilda arvoden och ersättningar åt lärare. Civila avlöningsreglementet innehåller i 28 § 1 mom. första stycket ett stadgande, att i fall, som omförmålas i 8 kap. av reglementet, må vid vissa befattningar ävensom för särskilda uppdrag eller särskild tjänstgöring vid vederbörande verk utgå ersättningar och förmåner i enlighet med vad i nämnda kapitel stadgas. Även om de nu gällande stadgandena angående lärarnas särskilda arvoden och ersättningar äro tämligen talrika synas de dock kunna inpassas inom ramen för den nyss anförda bestämmelsen.

Frågan om bibehållandet av den under punkt 9) omförmälda övergångsbestämmelsen, avseende en successiv tillämpning å de kvinnliga ordinarie

lärarna av den s. k. likalönsprincipen, torde kunna bedömas fristående från frågan om lärarnas inordnande under civila avlöningsreglementet.

Sammanfattningsvis har den sakkunnige anfört, att den lämnade redogörelsen finge anses giva vid handen, att något bestämt hinder icke kunde sägas förefinnas för ett inordnande direkt under civila avlöningsreglementet av lärarpersonalen vid statens undervisningsväsende. Visserligen bleve med en sådan anordning de erforderliga särbestämmelserna tämligen talrika. I sådant hänseende finge emellertid erinras, att de redan godkända särbestämmelserna rörande exempelvis utrikesförvaltningen samt lots- och fyrstaten innefattade vardera elva punkter, delvis av tämligen omfattande innebörd. Då vidare en ledande princip vid löneregleringsarbetet varit, att så många institutioner som möjligt borde inordnas under civila avlöningsreglementet, syntes under hänvisning till det anförda tillräcklig anledning saknas att icke låta det nya reglementet omfatta även de nu ifrågavarande lärarkategorierna.

Av de i ärendet hörda myndigheterna har *kommerskollegium* förklarat sig icke hava någon erinran att framställa mot det remitterade förslaget. *Skolöverstyrelsen* har anfört, att det syntes överstyrelsen, som om de förefintliga skiljaktigheterna mellan undervisningsväsendets och den övriga civilförvaltningens avlöningsbestämmelser skulle kunna såsom särbestämmelser regleras i 8 kap. av civila avlöningsreglementets 2 avd. — med undantag likväl för rektorernas avlöningsbestämmelser, vilka i enlighet med förslaget borde intagas i 3 avd. av reglementet. Frågan om övergångsbestämmelse rörande kvinnlig ordinarie lärares löneställning kunde enligt skolöverstyrelsen lösas genom utfärdande av särskild kungörelse. *Statskontoret* har uttalat, att ämbetsverket i likhet med den sakkunnige ansåge nu förefintliga skiljaktigheter mellan avlöningsbestämmelserna för ifrågavarande lärare och övriga befattningshavare med nyreglerad lön icke vara av sådan art, att de borde utgöra hinder mot att gemensamt avlöningsreglemente utfärdas. Icke heller *undervisningsväsendets lönenämnd* har ansett någon erinran vara att framställa mot förslaget att direkt inordna den statsanställda lärarpersonalen under civila avlöningsreglementet.

För egen del förordar jag i likhet med myndigheterna, att avlöningsbestämmelserna för den ordinarie lärarpersonalen vid statens undervisningsväsende inordnas under civila avlöningsreglementet.

Författningsförslag.

Med sin i det föregående omförmälda skrivelse har den sakkunnige överlämnat författningsutkast angående tillägg till civila avlöningsreglementet, föranlett av reglementets tillämpning å ordinarie lärare vid det statliga undervisningsväsendet. Författningsutkastet, vilket såsom bilaga (*Bil. 1*) torde få fogas vid detta protokoll, innefattar förslag till *dels* ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet, *dels* fogande av ett nytt, tredje moment till 56 § samma reglemente, *dels* ock bestämmelser för rek-

torer vid vissa statliga läroanstalter, avsedda att införas under en särskild avdelning av reglementet med rubrik: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan.»

54 § 9 m o m. Enligt den sakkunniges förslag skola under ifrågavarande moment meddelas särskilda bestämmelser för lärarpersonalen — med undantag dock för rektorerna — vid högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken. Momentet omfattar i den sakkunniges utkast 16 punkter. Beträffande envar av dessa punkter och vad i övrigt i anslutning till bestämmelserna i förevarande moment framkommit vid ärendets remissbehandling må framhållas följande.

Punkten 1.

Under första punkten har den sakkunnige infört bestämmelse angående momentets tillämpningsområde.

Jag tillstyrker den föreslagna bestämmelsen.

Punkten 2.

Under första stycket av andra punkten har den sakkunnige infört bestämmelse angående avlöning åt innehavare av sådan lärarbefattning vid de allmänna läroverken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad. Bestämmelsen överensstämmer med stadgandet i 3 § 2 mom. avlöningsreglementet för ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende.

För att underlätta införandet av eventuellt ändrade bestämmelser med avseende på hithörande förhållanden har den sakkunnige, i anslutning till föreskrifterna i 59 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, under andra stycket av ifrågavarande punkt föreslagit en bestämmelse av innehåll, att vederbörande befattningshavare skall vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser rörande de ifrågavarande förhållandena.

Skolöverstyrelsen har anfört följande.

Innehavare av tjänst, som genom donation tillförsäkrats särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skulle genom tillägget i andra stycket kunna frånhändas den förmån donationen avsett och under vilken förutsättning denne måhända sökt befattningen. Det torde därför icke vara motiverat, att detta tillägg även omfattar dylika befattningshavare.

Statskontoret har uttalat, att den i andra stycket föreslagna bestämmelsen bör utgå och föreskrift i ämnet införas under 59 § 2 mom. av reglementet.

Lönenämnden förordar i likhet med statskontoret, att det i andra stycket upptagna stadgandet — mot vars sakliga innebörd lönenämnden icke haft någon erinran att framställa — infogas i reglementets slutparagraf, i vars 2 mom. finnas meddelade vissa bestämmelser rörande olika tjänstemannagrupper skyldighet att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande vissa förmåner eller ersättningar.

I särskilt yttrande till lönenämndens utlåtande har ledamoten herr *Grimlund*, med instämmande av ledamoten herr *Eljas*, förklarat sig i likhet med skolöverstyrelsen anse, att sista stycket av förevarande punkt borde utgå. Att en dylik förmån vore knuten till ett läroverk kunde enligt reservanterna innebära en möjlighet att till läroverket förvärva en bättre kvalificerad lärarkraft än som måhända eljest stode till buds. Även av pietetshänsyn syntes syftet med ifrågavarande förmåner böra bevaras.

För min del vill jag förorda, att de nya avlöningsbestämmelserna innefatta ett stadgande om skyldighet för lärare, som åtnjuter avkomst av enskild donation, att underkasta sig ändring av de med donationen sammanhängande avlöningsföreskrifterna. Detta stadgande synes emellertid såsom statskontoret och lönenämnden framhållit böra upptagas i reglementets sista paragraf. Jag torde framdeles få återkomma till denna fråga i samband med framläggande av förslag till ytterligare ändringar i nämnda paragraf.

Punkten 3.

Den sakkunnige har här föreslagit en bestämmelse av innebörd, att den i 3 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid i detta sammanhang avsedd läroanstalt, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår. Såsom motivering härför har *den sakkunnige* anfört följande.

För närvarande är en lärare, om han därtill förordnas, skyldig vikariera å högre befattning under sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår, detta för att möjliggöra förordnanden om en hel termins tidslängd. För en tjänsteman inom allmänna civiltjänstverksamheten gäller motsvarande skyldighet för blott tre månader. Med hänsyn härtill har övervägts att bringa de för lärarna gällande bestämmelserna i så nära överensstämmelse som möjligt med de för tjänstemän i allmänhet gällande. En utväg vore härvid att bibehålla skyldigheten att vikariera på högre tjänst under sex månader men förbinda densamma med ett stadgande, att denna tid skulle belöpa icke på ett och samma utan på två på varandra följande kalenderår. I praktiken skulle härigenom lärarnas skyldighet i förevarande avseende icke komma att sträcka sig längre än vad som gäller för övriga tjänstemän. Tillräcklig anledning har emellertid icke syntts föreligga att för lärarnas vidkommande göra ändring i nu gällande ordning. Erinras må, att lärarna å andra sidan äga och alltjämt synas böra äga rätt till det lindrigare löneavdraget vid tjänstledighet för studier under längre tid än som gäller inom allmänna civiltjänstverksamheten, även i detta fall av det skälet, att en hel termin bör kunna inrymmas under den ifrågavarande tidsperioden.

Statskontoret har anfört följande.

Statskontoret får erinra, att 1936 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till civilt avlöningsreglemente (sid. 109) berört frågan om lämpligheten att i reglementet intaga särbestämmelser för vissa befattningshavare om skyl-

dighet att vikariera längre tid än tre månader. Kommittén anför i sådant hänseende följande.

»För vissa befattningshavare (t. ex. tjänstemän vid fångvårdsstaten och vid uppfostringsanstalten å Bona, diplomatisk och konsulär personal, tjänstemän vid statens tvångsarbetsanstalter, provinsialläkare och distriktsveterinärer) har i avlöningsbestämmelserna föreskrivits en vidgad skyldighet att vikariera å annan befattning. Dylika särbestämmelser böra enligt kommitténs mening överflyttas till instruktionerna för vederbörande verk. Med hänsyn emellertid till att en vidgad skyldighet i avseende å vikariat å annan befattning är på sätt nyss angivits ålagd vissa befattningshavargrupper, har stadgandet i 1 mom. andra stycket av förevarande paragraf av reglementsförslaget erhållit en härav betingad komplettering.»

Då sålunda för andra befattningshavare, å vilka reglementet är tillämpligt, icke införts särbestämmelser om vikariatstidens längd, synes i anslutning härtill motsvarande bestämmelser för lärarnas del icke hava sin plats i reglementet.

Lönenämnden har beträffande förevarande spörsmål uttalat följande.

Därest avsikten är att i instruktionsväg allmänt införa bestämmelser rörande vissa tjänstemäns skyldighet att vikariera å högre befattning under längre tid än den normalt föreskrivna tiden av tre månader, synes någon erinran icke vara att framställa mot att i vederbörande stadgor för de olika statliga läroanstalterna införes bestämmelse av motsvarande innebörd för lärarnas vidkommande. Lönenämnden anser sig emellertid böra påpeka, att det av statskontoret åberopade uttalandet av 1936 års lönekommitté icke i första hand avser vidgad vikariatsskyldighet beträffande tidslängden utan närmast innefattar ökad sådan skyldighet med avseende på annat verksamhetsområde än det vederbörande tillhör.

Jag tillstyrker den sakkunniges förslag till lydelse av 3 punkten. En sådan utsträckning av skyldigheten att vikariera å högre befattning, som här avses, synes mig böra, liksom för närvarande, regleras inom ramen för vederbörande avlöningsreglemente.

Punkten 4.

Den sakkunnige har anfört följande.

De bestämmelser, som reglera samtliga lärares rätt att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt samt övningslärares rätt att med sin befattning förena annan tjänst, hava här sammanförts såsom ett första och andra stycke av en och samma punkt. Beträffande de föreslagna bestämmelsernas saktliga innebörd, vilken i stort sett överensstämmer med vad som för närvarande gäller, må följande framhållas.

I det nya avlöningsreglementets 4 § 2 mom., som avhandlar tjänstemans rätt att innehava olika uppdrag och tjänstebefattningar, stadgas bland annat, att tillstånd i nämnda avseende bör, där så lämpligen kan ske, avse viss tid. Detta innebär en skärpning av bestämmelserna i det nuvarande avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen; där användes i detta sammanhang det uttrycket, att uppdraget eller befattningen skall kunna få »mottagas och tills vidare bibehållas». Med hänsyn till det anförda synes motsvarande skärpning i bestämmelserna böra införas även i fråga om lärares rätt att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt. En naturlig begränsning synes härvid åstadkommas, om tillståndet får avse högst ett läsår i sänder. En motsvarande anordning torde böra, där så kan ske, tillämpas även i fråga om

rätten för övningslärare att samtidigt innehava flera befattningar; i detta avseende föreslås dock tidsbegränsningen skola utgöra tre år.

En ordinarie övningslärare vid exempelvis ett allmänt läroverk, vilken önskar med sin befattning förena annan ordinarie statstjänst, får enligt nu gällande bestämmelser göra detta efter prövning av skolöverstyrelsen, att tjänsteföreningen kan utan olägenhet för undervisningen äga rum. En civil tjänsteman i statens tjänst åter får enligt det nya reglementet icke samtidigt innehava annan ordinarie statstjänst, så framt icke Kungl. Maj:t och riksdagen beträffande viss tjänst annorlunda beslutat. För de statsanställda övningslärarnas vidkommande synas vid lärarnas inordnande under civila avlöningsreglementet nu gällande regler böra i huvudsak bibehållas. Skäl synas emellertid tala för att ett så väsentligt avsteg från de i avlöningsreglementet fastslagna grunderna på förevarande område, som ett generellt medgivande till förening av två ordinarie tjänster innefattar, bör omgärdas med den särskilda garanti, som inhämtandet av Kungl. Maj:ts medgivande innebär. Så mycket större skäl synas föreligga för en dylik åtgärd, som det får anses vara av vikt att förebygga, att den sammanlagda undervisningsskyldigheten på grund av ökning i timantalet vid de olika tjänsterna överskrider den maximigräns av 34 veckotimmar, som i samband med 1937 års löner regleringsbeslut uppställdes i fråga om övningslärarens sammanlagda undervisningsskyldighet vid samtidigt innehavande av flera ordinarie befattningar. I enlighet med det anförda föreslås, att fråga om förening med innehavd befattning av ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Skolöverstyrelsen, statskontoret och lönenämnden hava förordat smärre jämkningar i förevarande stadgande, väsentligen av redaktionell natur.

Jag förordar, att bestämmelser angående lärares rätt att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt samt övningslärarens rätt att med sin befattning förena annan tjänst införas i civila avlöningsreglementet i huvudsak enligt den sakkunniges förslag men med hänsynstagande till de av myndigheterna gjorda påpekandena.

Punkten 5.

Under denna punkt hava sammanförts vissa särskilda föreskrifter rörande beräkning av avlöning åt lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål.

Den sakkunnige har under a) föreslagit ett stadgande angående bestämmande i vissa fall av stationeringsort för lärare i nu ifrågakommande övningsämnen.

Beträffande de under b) upptagna bestämmelserna har den sakkunnige framhållit, att de skilja sig från de nu gällande så till vida, att

dels tillägg till respektive avdrag å årslönen vid tjänstgöringsskyldighet, som över- respektive understiger 30 veckotimmar, föreslås skola ske med en tredjedel för varje veckotimme i stället för som för närvarande med tre procent,

dels ock såväl maxi- som minimigräns stadgas i fråga om det antal veckotimmar, efter vilket övningslärarens lön skall beräknas.

Till stöd för att ändring vidtages i förstnämnda hänseende har *den sakkunnige* anförut följande.

Den nu gällande regeln ger normalt ett överskott på 10 %. Om sålunda en lärares undervisningsskyldighet tänkes minskad till noll veckotimmar, avdrages ($3 \times 30 =$) 90 % av hans lön, varigenom han alltså skulle behålla 10 %. Att man stannat vid ett avdrag för veckotimme av 3 % och icke en tretiondedel, har sin grund i den uppfattningen, att en del av lönen skulle närmast motsvara lärarens utbildningskostnader och en annan del det i tjänsten utträttade arbetet. Nämnda uppfattning framfördes på sin tid av skolöverstyrelsen, då överstyrelsen föreslog det system för övningslärarnas avlöande, som sedermera upptogs av 1928 års lönekommitté och numera vid löneregleringen år 1937 blivit genomfört. Emellertid vållar den nämnda avdragsgrunden vissa olägenheter vid den praktiska tillämpningen, vilket också uppmärksammades redan vid de nu gällande bestämmelsernas tillkomst, ehuru någon ändring i 1928 års lönekommittés förslag då icke företogs. Om exempelvis en lärare i teckning tjänstgör vid två läroverk med 15 veckotimmar vid vardera, skulle, därest ej särskild spärregel infördes, hans lön i båda fallen bli lika med löneklasslönen minskad med ($15 \times 3 =$) 45 %. Han skulle sålunda vid vardera läroverket uppbära 55 % eller tillhopa 110 % av löneklasslönen. Om han i stället hade sina 30 veckotimmar förlagda till ett och samma läroverk, kunde han uppbära allenast den för löneklassen bestämda lönen. Nämnda förhållande uppmärksammades vid löneregleringen och medförde en spärregel av följande lydelse:

»Lärare i övningsämne, som innehar ordinarie tjänst i samma lönegrad vid mer än en staten tillhörig läroanstalt, må icke på grund av bestämmelserna i första och andra styckena uppbära högre sammanlagd årslön, än han skulle hava uppburit, om han haft tjänstgöring av samma omfattning vid allenast en läroanstalt. Närmare bestämmelser för tillämpning av detta stadgande meddelas av Kungl. Maj:t.»

Klart är emellertid, att det nämnda förfaringssättet i praktiken blir tämligen otympligt. Följden blir delvis ganska invecklade bestämmelser angående sättet för reduktion av lönen vid en av läroanstalterna för att förhindra, att den sammanlagda lönen överstiger 100 %. Det skulle onekligen innebära en avsevärd förenkling, om avdraget för varje veckotimme sattes lika med en tretiondedel av löneklassbeloppet; någon risk för mer än 100 % lön i ett sådant fall som det ovan berörda skulle då icke föreligga, och den nyss citerade spärregeln kunde slopas. Den vid tillkomsten av treprocentbestämmelsen framförda synpunkten, att en del av lönen bör anses motsvara lärarens utbildningskostnader och således under alla förhållanden vara tillförsäkrad läraren, torde icke böra tillmätas avgörande betydelse i detta sammanhang. Utan att man behöver närmare ingå på det berättigade i nämnda synpunkt torde det vara tillfyllest att framhålla, att det knappast numera kan anses riktigt, att 10 % av lönen skulle motsvara utbildningskostnaderna för alla övningslärare över lag; betydande skiljaktigheter i fråga om utbildningstidens längd förekomma för dem av hithörande lärarkategorier, som erhållit samma lönegradsplacering.

Till vad som nu anförts till förmån för en övergång till ett tilläggs- och avdragssystem, grundat på trettiondedelar i stället för på 3 %, torde slutligen böra fogas, att 1938 års riksdag godtagit trettiondedelsprincipen för övningslärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor. I det förslag till avlöningsreglemente för lärare vid nämnda skolor, vilket bifogats propositionen 1938: 230, ingår nämligen i 4 § 2 mom. (propositionen sid. 84) den bestämmelsen att för varje veckotimme, som över eller understiger 30, sker tillägg respektive avdrag å årslönen med en trettiondedel. Riksdagen har icke gjort någon erinran mot förslaget i denna del, och det här ifrågasvarande avlöningsreglementet skall träda i kraft den 1 januari

1939. Av 1936 års lärarlönesakkunnigas motivering till den föreslagna bestämmelsen (statens offentliga utredningar 1937: 27, sid. 47) må följande anföras:

»Av praktiska skäl torde emellertid avlöningsbestämmelserna för de övningslärare, som erhålla ordinarie anställning vid någon av de högre kommunala skolformerna, böra i vissa avseenden erhålla annan utformning än för övningslärarna vid de statliga läroanstalterna. Till följd av den beslutade anordningen, att det för varje veckotimme, varmed övningslärares tjänstgöring över- eller understiger 30, skall ske tillägg till, respektive avdrag å lönen med 3 procent, har det för undvikande av otillfredsställande resultat blivit nödvändigt att meddela ovan angivna föreskrift till förhindrande av att lärare i övningsämne, som innehar tjänst i samma lönegrad vid mer än en staten tillhörig läroanstalt, icke må uppbära högre sammanlagd årslön, än han skulle hava uppburit, om han haft tjänstgöring av samma omfattning vid allenast en läroanstalt.

Någon motsvarighet till sistnämnda bestämmelse kan emellertid icke utan avsevärda olägenheter genomföras beträffande övningslärare vid de ifrågavarande kommunala skolformer, eftersom de olika skolorna ofta hava olika huvudmän. Vidare lär det ej sällan komma att inträffa, att lärare i övningsämne samtidigt innehar fast anställning vid en statlig undervisningsanstalt och vid någon av de högre kommunala skolformerna.

Efter att på olika vägar hava sökt komma fram till en lämplig lösning av ifrågavarande spörsmål hava de sakkunniga måst avstå från den i och för sig önskvärda och även närmast till hands liggande anordningen att tillämpa fullständigt enhanda avlöningsbestämmelser för övningslärarna vid de högre kommunala skolformerna som vid de statliga läroanstalterna.

I stället hava de sakkunniga ansett sig böra föreslå, att ovanberörda tillägg till, respektive avdrag å lönen fastställas till en trettiondedel av årslönen för varje veckotimme, varmed lärares tjänstgöring över- eller understiger 30 veckotimmar. Med en dylik anordning kommer övningslärares avlöning att utan särbestämmelser kunna regleras självständigt för varje skola, där han kan hava anställning.»

Av de sakkunnigas sålunda anförda motivering torde särskilt böra understrykas de avsevärda olägenheter vid en tillämpning av treprocentregeln som uppstå i de fall, då övningslärare samtidigt tjänstgöra vid ett statsläroverk och en eller flera kommunala skolor. Den enklaste utvägen synes här vara den, att man ändrar de för de statliga övningslärarna gällande bestämmelserna på sådant sätt, att de komma att överensstämma med de numera för de kommunalt anställda godkända.

I fråga om förslaget att bestämma såväl maximi- som minimigräns för det antal veckotimmar, efter vilket övningslärares lön skall beräknas, har den sakkunnige framhållit följande.

För närvarande stadgas i avlöningsreglementet en viss undre gräns, under vilken avdrag å årslönen icke må ske för ordinarie lärare i övningsämne. Sålunda kan sådant avdrag icke äga rum för lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott för mer än 21 och för lärarinna i kvinnlig slöjd för mer än 24 veckotimmar. Om i något fall — visserligen mest teoretiskt — timantalet skulle sjunka under 9 veckotimmar för någon befattning inom den förra och under 6 veckotimmar för någon befattning inom den senare kategorien tjänster, får den ifrågavarande befattningen flyttas till någon läroanstalt, där minimigränsen kan upprätthållas. Någon maximigräns åter, över vilken tillägg till årslönen icke må ske, finnes icke an-

given i avlöningsreglementet. Den förekommer i stället i de olika stadgorna, i det sammanhang som reglerar lärarnas undervisningsskyldighet, och även i vederbörande pensionsförfattning. Maximigränsen är satt till 34 veckotimmar. För övningslärare i allmänhet kan lönen alltså icke ökas med mer än ($4 \times 3 =$) 12 procent. Motsvarande gäller ifråga om exempelvis pensionsavdrag. Lönen till en gymnastiklärare vid allmänt läroverk kan dock utgå med ett belopp, som med ($7 \times 3 =$) 21 procent överstiger löneklasslönen. Den särskilda compensation, som dessa lärare åtnjuta för bestyret med ungdomens friluftsverksamhet, en till tre extra veckotimmar, ligger nämligen vid sidan om den stadgade latituden för övningslärarnas undervisningsskyldighet. Det bör emellertid framhållas, att det är med en viss försiktighet som man låter en gymnastiklärare verkligen få åtnjuta lön, beräknad på en grundval av 37 veckotimmar; enligt från skolöverstyrelsen under hand inhämtad uppgift förekommer sålunda vid de allmänna läroverken en dylik anordning i ett tiotal fall under läsåret 1938—1939.

Det synes riktigtast, att man direkt i avlöningsreglementet intager icke blott minimigräns utan även maximigräns för det timantal, som skall läggas till grund vid beräkandet av övningslärarens löner. Det är här närmast fråga om en ren lönebestämmelse, och måttet på maximiantalet timmar synes väl försvara sin plats i avlöningsreglementet. De särskilda kompensations-timmarna för gymnastiklärarnas arbete med friluftsverksamheten föreslås alltså ligga vid sidan om det antal undervisningstimmar, efter vilket lönen beräknas. Vidare föreslås en jämkning i uttryckssättet beträffande den nuvarande bestämmelsen om beloppets avrundning, vilken befunnits oklar.

Beträffande den under c) upptagna bestämmelsen har den sakkunnige anför, att densamma i jämförelse med för närvarande gällande förhållanden innebär den ändringen, att det föreslås skola läggas i skolöverstyrelsens hand att för varje budgetår pröva, huruvida i det enskilda fallet compensation till vederbörande gymnastiklärare bör utgå för bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet. Enligt den nuvarande bestämmelsen, vilken verkar automatiskt och som även gäller för extra ordinarie och extra gymnastiklärare, utgår under alla förhållanden compensation till vederbörande gymnastiklärare, även om han — vilket i ett eller annat fall lär vara händelsen — icke har något bestyr alls med lärjungarnas friluftsverksamhet.

Skolöverstyrelsen har beträffande förslaget i denna del anför, att de under b) föreslagna bestämmelserna tilldroge sig särskilt intresse, då de för ett stort antal övningslärare vid det statliga undervisningsväsendet komme att innebära en reducerad löneökning. Härefter fortsätter ämbetsverket:

Nackdelarna med tvenne olika regler vid löneberäkning för övningslärare framträda särskilt i de fall, då en övningslärare samtidigt tjänstgör vid ett statsläroverk och en eller flera kommunala skolor. För den sakkunnige har den enklaste utvägen synt vara, att bestämmelserna för de statliga övningslärarna bringas i överensstämmelse med de för de kommunalt anställda och således 3 %-regeln övergives till förmån för trettiondedelsregeln.

Ur löneteknisk synpunkt är givetvis också denna senare regel att föredraga. Men överstyrelsen kan dock icke underlåta att framhålla, att även den regeln har sina nackdelar. I praktiken kommer det föreslagna systemet att innebära 3 $\frac{1}{3}$ % tillägg, respektive avdrag. Övningslärare med en undervisningsskyldighet av mer än 30 timmar erhålla således genom förslaget en ökad ersättning för övertimmar. Arvodet för dessa timmar kan

närmast jämföras med exempelvis timlärararvodet för en adjunkt eller lektor, som utöver sin ordinarie tjänst förordnas som timlärare. Dessa erhålla då samma arvode som utgår exempelvis till en filosofie magister (utan provårskurs). Medan lektor eller adjunkt för dessa övertimmar får ett proportionsvis reducerat arvode i förhållande till den ordinarie lönen, skulle övningslärare erhålla samma arvode för dessa överskjutande timmar som för övrig tjänstgöring. Bibehålles åter 3 %-regeln, reduceras arvodet något för övertimmarna.

För övningslärare med under 30 veckotimmar åter verkar trettiondedelsregeln åt andra hållet. Avdragen förstoras, och den sammanlagda lönen för dessa våra läroverks lägst avlönade befattningshavare blir reducerad. På många mindre orter med realskola är det för dem också ofta svårt eller omöjligt att erhålla andra förvärvskällor.

Med hänsyn till vad här anförts får överstyrelsen på denna punkt avstyrka förslaget och föreslå, att man såväl av ovan anförda sakskaäl som av mycket starka billighetsskaäl bibehåller den nuvarande regeln om 3 % avdrag respektive tillägg.

Avlöningen vid samtidig tjänstgöring å statlig och kommunal befattning torde kunna regleras genom särskilda av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser. Det torde icke möta några svårigheter att enligt trettiondedelsregeln fastställa den del av lönen, som belöper sig på den kommunala befattningen. För den återstående delen av lönen finns det endast en huvudman nämligen staten, som genom ovan ifrågasatta bestämmelser reglerar denna del av lönen.

Mot införandet i avlöningsreglementet av minimi- och maximigräns för det timantal, som skall läggas till grund för beräkandet av övningslärarens löner, och den föreslagna omformuleringen i uttryckssättet beträffande den nuvarande bestämmelsen om beloppets avrundning har överstyrelsen intet att erinra.

Skolöverstyrelsen fortsätter:

Den under c) föreslagna bestämmelsen stadgar, att lärare i gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminariet eller allmänt läroverk, vilken fullgör arbete med planläggningen och övervakandet av lärjungarnas friluftsliv, må efter prövning av skolöverstyrelsen för varje budgetår tilläggas ytterligare veckotimmar.

Överstyrelsen vill ingalunda bestrida, att ett eller annat fall förekommit, då en gymnastiklärare icke haft något bestyr med lärjungarnas friluftssamhet. Det synes dock överstyrelsen som om dessa fall varit alltför få, för att man med hänsyn därtill behöver införa denna bestämmelse om prövning. Med hänsyn till att den nya bestämmelsen skulle medföra ett ökat administrativt arbete, som icke torde komma att motsvara det ekonomiska utbyte, man kan vänta därav, samt till svårigheten att objektivt pröva omfattningen av arbetet med friluftssamheten får överstyrelsen föreslå, att de nuvarande bestämmelserna bibehållas oförändrade.

Statskontoret har ansett sig böra tillstyrka den sakkunniges förslag, att den nuvarande treprocentregeln vid beräkandet av övningslärarnas lön ersättes med en beräkning av lönen efter trettiondedelar. Vidare syntes föreskriften under b) böra förtydligas på så sätt, att av bestämmelsen klarare komme att framgå, att den där givna maximibestämmelsen vid beräkandet av övningslärarens lön har avseende även å det fall, att övningslärare tjänstgör vid flera undervisningsanstalter.

Lönenämnden har beträffande övningslärarnas avlöningsförhållanden uttalat bland annat följande.

Ur löneteknisk synpunkt synes den i det remitterade förslaget förordade »trettiondedelsregeln», vilken numera fastställts att gälla för övningslärarna vid bland annat de kommunala flick- och mellanskolorna och vilken för övrigt redan godtagits även inom det statliga undervisningsväsendet, nämligen vid bestämmandet av avlöningen till timlärare i övningsämne, avgjort vara att föredraga framför den nu gällande »treprocentsregeln». Detta har även skolöverstyrelsen uttalat i sitt i ärendet avgivna utlåtande. Å andra sidan är det uppenbart, att en regel, enligt vilken avdrag å lönen skall göras med 3.33 i stället för med 3 procent för varje veckotimme, varmed undervisnings-skyldigheten understiger 30, måste — vid lika förutsättningar i övrigt — medföra en försämrad löneställning vid de ifrågakommande befattningarna. Då emellertid ur principiell synpunkt hinder givetvis icke bör möta att i samband med genomförandet av ny lönereglering upptaga till övervägande frågan om sådan ändring i gällande grunder för lönens beräkning, som i lönetekniskt hänseende kan anses innebära en förbättring, finner sig lönenämnden, under hänvisning tillika till vad i motiveringen till det remitterade förslaget anföres, icke böra framställa någon erinran mot att, på sätt enligt nämnda förslag skulle ske, de för de statsanställda övningslärarna gällande grundläggande reglerna för lönens beräkning bringas till överensstämmelse med de numera för motsvarande kommunalt anställda lärare bestämda. Vid hithörande bestämmelsers slutliga utformning bör, på sätt statskontoret framhållit, den däri ingående maximibestämmelsen vid beräkning av övningslärarens lön bringas att avse även det fall, då övningslärare tjänstgör vid flera läroanstalter.

Därest grunden för beräkning av övningslärarens lön omlägges på sätt ovan förordats, bör givetvis övergångsbestämmelse införas i syfte att skydda nuvarande tjänstinnehavare mot löneminskning. Lönenämnden vill särskilt understryka, att frågan om en övergångsbestämmelse i nu omhandlade avseende synes böra bedömas fristående från frågan om de övergångsbestämmelser i övrigt, som lämpligen böra ifrågakomma för befattningshavare i allmänhet, vilka den 1 juli 1939 inträda på det nya civila avlöningsreglementet. I detta fall gäller det nämligen en omläggning, som oberoende av den nya löneplanens tillämpning på lärarna måste medföra löneminskning.

Vad under c) i den förevarande 5 punkten föreslås innebär den ändringen i förhållande till nu gällande bestämmelser, att det skulle läggas i skolöverstyrelsens hand att för varje budgetår pröva, huruvida i det enskilda fallet compensation bör utgå till vederbörande gymnastiklärare för bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet. Enligt förslaget skulle emellertid de nuvarande särskilda grunderna för sådan gottgörelses beräkning kvarstå oförändrade, varigenom skolöverstyrelsen vid sin prövning av frågan skulle vara bunden av på förhand bestämda gränser. Det vill förefalla lönenämnden, att en lämplig konsekvens av förslaget att införa en årlig prövning i förevarande hänseende — till vilket förslag lönenämnden ansluter sig — vore att i författningen allenast fastställa det högsta antal veckotimmar, som skulle få läggas till grund vid gottgörelsens beräkning, och i övrigt överlämna åt skolöverstyrelsen att så smidigt som möjligt och på grundval av de av vederbörande rektor vitsordade förhållandena i varje särskilt fall utmäta den compensation, som i förevarande avseende kan befinnas skälig. Härvid bör såsom allmän regel förutsättas, att den praktiska tillämpningen av en sådan allmän bestämmelse icke kommer att medföra för vederbörande lärare förmanligare resultat än de nu gällande, mera detaljerade föreskrifterna.

I särskilt yttrande till lönenämndens utlåtande har ledamoten herr *Grimlund*, med instämmande av ledamöterna fröken *Köersner* och herr *Eljas*, beträffande det under 5 punkten b) föreslagna grundläggande stadgandet förklarat sig i likhet med skolöverstyrelsen anse, att de genom det nuvarande avlöningsreglementet givna föreskrifterna för beräkning av årslönen till lärare i övningsämne böra bibehållas. Reservanterna anförä i huvudsak följande.

En övergång till den för de kommunala skolorna i detta avseende införda regeln skulle för de statligt anställda övningslärarna — utom för dem med full tjänstgöring — medföra en lönereduktion med ganska uppseendeväckande konsekvenser. En övningslärare med exempelvis nio veckotimmars tjänstgöring — en ganska talrik kategori — skulle erhålla icke mindre än omkring 20 % reduktion av den redan förut anspråkslösa årslönen. För mindre samskolor vore det under nuvarande förhållanden ofta nog förknippat med svårigheter att erhålla övningslärare med full kompetens. Skulle avlöningsförhållandena ytterligare försämrats, torde svårigheterna för visso bli ännu större.

Motiveringen för införande af det statliga undervisningsväsendets område av den visserligen enklare linjen med trettiondedels- i stället för 3 procentavdrag syntes icke tillräckligt bärande. I sådant fall t. ex., då en övningslärare tjänstgör vid skolor med olika huvudmän, kunde en proportioneringsmetod tillämpas för avlöningsbeloppets fördelning på skolorna. Den förenkling, som den nya beräkningsgrunden skulle medföra, förefölle vara ganska obetydlig och alldeles för dyrköpt med hänsyn till den personal — nuvarande och framtida — som skulle bära förenklingens följder i form av kännbara lönereduktioner.

För egen del tillstyrker jag, att den nu tillämpade regeln, enligt vilken vid bestämmandet av ifrågavarande lärares årslöner tillägg respektive avdrag sker å lönebeloppen med tre procent för varje veckotimme, varmed veckotimmarnas antal över- eller understiger trettio (treprocentregeln), i överensstämmelse med den sakkunniges, av statskontoret och lönenämnden förordade förslag ersättes med en regel, enligt vilken tilläggen och avdragen motsvara en trettiondedel av lönebeloppet (trettiondedelsregeln). Till stöd härför får jag framhålla följande.

En vägledande synpunkt vid den senast genomförda löneregleringen för lärarpersonalen vid de högre kommunala skolformerna har varit, att löneförmånerna för nämnda personal borde i möjligaste mån överensstämma med de löneförmåner, som tillkomma lärarpersonalen vid det statliga undervisningsväsendet. En dylik överensstämmelse kunde emellertid icke åstadkommas i fråga om övningslärarna; för bestämmandet av dessas årslöner infördes vid de kommunala skolorna trettiondedelsregeln. Då övningslärare icke sällan samtidigt innehar anställning såväl vid statlig som kommunal läroanstalt, måste de olika beräkningsgrunderna anses innebära en betydande olägenhet, desto mer som det i syfte att bereda övningslärarna bättre utkomst i och för sig synes angeläget att underlätta en dylik förening av tjänster.

Ur löneteknisk synpunkt är, såsom också vitsordats av de i ärendet hörda myndigheterna, trettiondedelsregeln att föredraga framför treprocentregeln.

Den senare nödvändiggör icke blott en i praktiken tämligen svårtillämplig spärregel till förhindrande av att en övningslärare genom förening av flera befattningar erhåller högre lön än den han skulle erhållit, om tjänstgöring av samma omfattning fullgjorts å endast en tjänst, utan även att årslönerna för de olika befattningarna måste bestämmas efter en och samma dyrortsgrupp även i de fall, då tjänstgöringen fullgöres å skilda orter, tillhörande olika ortsgrupper. Jämväl i pensionshänseende föranleder tillämpningen av treprocentregeln vissa olägenheter.

En övergång till trettiondedelsregeln medför emellertid en minskning av övningslärarnas löneförmåner i fall veckotimmarnas antal understiger trettio. Då löneställningen härigenom bringas i överensstämmelse med den löneställning för motsvarande övningslärare vid de högre kommunala skolorna, som godkändes vid förra årets riksdag, synes denna omständighet icke böra utgöra hinder för den ifrågasatta ändringen. Härvid utgår jag dock i likhet med lönenämnden från, att en övergångsbestämmelse utfärdas i syfte att skydda nuvarande tjänstinnehavare mot löneminskning. Jag återkommer i det följande till denna fråga.

Mot förslaget att i avlöningsreglementet stadga såväl maximi- som minimigräns för det timantal, som skall läggas till grund vid årslönens bestämmande, finner jag icke anledning till erinran. Särskild föreskrift torde böra meddelas, varigenom maximibestämmelsen blir tillämplig även vid förening av flera övningslärarbefattningar. Det synes härvid nödvändigt att överlåta åt Kungl. Maj:t att för varje fall meddela de närmare föreskrifter, som erfordras. Lämpligen kunna dessa meddelas i samband med prövningen av frågan om lärarens rätt att förena tjänsterna.

Jag tillstyrker vidare den sakkunniges förslag att lägga i skolöverstyrelsens hand att pröva, huruvida i det enskilda fallet compensation till gymnastiklärare bör utgå för bestyret med lärjungarnas friluftsverksamhet. Prövningen synes lämpligen kunna ske i samband med att överstyrelsen — efter förslag av vederbörande rektor — bestämmer antalet undervisningstimmar i veckan för gymnastikläraren. I enlighet med lönenämndens förslag synes i avlöningsreglementet endast böra fastställas det högsta antal veckotimmar, som får tilläggas. I övrigt bör det överlätas åt överstyrelsen att på grundval av de av vederbörande rektor vitsordade förhållandena utmäta compensationen. Jag förutsätter, att den sålunda förordade, friare prövningen av förhållandena på detta område icke vid den praktiska tillämpningen medför förmånligare resultat än nu gällande regler.

I övrigt har jag beträffande den nu förevarande punkten endast att tillägga, att en redaktionell överarbetning av författningstexten synes påkallad. I detta sammanhang må emellertid meddelas, att statskontoret påpekat, att det ur saklig synpunkt icke vore fullt tillfredsställande, att en extra ordinarie övningslärare med exempelvis nio veckotimmars tjänstgöring skulle få snedda till en ordinarie tjänst med ett vida större antal veckotimmar. För min del anser jag tillräckliga skäl icke föreligga att med hänsyn till an-

givna förhållande, som sammanhänger med övningslärarnas säregna tjänstgöringsvillkor, för dessa lärare meddela särskilda sneddningsregler, vilka nödvändigtvis måste bli av komplicerad art.

Punkten 6.

Den sakkunniges förslag till bestämmelse under sjätte punkten av ifrågasvarande moment överensstämmer i sak med nu gällande föreskrift i samma ämne. Mot förslaget torde icke någon erinran vara att framställa.

I detta sammanhang får jag anmäla en av *skolöverstyrelsen* upptagen fråga om rätt för de statsanställda lärarna att för placering i löneklass tillgodoräkna tidigare tjänstgöring vid vissa icke statliga läroanstalter. Överstyrelsen har härom anfört följande.

Vid övergång från ordinarie lärarbefattning vid vissa icke statliga läroanstalter till ordinarie statlig äro bestämmelserna ändrade, i det att den i nuvarande stadga intagna bestämmelsen om tillgodoräkning av viss dylik tjänstgöring saknar motsvarighet i det nya reglementet. 1936 års lönesakkunniga ha dock förutsatt, att sådan möjlighet till tillgodoräkning alltjämt i dylika fall bör hållas öppen, varför i reglementets 8 § 4 mom. införts en bestämmelse, att sådan tjänstgöring efter Kungl. Maj:ts prövning må kunna tillgodoräknas.

Överstyrelsen vill dock ifrågasätta om icke särskild föreskrift om tillgodoräkning av dylik tjänstgöring allt fortfarande bör bibehållas. Genom beslut av 1938 års riksdag erhålla nämligen befattningshavarna vid flertalet av dessa läroanstalter från och med den 1 januari 1939 en lönereglering, som i stort överensstämmer med befattningshavarnas vid det statliga undervisningsväsendet och med för dessa båda kategorier lärare enahanda bestämmelser för lönetursberäkning. 1936 års lärarlönesakkunniga ha i specialmotiveringen till avlöningsreglemente för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och högre folkskolor också framhållit önskvärdheten av att generella föreskrifter bleve av Kungl. Maj:t meddelade, om rätt för lärare vid de statliga läroverken att i löneturshänseende tillgodoräkna sig likvärdig tjänstgöring vid i ovannämnda reglemente avsedda skolor efter samma grunder, som om ifrågasvarande tjänstgöring vore fullgjord i statens tjänst.

Den ifrågasatta bestämmelsen kunde då utformas i nära överensstämmelse med vad som enligt civila avlöningsreglementet 8 § 2 mom. skulle gälla för den, som före tillträdandet av befattning i statens tjänst innehaft ordinarie befattning eller anställning, för vilken avlöningen fastställts enligt sådana äldre bestämmelser eller från reglementet avvikande grunder, att bestämmelserna i 8 § 1 mom. ej kunnat tillämpas på honom.

Därutöver skulle måhända erfordras ett tillägg av sådan innebörd, att en befattningshavare icke genom en dylik bestämmelse placerades i högre löneklass än som skulle ha tillkommit honom, om han hela sin tjänstetid varit i statens tjänst och innehaft ordinarie statstjänst i samma lönegrad från tidpunkten för tillträdandet av den ordinarie befattningen.

Beträffande det av skolöverstyrelsen sålunda berörda spörsmålet har *lönenämnden* yttrat huvudsakligen följande.

Såvitt lönenämnden kan finna, skulle den av skolöverstyrelsen ifrågasätta tillgodoräkningsrätten innebära, att rätt till sneddnung skulle stadgas, då lärare övergår från befattning vid läroanstalt, å vilken avlöningsreglemen-

tet för lärare vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor är tillämpligt, till befattning vid i civila avlöningsreglementet avsedd läroanstalt. Lönenämnden finner sig icke böra tillstyrka åtgärd i angivet syfte, så länge det för de kommunala mellanskolorna m. fl. dylika läroanstalter gällande avlöningsreglementet icke anpassats efter de i civila avlöningsreglementet intagna bestämmelserna. Till dess så skett synes syftet med skolöverstyrelsens förslag kunna tillgodoses genom tillämpning av stadgandet i 8 § 4 mom. sistnämnda avlöningsreglemente.

I anledning av vad sålunda förekommit får jag framhålla, att frågan om definitiv lönereglering för, bland annat, lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och högre folkskolor i anslutning till civila avlöningsreglementets bestämmelser enligt min mening bör anstå i avvidan på utredning i ämnet genom sakkunniga. Jag torde senare i samband med framläggande av förslag till provisoriska avlöningsbestämmelser under budgetåret 1939/40 för nämnda personal få tillfälle att återkomma till detta spörsmål. Vid den blivande utredningen bör den av skolöverstyrelsen upptagna frågan göras till föremål för närmare övertägande. Under tiden bör, såsom lönenämnden framhållit, bestämmelsen i 8 § 4 mom. civila avlöningsreglementet kunna, i den utsträckning så prövas skäligt, tillämpas för sådana fall, som här åsyftats.

Punkten 7.

Under sjunde punkten hava intagits bestämmelser angående ferier och semester. Bestämmelserna avse jämväl lärarna vid tekniska gymnasiet i Göteborg samt översköterskan vid vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, om vilkas rätt till ferier respektive semester föreskrifter för närvarande äro meddelade i 54 § 9 och 10 mom. civila avlöningsreglementet.

Den sakkunniges förslag under ifrågakvarande punkt föranleder ingen erinran från min sida.

Punkten 8.

Bestämmelserna under åttonde punkten avse tjänstledighetsavdrag för övningslärare. *Den sakkunnige* har anført följande.

Förslaget innebär på denna punkt två sakliga ändringar i jämförelse med nu gällande ordning. Dels måste en jämkning ske, därest det framställda förslaget om tillägg respektive avdrag å lönen efter trettiondedelar genomföres. Dels synes en komplettering till nu gällande bestämmelse motiverad. För närvarande stadgas allenast reduktion av tjänstledighetsavdragen, därest en övningslärares undervisningsskyldighet understiger 30 veckotimmar; för det fall, att undervisningsskyldigheten överstiger nämnda timantal, finnes ingen föreskrift att tjänstledighetsavdraget skall ökas efter samma grunder som lönen. Med hänsyn till den ganska avsevärda ökning av lönen, som kan inträda för vissa övningslärare (upp till 21 % eller, med det här framförda förslaget, $\frac{7}{30}$), synas skäl emellertid tala för införandet av den anordningen, att tjänstledighetsavdragen skola efter samma grunder följa växlingarna i lönen, icke blott nedåt utan även uppåt.

Regeln om avrundning av avdragsbelopp har omformulerats i överensstämmelse med det nya reglementets bestämmelse om avrundning av rörligt tillägg (31 § 1 mom.).

För min del finner jag icke skäl till erinran i sak mot den sakkunniges förslag i denna del, vilket icke föranlett invändningar från de hörda myndigheterna.

Punkten 9.

Under nionde punkten har den sakkunnige i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande föreskrifter infört bestämmelser angående rätt för lärare att vid viss ledighet, bland annat för studier, uppbära oavkortad lön.

Förslaget föranleder icke någon erinran från min sida. Till frågan om tjänstledighet för studier återkommer jag dock vid behandlingen av tionde punkten.

I detta sammanhang torde jag få upptaga en vid ärendets remissbehandling uppkommen fråga angående tjänstledighetsavdrag under ferietid.

Statskontoret har beträffande nämnda spörsmål anfört följande.

En viss osäkerhet har gjort sig gällande, om och i vilken mån lärare vid längre ledigheter skall vara skyldig söka tjänstledighet jämväl under ferietid. Före den 1 januari 1938, då lärare uppbar lön och tjänstgöringspengar, saknade nämnda spörsmål ur avlöningsynpunkt praktisk betydelse. Lärarna beviljades emellertid ledighet efter läsår (jfr § 121 läroverksstadgan). I och med att lärarnas löner nyreglerades kommo de ordinarie lärarna att uppbära lika lön för dag räknat såväl under lästermin som under ferietid. Detta medförde, att, därest lärare icke under ferierna skulle komma att uppbära oavkortad lön, tjänstledighet måste beviljas honom jämväl under sådan tid.

Denna fråga kommer i ett delvis ändrat läge i och med att det av 1938 års riksdag antagna civila avlöningsreglementet göres tillämpligt å lärarna. Enligt 15 § 1 mom. nämnda reglemente äger nämligen tjänsteman, som i stället för semester åtnjuter ferier, icke under ferietid uppbära oavkortad lön, därest han vid ferietidens början sedan minst ett år icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens räkning, utan skall han i dylika fall vidkännas A-avdrag. Härigenom har sålunda öppnats en författningsenlig möjlighet att, oaktat lärare icke beviljats tjänstledighet under ferietid, ändock verkställa vederbörligt avdrag å hans lön under sådan tid.

Statskontoret vill emellertid fästa uppmärksamheten vid att ovan återgivna stadgande för de lärargrupper, som det nu gäller att inordna under civila avlöningsreglementet, icke torde kunna givas en sådan tillämpning, att det med stadgandet åsyftade resultatet kommer att vinnas. För nu ifrågasvarande lärare sluta nämligen lästerminerna under olika år endast i undantagsfall på samma dag. Detta gör, att det kommer att bli beroende på rena tillfälligheter, huruvida en lärare, som på grund av sjukdom icke kunnat tjänstgöra under ett läsår, för den efter läsårets slut följande ferien skall åga uppbära oavkortad lön eller ej. Det sagda belyses bäst av följande exempel. En lärare, som varit i tjänst ett läsår, vilket slutat den 7 juni, begär och erhåller sjukledighet för det därpå följande läsåret, vilket slutar den 3 juni. Denna lärare torde icke kunna förpliktas att avstå något av sin lön under den därpå följande ferien, då han vid ferietidens början (den 4 juni) icke kan sägas sedan minst ett år icke hava bestritt sin tjänst. Reduktionsregeln blir i själva verket icke tillämplig i alla de fall, då läraren varit sjukledig under ett läsår, och detta läsår slutar tidigare än nästföregående läsår.

Förevarande stadgande synes närmast hava varit avsett att tillämpas å sådana lärare, vilka icke varit i tjänst under två terminer i följd. Då, såvitt för statskontoret är bekant, efter civila avlöningsreglementets ikraftträdande av de befattningshavare, å vilka reglementet blir tillämpligt, endast innehavare av lärarbefattningar skulle komma i åtnjutande av ferier, skulle måhända förevarande stadgande kunna förtydligas på det sättet, att orden »sedan minst ett år» utbyttes mot »sedan minst två terminer» eller »sedan nästföregående motsvarande ferieperiods början».

Någon motsvarande spärregel vid långledigheter av annan art, t. ex. vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter, finnes icke intagen i det nya reglementet. Statskontoret vill i anledning härav rikta uppmärksamheten därå att tillämpningen av reglementet i dessa fall för lärarnas vidkommande blir i hög grad beroende av det sätt, på vilket vederbörande myndigheter förfara vid ledighets beviljande, nämligen om ledighet kommer att beviljas för termin och läsår eller för kalenderår.

I anledning av vad statskontoret sålunda yttrat har *lönenämnden* anfört.

Lönenämnden finner sig böra uttala, att skäl måhända kunna förefinnas för en ändring i sak av 15 § 1 mom. civila avlöningsreglementet. Därest emellertid en sådan ändring befines icke böra vidtagas, vill lönenämnden framhålla, att huvudsyftet med statskontorets ifrågavarande förslag kan vinnas även på den vägen, att särskild bestämmelse i förevarande sammanhang meddelas för lärarnas vidkommande. En sådan föreskrift, vilken borde erhålla sin plats mellan förslagets 9 och 10 punkter, kunde då förslagsvis givas den innebörden, att vad i 15 § 1 mom. andra stycket sägs angående en tid av minst ett år i stället skall avse en tid av minst två terminer.

I nämnda sammanhang har statskontoret erinrat att någon spärregel motsvarande den i 15 § 1 mom. intagna icke finnes i det nya reglementet meddelad för andra fall av långledigheter än vid sjukdom, exempelvis vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter. Statskontoret har i anledning härav riktat uppmärksamheten på att tillämpningen av reglementet i dessa fall för lärarnas vidkommande blir i hög grad beroende av det sätt, på vilket vederbörande myndigheter förfara vid ledighets beviljande, nämligen om ledighet kommer att beviljas för termin och läsår eller för kalenderår (eller del därav). Vad statskontoret sålunda anfört föranleder lönenämnden till det uttalandet, att lönenämnden för sin del i avgivna utlåtanden i allmänhet plägar intaga den ståndpunkten, att vid lärares tjänstledighet för enskilda angelägenheter, vilken varit av längre varaktighet, exempelvis överstigande ett år, ledigheten bör beviljas för kalenderår eller del därav i stället för läsårs- eller terminsvis. Denna lönenämndens mening har ock vunnit stöd genom av Kungl. Maj:t meddelade beslut.

I motsats till myndigheterna anser jag den åberopade bestämmelsen i 15 § 1 mom. andra stycket civila avlöningsreglementet äga tillämpning även i andra fall än då tjänstledigheten föranletts av sjukdom. Det synes däremot tydligt att bestämmelsen icke är tillämplig, i den mån ferietiden innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet. Även under den tid, då tjänstledighetstiden sammanfaller med ferietid, böra nämligen de bestämmelser tillämpas, som gälla för tjänstledighet av det slag, varom fråga är.

Beträffande här ifrågavarande befattningshavare synes en särskild föreskrift böra meddelas av innebörd, att ferieberättigad tjänsteman, som icke bestritt sin egen eller annan statens tjänst eller fullgjort uppdrag för statens

räkning under de två terminerna närmast före ferietid, skall vidkännas A-avdrag under ferietiden, i den mån densamma icke innefattas i tiden för tjänstemannen meddelad tjänstledighet.

Det bör ankomma på den tjänstledighetsbeviljande myndigheten att, därest tjänstledighet, som sökts för tjänstgöringstid, skäligen bör omfatta jämväl ferietid, föreskriva såsom villkor för ansökningens beviljande att densamma kompletteras med ansökan om ledighet jämväl för ferietiden.

Punkten 10.

Beträffande denna punkt har *den sakkunnige* anfört följande.

För närvarande har en lärare rätt till C-avdrag vid ledighet i och för studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne, dock sammanlagt för högst sex månader av den tid han innehar befattning inom en och samma lönegrad. Enligt 16 § b) civila avlöningsreglementet skall tjänsteman framdeles vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier eller bedriver arbete, som prövas vara av betydelse för verket eller för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattning inom verket, dock sammanlagt högst 120 dagar av den tid han innehar befattning inom en och samma lönegrad. Med hänsyn till den utformning hithörande bestämmelse sålunda kommer att få, torde det för lärarnas vidkommande vara tillfyllest att föreskriva, dels att vad som sägs om »verket» skall avse »undervisningsväsendet», dels ock att den för tjänstemän i allmänhet stadgade tidsbegränsningen, vilken ändrats från tre månader till 120 dagar, må fortfarande avse 180 dagar, detta för att möjliggöra, att en hel termin kan inrymmas under den ifrågavarande bestämmelsens tillämpningsområde.

| *Skolöverstyrelsen* har påpekat, att 16 § b) civila avlöningsreglementet förutsätter, att en prövning av det särskilda fallet verkställes; i det remitterade förslaget vore emellertid icke angivet, vilken myndighet som skall besluta i ämnet. Skolöverstyrelsen har föreslagit ett stadgande av innehåll, att prövning av frågan om tillämpning av B-avdrag vid tjänstledighet enligt 16 § b) skulle tillkomma överstyrelsen.

I detta sammanhang torde jag få upptaga till behandling den av *lektorernas förening* gjorda, i det föregående omförmälda framställningen. Föreningen hemställer däri om ändring i den för närvarande gällande liksom till fortsatt giltighet föreslagna bestämmelsen, att lärare äger åtnjuta oavkortad lön under tjänstledighet, vilken enligt medgivande av Kungl. Maj:t använts för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen. I sådant hänseende föreslås, att oavkortad lön skulle kunna utgå under tjänstledighet, vilken lärare enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, »som på ett påtagligt sätt gagna det vetenskapliga forskningsarbetet eller på annat sätt tjäna undervisningsväsendets intressen». Vidare hemställes, att ändring vidtages i den under förevarande punkt upptagna bestämmelsen. I detta hänseende föreslås att B-avdrag skulle — med oförändrad tidsbegränsning — tillämpas vid tjänstledighet, varunder lärare idkar studier eller bedriver arbete, »som prövas vara av betydelse för vetenskaplig forskning

eller i övrigt till gagn för undervisningsväsendet eller för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom undervisningsväsendet».

Lönenämnden har i anledning härav anfört följande.

Till en början vill lönenämnden fästa uppmärksamheten vid, att det icke synes fullt klart, var gränsen i olika fall skall dragas mellan verksamhet, »som på ett påtagligt sätt gagnar det vetenskapliga forskningsarbetet» — i vilket fall oavkortad lön skulle ifrågakomma — och arbete, »som prövas vara av betydelse för vetenskaplig forskning» — i vilket fall B-avdrag skulle tillämpas. Vidare vill det förefalla lönenämnden, att det mången gång skulle medföra ganska avsevärda svårigheter för den prövande myndigheten — Kungl. Maj:t i det förra fallet, skolöverstyrelsen respektive kommerskollegium i det senare — att avgöra, huruvida sådana förhållanden kunna anses i det särskilda fallet föreligga, som skulle medföra en tillämpning av endera av de föreslagna bestämmelserna. Slutligen kan lönenämnden icke underlåta att framhålla, att de av lektorernas förening nu framställda önskemålen icke gärna låta sig förverkliga med hänsyn tagen blott till undervisningsväsendet; inom åtskilliga andra områden av statsförvaltningen — exempelvis biblioteken, arkiven och de medicinska institutionerna — kan givetvis mången gång önskvärdheten av gynnsammare avdragsvillkor vid tjänstledighet för vetenskapligt arbete tänkas framträda med lika stort berättigande som inom undervisningsväsendet.

Vad därefter angår de speciella grunderna för de i framställningen föreslagna avdragsbestämmelserna, får lönenämnden anför, att lönenämnden icke i detta sammanhang kan tillstyrka, att rätten till oavkortad lön utvidgas i föreslagen omfattning; detta skulle innebära en förmån, som icke finnes för närvarande och icke heller fanns under tiden före den nuvarande lönereglernings ikraftträdande.

Vad åter angår området för tillämpning av B-avdrag vill det förefalla lönenämnden, att syftet med den remitterade framställningen skulle kunna till väsentlig del tillgodoses genom en friare tolkning av de tilltänkta författningsbestämmelserna på detta område. Enligt sakkunnigförslaget angående lärarnas inordnande under civila avlöningsreglementet skulle framdeles gälla, att B-avdrag skulle tillämpas för tid, varunder lärare idkar studier eller bedriver arbete, som prövas vara av betydelse för undervisningsväsendet eller för lärarens kompetens för viss uppgift eller befattning inom undervisningsväsendet. Detta innebär i viss mån en utvidgning av de i civila avlöningsreglementet ingående bestämmelserna, vilka avse »verket» i stället för »undervisningsväsendet». Enligt lönenämndens mening synes emellertid hinder icke möta att giva begreppet »undervisningsväsendet» i detta sammanhang en så vidsträckt innebörd, att därunder kan inrymmas icke blott skolväsendet utan även universitet och högskolor och andra högre läroanstalter. Lönenämnden vill påpeka, att den i det nu gällande avlöningsreglementet förekommande benämningen »statens undervisningsväsende» icke är avsedd att förekomma i de nya avlöningsbestämmelserna. Lönenämnden anser sig fördenskull kunna förorda den angivna vidsträcktare tolkningen av begreppet »undervisningsväsendet» i berörda författningsrum.

Om begreppet »undervisningsväsendet» i samband med bestämmelsen i 16 § b) civila avlöningsreglementet gives den nämnda innebörden, kan detta få till följd en utvidgning av tillämplighetsområdet för det förut nämnda stadgandet, enligt vilket oavkortad lön må utgå vid iakttagelser och studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen. En

sådan konsekvens synes emellertid icke i och för sig orimlig. Erinras må, att en tillämpning av sistnämnda bestämmelse förutsätter Kungl. Maj:ts medgivande.

För egen del får jag till en början i anslutning till de för närvarande gällande bestämmelserna förorda, att lärare må äga rätt till B-avdrag vid ledighet i och för studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne.

Enligt 16 § civila avlöningsreglementet skall tjänsteman vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier eller bedriver arbete, som prövas vara av betydelse för tjänstemannens kompetens för viss uppgift eller befattningsinnehav inom verket. För lärarnas vidkommande bör enligt min uppfattning »verket» ersättas med »den skolform, vid vilken läraren är anställd». Det bör ankomma på skolöverstyrelsen att i de olika fallen pröva, huruvida förutsättning för stadgandets tillämpning föreligger.

I nyss angivna paragraf stadgas vidare, att tjänsteman skall vidkännas B-avdrag för tid, varunder han idkar studier eller bedriver arbete, som prövas vara av betydelse för verket. Om »verket» här utbytes mot »undervisningsväsendet» synes det ej uteslutet, att sistnämnda begrepp vid tillämpningen anses allenast inrymma den skolform, vid vilken läraren är anställd. Vid en mera vidsträckt tolkning omfattar emellertid »undervisningsväsendet» såväl hela det statliga som det kommunala och enskilda skolväsendet. Och slutligen kan, såsom lönenämnden påpekat, begreppet »undervisningsväsendet» givas en så vidsträckt innebörd, att därunder inrymmas även universitet och högskolor och andra högre lärdomsanstalter.

Jag anser för min del, att lärare bör kunna bibehållas vid sin avlöning minskad med B-avdrag under tjänstledighet för idkande av sådana studier eller bedrivande av sådant arbete, som med hänsyn jämväl till lärarens personliga kvalifikationer prövas vara av betydelse för de högre lärdomsanstalterna eller för det statliga, kommunala eller enskilda skolväsendet — således för undervisningsväsendet i vidsträckt bemärkelse. Huruvida sådana förutsättningar föreligga i de särskilda fallen, synes emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva.

Ledighet med B-avdrag av nu nämnda anledningar bör allenast få åtnjutas för sammanlagt högst 180 dagar av den tid, läraren innehar befattningsinnehav inom en och samma lönegrad.

Om »undervisningsväsendet» i detta sammanhang gives den vidsträckta innebörd, som sålunda förordats, bör samma uttryck i den under första stycket av punkten 9 i sakkunnigförslaget intagna bestämmelsen tolkas på motsvarande sätt.

Punkten 11.

Under denna punkt har den sakkunnige, i anslutning till vad som för närvarande gäller, föreslagit ett allmänt stadgande om rätt för Kungl. Maj:t att bestämma grunderna för lärarens avlöning under tjänstledighet från egen befattningsinnehav för att tjänstgöra vid annan läroanstalt.

Lönenämnden har härom anfört följande.

Enligt det föreslagna stadgandet skulle Kungl. Maj:t bestämma de närmare grunder, som skulle gälla för avlöningens beräkning i sådana fall, då lärare åtnjuter tjänstledighet från egen befattning för att tjänstgöra vid annan statlig läroanstalt. En liknande allmän bestämmelse finnes i det nuvarande avlöningsreglementet för de statsanställda lärarna, och den därtill hörande tilläggsbestämmelsen, varigenom förhållandet i fråga närmare regleras, återfinnes i 5 § kungörelsen 1937: 953. Lönenämnden anser sig böra förorda, att den på denna punkt tilltänkta tilläggsbestämmelsen intages direkt i avlöningsreglementet. Vad densamma sakliga innebörd beträffar får lönenämnden anföra följande.

Enligt 5 § 2 mom. nyssnämnda kungörelse gäller, att — där ej skolöverstyrelsen annorlunda förordnar — för övningslärare, som åtnjuter tjänstledighet för ifrågavarande ändamål, lönen må, därest det för läraren bestämda antalet undervisningstimmar är större vid den läroanstalt, där läraren har sin ordinarie anställning, än vid den läroanstalt, där han tjänstgör, beräknas efter förstnämnda timantal. Denna regel, som alltså kan medföra, att en övningslärares lön till en tid beräknas efter ett timantal, som — stundom avsevärt — överstiger det för honom faktiskt gällande, är motiverad bland annat av hänsynen till pensionsförhållandena och har uppställts närmast med tanke på det fall, att en lärare under pågående läsår utnämnes till en tjänst med högre timantal men med tjänstledighet därifrån fortsätter att tjänstgöra i sin gamla befattning till läsårets slut; det har då ansetts motiverat att i författningen öppna en möjlighet att redan från början låta läraren beräkna lönen efter det med den nya tjänsten förenade högre timantalet. Givetvis måste emellertid skolöverstyrelsen vid den prövning av ärendet, som i nu gällande bestämmelse förutsättes, tillse, att den sålunda anvisade möjligheten icke utnyttjas i en ur saklig synpunkt icke motiverad omfattning. Lönenämnden anser sig böra förorda viss omformulering av den nu gällande bestämmelsen i syfte att mera uttryckligt framhäva den fria prövning av visst särskilt fall, som avses skola verkställas. Lönenämnden förutsätter härvid, att de nu i författningen bestämda grunderna må kunna tillämpas, då skäl därtill prövas vara för handen.

Jag ansluter mig till vad lönenämnden sålunda föreslagit.

Punkten 12.

Den sakkunnige har beträffande förslaget i denna del anfört följande.

För närvarande gäller, att kallortstillägg för lärare i övningsämne, vilkens lön reducerats på grund av lägre undervisningsskyldighet än 30 veckotimmar, skall undergå motsvarande reduktion, som tillämpats i fråga om lönen. Någon häremot svarande föreskrift angående ökning av kallortstilläggets fastställda belopp, därest övningslärares lön ökas utöver löneklasslönen av den anledning att timantalet överstiger 30, finnes emellertid icke. Det synes böra övervägas, om icke för övningslärares vidkommande kallortstilläggets beräkning borde mera än som nu är fallet frigöras från de för lörens beräkning meddelade föreskrifterna. Ur vissa synpunkter kunde visserligen med hänsyn till det nya avlöningsreglementets bestämmelser måhända göras gällande den uppfattningen, att anledning saknas att icke låta kallortstillägget höjas, när lönen ökar vid timantal över 30, för den händelse man accepterar regeln att kallortstillägget skall nedgå, så snart lönen minskar vid timantal under 30. I civila avlöningsreglementet upptages nämligen kallortstillägget under rubriken »Fasta lönetillägg och särskilda ersättningar», varvid tillägget i fråga närmast torde få anses tillhöra kategorien »fasta lö-

netillägg». Om över huvud ett sådant fast lönetillägg skall kunna tänkas utgå med varierande belopp, vore det måhända icke otänkbart att låta det samma följa lönens växlingar, såväl ovanför som nedanför det för vederbörande löneklass gällande beloppet. Emellertid torde det vara mest i enlighet med kallortstilläggets natur att i princip betrakta detsamma såsom ett enhetligt lönetillägg, som i regel bör utgå med ett visst, oföränderligt belopp. I enlighet härmed synes i allmänhet kallortstillägget böra utgå till övningslärarna med det i avlöningsreglementet fastställda beloppet, oavsett de på grund av tjänstgöringens olika omfattning föreliggande växlingarna i den till dessa lärare utgående lönen. Dock synes härvid den begränsningen lämpligen böra stadgas, att om timantalet nedgår under 16 veckotimmar, bör endast halvt kallortstillägg utgå.

Statskontoret har anfört följande.

Kallortstillägg till övningslärare skulle enligt förslaget utgå oavkortat, därest övningslärarens lön beräknades efter 16 veckotimmar eller mera, samt i annat fall med hälften. I anslutning härtill har 1936 års lönekommitté i sitt förslag till civilt icke-ordinariereglemente förordat, att för extra tjänstemän med avkortad tjänstgöringstid kallortstillägget skall reduceras till hälften av eljest utgående belopp.

Enligt nu gällande bestämmelser reduceras kallortstillägget — i likhet med lönen — i förhållande till tjänstgöringstidens avkortning. Statskontoret har sig icke bekant, att denna regel föranlett några särskilda svårigheter i sin tillämpning, och vill ämbetsverket ifrågasätta, om tillräckliga skäl förefinnas till en ändring i enlighet med förslaget innebörd. Anses emellertid en sådan ändring böra vidtagas, torde stadgandet böra förtydligas så, att av detsamma klart framgår, att övningslärare även i fall, då han innehar flera tjänster, icke bör få komma i åtnjutande av mer än helt kallortstillägg.

Lönenämnden har förordat den jämkningen i uttryckssättet, att kallortstillägg skall utgå med halvt belopp, då lönen beräknas efter en *undervisningsskyldighet* av högst 15 veckotimmar. Härigenom undvekes att gymnastiklärarnas rätt att räkna särskilda timmar för arbetet med friluftssamheten komme att påverka frågan, huruvida helt eller halvt kallortstillägg skulle utgå. I anledning av att statskontoret ansett det ifrågavarande stadgandet böra förtydligas så, att av detsamma klart framginge, att övningslärare även i fall, då han innehade flera tjänster, icke borde få åtnjuta mer än helt kallortstillägg, har lönenämnden framhållit, att ett sådant förtydligande icke torde vara behövt, samt erinrat, att 1936 års lönekommitté vid framläggandet av förslag till civilt icke-ordinariereglemente ansett en begränsning av nämnda innebörd självfallen (betänkandet 1938: 52 sid. 52).

För egen del finner jag mig i fråga om kallortstilläggets beräkning för lärare i övningsämne böra ansluta mig till det av den sakkunnige framställda förslaget, att detta tillägg skall utgå med antingen helt eller halvt belopp, på sätt jämväl 1936 års lönekommitté numera föreslagit beträffande icke-ordinarie tjänstemän inom allmänna civilförvaltningen. Helt kallortstillägg torde, såsom lönenämnden förordat, böra utgå, då undervisningsskyldigheten överstiger 15 veckotimmar.

Det synes mig lämpligt, att i författningstexten anges, att övningslärare,

som innehar flera tjänster, icke må uppbära kallortstillägg med högre sammanlagt belopp för år än det som i 20 § civila avlöningsreglementet bestämts för den kallortsklass stationeringsorten tillhör.

Punkten 13.

Den sakkunnige har framhållit följande.

Efter lärarpersonalens inordnande under det nya civila avlöningsreglementet skulle frågan om ersättning till lärare, som tjänstgör såsom vikarierande rektor, möjligen kunna anses reglerad på grundval av stadgandet i det nya reglementets 21 § 1 mom. Denna bestämmelse avser sådana fall, då tjänsteman med lön enligt löneplan A erhållit förordnande att såsom vikarie uppehålla befattning inom högre lönegrad *av samma löneplan*. Nu föreslås i fråga om rektorsbefattningarna bland annat, att dessa skola anses tillhöra vissa lönegrader och löneklasser enligt löneplan A. Slutsatsen skulle då kunna bli den, att bestämmelsen i 21 § 1 mom. borde komma i tillämpning i de fall, då en lärare med lön enligt löneplan A tjänstgör såsom vikarierande rektor.

Emellertid är det icke avsett att bestämmelsen i 21 § 1 mom. skall tillämpas i fall av nyssnämnt slag. Rektorsbefattningarnas indelning i olika avlöningsgrupper låter sig icke utan vidare anpassa efter de grunder för bestämmandet av ersättning till vikarier, som fastställts i det nya civila avlöningsreglementet. Frågan torde böra lösas genom särskilda, av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser. Till undvikande av misstolkning har en uttrycklig bestämmelse härom ansetts erforderlig.

Jag biträder den sakkunniges förslag i denna del.

Punkten 14.

Mot bestämmelserna under denna punkt, vilka överensstämma med föreskrifterna i 19 § 2 mom. i gällande avlöningsreglemente, finner jag ingen anledning till erinran.

Punkten 15.

Under denna punkt upptagas, i anslutning till nu gällande föreskrifter, ett antal särskilda ersättningar, vilka kunna tillerkännas lärare för utförande av göromål av skilda slag.

Beloppen hava omräknats med utgångspunkt från nuvarande förhållanden, varvid — med hänsyn bland annat till att rörligt tillägg icke kommer att utgå å sådana ersättningar — vissa av de nuvarande beloppen höjts. I ett par fall har ingen uppräknings skett, av det skälet att dyrtidstillägg faktiskt icke för närvarande utgår på ifrågavarande belopp, enär gällande maximeringsbestämmelser träda i tillämpning.

Skolöverstyrelsen har funnit de föreslagna höjningarna av nuvarande belopp väl motiverade.

Statskontoret har påpekat, att de i 2 mom. av avlöningsreglementets slutparagraf meddelade bestämmelserna böra bringas att avse även ifrågavarande ersättningar.

Lönenämnden har anfört följande.

Det synes lönenämnden böra göras till föremål för övervägande, huruvida med hänsyn till ordalydelsen av 28 § 3 mom. civila avlöningsreglementet särskilda bestämmelser behöva i avlöningsreglementet meddelas rörande de här ifrågavarande arvoden och ersättningarna eller vissa av dem. Dock torde praktiska skäl kunna återopas för bestämmelsernas meddelande i själva reglementet — en anordning som för övrigt tillämpas i nu gällande avlöningsreglemente. Därest skäl befinnas tala för bestämmelsernas bibehållande i den föreslagna formen, torde det under b) upptagna allmänna stadgandet lämpligen kunna utvidgas till att omfatta även vissa andra uppdrag än att anordna och förrätta fyllnadsprövningar; när fråga blir om utfärdande av avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie lärare kunna härigenom formliga bestämmelser ersättas av en hänvisning.

Lönenämnden har vidare anfört, att vid utformningen av avlöningsreglementets slutparagraf bör, såsom statskontoret framhållit, det i densammas 2 mom. ingående stadgandet angående skyldighet för tjänsteman att underkasta sig ändrade bestämmelser i vissa hänseenden bringas att avse jämväl de i den nu ifrågavarande punkten — liksom de i motsvarande punkt under 56 § 3 mom. — omförmälda förmånerna.

Jag förordar, att bestämmelser angående ifrågavarande ersättningar intagas i avlöningsreglementet.

Mot ersättningsbeloppens storlek finner jag icke anledning till erinran.

De ytterligare uppdrag, som enligt lönenämndens förslag skulle införas under b), äro uppdrag såsom kvinnlig sakkunnig, tillsynslärare, bibliotekarie och biträde å rektorsexpedition. Jag tillstyrker, att sådan komplettering sker.

Till frågan om skyldighet för ifrågavarande befattningshavare att underkasta sig ändrade bestämmelser rörande ersättningsbeloppen torde jag framdeles få återkomma i samband med framläggande av förslag till ändringar i civila avlöningsreglementets slutparagraf.

Punkten 16.

Under förevarande punkt hava intagits bestämmelser angående tjänstgöringstraktamente i vissa fall. Föreskrifterna hava utformats i anslutning till nu gällande stadganden i 9 § andra stycket kungörelsen den 3 december 1937 (nr 953). I enlighet med ett av lönenämnden gjort påpekande torde möjlighet böra beredas Kungl. Maj:t att i särskilt fall förordna, att tjänstgöringstraktamente skall utgå under lärares tjänstgöring vid annan läroanstalt. I övrigt föranleder den sakkunniges förslag ingen erinran från min sida.

I detta sammanhang får jag slutligen upptaga en av lönenämnden väckt fråga om rörligt tillägg åt lärare, vars lön minskats på grund av med tjänsten förenade särskilda förmåner.

Lönenämnden har i detta hänseende anfört följande.

29 § 1 mom. civila avlöningsreglementet upptager det grundläggande stadgandet, att rörligt tillägg utgår bland annat å lön. För vissa tjänstinnehavare vid de allmänna läroverken utgår lön dels av statsmedel, dels av dona-

tionsmedel, varvid den för befattningen gällande lönen minskas med det efter uppskattning fastställda beloppet för donationens avkastning. Givetvis bör en lärare, i vars avlöning ingår avkastning av donation, äga åtnjuta rörligt tillägg å samma grundbelopp som skulle gälla, om hela lönen för honom utginge av statsmedel. Därest det icke skulle anses självfallet, att rörligt tillägg bör utgå efter nu angivna grunder, synes en särskild bestämmelse böra meddelas i förevarande sammanhang av innebörd, att vid tillämpning av bestämmelserna i 29 § 1 mom. skall med lön förstås jämväl belopp, varmed lärares avlöning från statsverket jämlikt de i 2 punkten av 54 § 9 mom. meddelade föreskrifterna må hava minskats.

För egen del ansluter jag mig till den uppfattning, åt vilken lönenämnden i denna fråga givit uttryck. Särskild föreskrift synes böra meddelas i det omhandlade avseendet. Det torde böra överlätas åt Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida och i vad mån rörligt tillägg skall utgå för det fall att lönen understiger det belopp, vartill de särskilda förmånerna uppskattats.

54 § 10 mom. Under detta moment har den sakkunnige upptagit särskild föreskrift rörande avlöningsförstärkning åt nomadskolinspektören.

Den sakkunnige anför härom följande.

De för närvarande gällande bestämmelserna angående särskilt lönetillägg åt nomadskolinspektören återfinnas i kungörelsen den 13 maj 1938 (nr 194). Benämningen »särskilt lönetillägg» torde böra utbytas mot »avlöningsförstärkning», varigenom överensstämmelse vinnes med i civila avlöningsreglementet i övrigt använd terminologi. Bestämmelsen har utformats i anslutning till andra liknande fall, som omförmälas i reglementet (t. ex. 51 § 8 mom. 1). Det föreslagna beloppet, 1,500 kronor, har satts lika med det för närvarande gällande, då nomadskolinspektören på grund av gällande maximeringsbestämmelser icke nu åtnjuter dyrtidstillägg å sitt särskilda lönetillägg.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra beträffande detta moment.

Statskontoret har anført, att det i 2 mom. av reglementets slutparagraf ingående stadgandet angående skyldighet för tjänsteman att underkasta sig ändrade bestämmelser i vissa hänseenden borde bringas att avse jämväl nu ifrågavarande avlöningsförstärkning.

Lönenämnden å sin sida har beträffande den av statskontoret berörda frågan uttalat, att nämnden icke kunde ansluta sig till statskontorets förslag, då en sådan åtgärd icke skulle stå i överensstämmelse med de i civila avlöningsreglementet eljest tillämpade grunderna beträffande till andra befattningshavare utgående förmåner av jämförlig art.

Jag ansluter mig till vad av den sakkunnige föreslagits beträffande avlöningsförstärkning åt nomadskolinspektören.

På av lönenämnden anförda skäl finner jag mig icke böra förorda, att hänvisning till nu ifrågavarande moment införes i 59 § 2 mom.

56 § 3 mom. Enligt den sakkunniges förslag skola under ifrågavarande moment meddelas särskilda bestämmelser för lärarpersonalen — med undantag dock för rektorerna — vid navigationsskolorna. De föreslagna bestämmelserna överensstämma med de motsvarande föreskrifter, som av den sak-

kunnige förordats beträffande lärarpersonalen vid de förut behandlade läroanstalterna.

Beträffande den sakkunniges förslag i denna del får jag för egen del allenast framhålla, att de i det föregående förordade jämkningarna i och tilläggen till de av den sakkunnige under 54 § 9 mom. föreslagna bestämmelserna böra i tillämpliga delar iakttagas jämväl i fråga om de nu förevarande föreskrifterna.

Rektorer. Enligt den sakkunniges förslag skulle avlöningsbestämmelserna för rektorerna vid de under 54 § 9 mom. och 56 § 3 mom. omhandlade läroanstalterna införas under en särskild avdelning av reglementet med rubrik: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan.»

En dylik anordning, vilken tillstyrkts av de i ärendet hörda myndigheter-na, innebär, att de i civila avlöningsreglementets 1 avd. meddelade allmän-na bestämmelserna bliva utan särskild föreskrift tillämpliga på rektorerna. I den mån ytterligare föreskrifter anses skola gälla eller om modifikationer anses böra stadgas i fråga om de allmänna bestämmelserna, måste särskilda föreskrifter härom meddelas.

Den sakkunniges författningsförslag omfattar nio punkter. Beträffande dessa må framhållas följande.

Punkten 1.

Vad under första punkten föreslagits i fråga om bestämmelsernas tillämpningsområde har icke föranlett yttranden från myndigheternas sida.

Jag tillstyrker den föreslagna bestämmelsen.

Punkten 2.

Den sakkunnige har anfört följande.

Här har ansetts böra intagas nu gällande föreskrift, att rektorsbefattning-arna tillsättas medelst förordnande för viss tid.

En ordinarie tjänsteman inom allmänna civilförvaltningen, som erhållit förordnande att bestrida sådan chefsbefattning, som tillsättes medelst förordnande för viss tid, frånträder samtidigt sin dittills innehavda tjänst. Skulle hans förordnande å chefsbefattningen upphöra utan att efterföljas av förnyat förordnande, måste särskilda åtgärder vidtagas för att han skall kunna kvarstå i statstjänst. För ett par fall finnas i avlöningsreglementet bestämmelser meddelade i syfte att underlätta övergång till annan tjänst. Sålunda stadgas i 57 § 1 mom. punkt 3, att på därom gjord ansökning Kungl. Maj:t äger medgiva, att tjänsteman, som varit postsparbankschef, må återgå till ordinarie befattning inom den lönegrad han före förordnandet tillhörde. Har sådant medgivande lämnats, skall för bestämmande av tjänstemannens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehaft ordinarie befattning inom nämnda lönegrad.

En annan ordning gäller i fråga om rektorer. En ordinarie lärare, vilken förordnats att bestrida rektorsbefattning — även beträffande dessa befattningar är, såsom ovan nämnts, tillsättningsformen förordnande för viss tid — kan när som helst återgå till den ordinarie lärartjänst han innehade vid rektorsförordnandets början. Nämnda tjänst blir visserligen i vederbörlig ordning återbesatt med ordinarie innehavare, men i den nye tjänstinnehavarens fullmakt inryckes ett förbehåll, att han skall vara skyldig att, därest den

rektor, vars lärartjänst han innehar, övertager utövningen av lärartjänsten, tråda i tjänstgöring vid den läroanstalt Kungl. Maj:t bestämmer. Den anordningen att vid ett rektorsförordnandes upphörande vara tillförsäkrad en reträttplats, som sålunda tillämpas i fråga om rektorerna, kan till och med i praktiken utsträckas på sätt framgår av följande exempel: En lektor i A blir rektor i B. Under hans rektorstid blir ett lektorat i hans ämnen ledigt i C. Han söker och erhåller nämnda lärarbefattning. Detta innebär emellertid icke att han behöver tillträda sin nya lektorstjänst; han kan mycket väl fortfara att vara rektor, och den senaste utnämningen till lektor innebär då allenast, att läraren har förskaffat sig förändrade möjligheter i fråga om reträttplats, i den händelse hans rektorsförordnande skulle upphöra under sådana omständigheter, att han måste återgå till lärartjänst.

När nu lärarna skola inordnas under civila avlöningsreglementet, har till en början övervägts att i fråga om en lärare, som blir rektor, tillämpa samma anordning i förevarande avseende, som gäller i fråga om exempelvis en ordinarie tjänsteman, som blir postsparbankschef. Givetvis måste det framstå såsom ett önskemål, att förhållandena inom undervisningsväsendet även i förevarande avseende så nära som möjligt kunde anpassas efter vad som gäller inom statsförvaltningen i övrigt. Då emellertid den nuvarande ordningen beträffande rektorernas innehavande av sina lärartjänster icke torde kunna anses direkt oförenlig med grunderna för det nya avlöningsreglementet och dessutom delvis är av praktiskt-organisatorisk natur, har i förevarande sammanhang tillräcklig anledning icke synts föreligga att föreslå ändrade bestämmelser i nu omhandlade avseende.

De föreslagna bestämmelserna ansluta sig så nära som möjligt till motsvarande föreskrifter i civila avlöningsreglementet.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig på det livligaste tillstyrka vad den sakkunnige sålunda förordat i fråga om bibehållande av nu gällande regler. Överstyrelsen framhåller, att det såväl för undervisningsväsendet som för den enskilde rektorn vore av stort intresse, att ombyte på rektorsposterna kunde ske utan att därvid hänsyn behöfde tagas till eventuell reträttplats.

Lönenämnden har förordat ett tillägg till de av den sakkunnige under förevarande punkt upptagna bestämmelserna, avseende att rektor icke skulle vara skyldig att under löpande förordnandetid underkasta sig förflyttning till annan befattning.

För egen del anser jag tillräcklig anledning saknas att i detta sammanhang vidtaga ändring i den nu gällande bestämmelsen, enligt vilken en lärare, som förordnats att uppehålla rektorsbefattning men vilkens förordnande upphör, övergår till sin innehavande ordinarie lärarbefattning.

I anslutning till vad i civila avlöningsreglementet stadgas angående exempelvis skyldighet för förste provinsialläkare att såsom vikarie bestrida medicinalrådsbefattning torde under förevarande punkt böra intagas föreskrift angående viss skyldighet för rektor att såsom vikarie bestrida ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen. Frågan om gottgörelse för sådant vikariat torde liksom för närvarande böra regleras genom av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

I likhet med innehavare av befattning, tillhörande löneplan C, synes rektor icke böra underkastas den i 3 § 3 mom. första stycket intagna föreskriften om förflyttningsskyldighet.

Punkten 3.

Under tredje punkten har den sakkunnige infört särskild löneplan för rektorerna. Beträffande denna anför *den sakkunnige* följande.

För närvarande gäller, att rektorsbefattningarna vid de olika läroanstalterna skola anses tillhöra vissa angivna lönegrader bland de för lärare i allmänhet gällande. Denna anordning, vilken tillkommit närmast för att erhålla en utgångspunkt för bestämmandet av rektorernas pensioner, föreslås bibehållen i fortsättningen (jämför författningsförslaget under 6). Sedan emellertid numera löneplan A erhållit 37 löneklasser, kunna alla rektorernas lönebelopp direkt angivas genom en hänvisning till en viss löneklass i sagda löneplan. I anslutning härtill föreslås under förevarande punkt, att lönen vid de olika rektorsbefattningarna skall utgå enligt vissa angivna löneklasser i den under 5 § intagna löneplan A. Detta förhållande är ägnat att underlätta förfarandet exempelvis vid bestämmandet av tjänstledighetsavdrag.

Emellertid har därjämte en särskild löneplansbeteckning för rektorernas vidkommande ansetts böra införas; härigenom vinnes bland annat, att i tjänsteförteckningen direkta hänvisningar kunna äga rum. Rektorernas särskilda löneplan har här betecknats med bokstaven E; den särskilda löneplan, som tillämnas för provinsialläkarna — vilka tillhöra femte huvudtiteln — torde komma att betecknas med bokstaven D. Inom nyssnämnda löneplan E upptagas vissa lönegrader, betecknade med 1—14, alltefter den löneställning de olika befattningarnas innehavare skulle erhålla. Löneplanen upptager icke några avlöningsbelopp utan allenast dels lönegradernas nummer, dels ock en föreskrift, att lönen utgår enligt viss angiven löneklass i den under 5 § intagna löneplan A.

Jag tillstyrker den sakkunniges förslag till löneplan, som lämnats utan erinran av myndigheterna.

Punkten 4.

Under fjärde punkten har den sakkunnige upptagit stadganden, som motsvara vissa föreskrifter i 6 § civila avlöningsreglementet. I det vid sakkunnigförslaget fogade förslaget till tjänsteförteckning hava i förekommande fall rektorsbefattningarna fördelats å fyra avlöningsgrupper.

Statskontoret har anmärkt, att det icke vore erforderligt att i tjänsteförteckningen bibehålla differentieringen av rektorsbefattningarna i avlöningsgrupper. Ämbetsverket anser det, därest den nu ifrågavarande fjärde punkten omformulerades, vara tillräckligt, att för exempelvis rektor vid högre allmänt läroverk endast angiva lönegraderna E 10—E 13 i tjänsteförteckningen.

Jag förordar, att rektorsbefattningarna i enlighet med sakkunnigförslaget fördelas på olika avlöningsgrupper i tjänsteförteckningen. Mot den sakkunniges förslag till bestämmelser under förevarande punkt finner jag med hänsyn härtill icke någon anledning till erinran.

Punkten 5.

Den sakkunnige har anfört följande.

Enligt 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet må Kungl. Maj:t eller, vad angår tjänsteman inom 1—27 lönegraderna, vederbörande myndighet meddela tillstånd för tjänsteman att innehava vissa uppdrag och befattningar.

En direkt tillämpning på rektorerna av nämnda bestämmelse skulle medföra, att tillstånd i berörda avseende skulle meddelas för vissa rektorer av Kungl. Maj:t och för andra av vederbörande centrala myndighet — skolöverstyrelsen respektive kommerskollegium. Då detta synes mindre lämpligt, föreslås här, att fråga om tillstånd av nyssnämnt slag skall beträffande samtliga rektorer prövas av Kungl. Maj:t.

Den i andra stycket föreslagna bestämmelsen angående rätt för rektor att åtaga sig undervisning i annan läroanstalt överensstämmer med vad som för närvarande gäller, dock med samma modifikation beträffande tiden för meddelat tillstånd, som under 54 § 9 mom. punkt 4 föreslagits beträffande lärare i allmänhet. En självfallen förutsättning är, att den beslutande centrala ämbetsmyndigheten tillser, att bisysslan icke inverkar hinderligt vid utövandet av rektorsbefattningen; detta har emellertid ansetts icke behöva direkt utsägas i författningstexten, när fråga är om rektorer.

Statskontoret har framhållit, att de ifrågasatta bestämmelserna syntes innebära en viss motsägelse, enär enligt statskontorets mening ett åtagande att meddela undervisning vid annan läroanstalt innebure en sådan förening av tjänster, som avses i 4 § 2 mom.

Lönenämnden har biträtt statskontorets anmärkning.

I anslutning till vad myndigheterna anfört synas bestämmelserna under förevarande punkt böra omformuleras, varvid de under punkten upptagna båda styckena sammanslås till ett.

Punkten 6.

Den sakkunnige har anfört följande.

Under förevarande punkt upptagas de bestämmelser i civila avlöningsreglementet, vilka ansetts böra i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande rektorerna. Härjämte upptages under förevarande punkt en hänvisning till de lönegrader enligt löneplan A, som rektorsbefattningarna skola anses tillhöra.

I fråga om den till 10 § gjorda hänvisningen bör framhållas, att en allmän förutsättning för en tillämpning å rektorerna av de i nämnda paragraf meddelade bestämmelserna är, att desamma skola äga giltighet endast till och med utgången av det i det särskilda fallet löpande rektorsförordnandet. Mottager vederbörande rektor förnyat förordnande å sådan lägre befattning, till vilken han förflyttats, bör han givetvis erhålla lön i enlighet med vad som gäller för den nya befattningen. Särskild bestämmelse av nu angiven innebörd har icke ansetts erforderlig.

I vad den gjorda hänvisningen till vissa bestämmelser avser 11 § 1 mom., torde böra framhållas att hädanefter någon motsvarighet icke kommer att förefinnas i själva avlöningsreglementet till i nu gällande reglemente ingående stadgande, att semester för rektor beviljas av vederbörande centrala myndighet. Bestämmelse av angivna innebörd torde böra införas i vederbörande läroanstalts stadga.

I det föregående har jag föreslagit, att särskild föreskrift meddelas angående rätten till rörligt tillägg för lärare, vars lön minskats på grund av med tjänsten förenade särskilda förmåner. Denna föreskrift bör, jämte de av den sakkunnige avsedda bestämmelserna, göras tillämplig å rektorerna.

Punkten 7.

Under sjunde punkten hava införts bestämmelser angående tjänstledighetsavdrag vid nedsättning av tjänstgöringstiden. Förslaget i denna del överensstämmer i huvudsak med vad som för närvarande gäller (kungörelsen 1937: 953 2 § 2 mom.).

Skolöverstyrelsen har anfört följande.

I ett hänseende synes förslaget avvika från nu gällande bestämmelser. Enligt ingressen till denna punkt föreslås nämligen, att denna bestämmelse skall tillämpas, då rektor medgivits nedsättning av tjänstgöringstiden, medan nuvarande föreskrifter tillämpas, då rektor åtnjuter tjänstledighet antingen allenast från rektorsgöromålen eller ock allenast från den honom åliggande undervisningsskyldigheten.

Vid tillämpning av gällande bestämmelser har därför överstyrelsen ansett sig kunna ge en rektor tjänstledighet under ferietid med avstående av så stor del av avdragsbeloppet, som belöper sig på rektorsgöromålen. Då rektor under denna tid åtnjuter full ledighet och således ej medgivits nedsättning av tjänstgöringstiden, synes det överstyrelsen, som om denna punkt ej skulle kunna tillämpas på ifrågavarande ledighet under ferietid och således icke heller rektor i fortsättningen kunna beredas ledighet under ferietid med partiellt tjänstledighetsavdrag.

Under hänvisning till det anförda föreslår överstyrelsen ändring av bestämmelserna. Överstyrelsen framhåller här efter:

Fråga kan uppstå, hur förfaras skall med rektors tjänstledighetsavdrag vid ledighet, som sträcker sig över ett år. Enligt 15 § 1 mom. andra stycket får nämligen vid dylik ledighet en tjänsteman, som åtnjuter ferier, ej heller under ferietid komma i åtnjutande av oavkortad lön. En lärare, som exempelvis är sjukledig mer än ett år i följd, kommer således att få vidkännas sjukavdrag även under ferierna. Konsekvensen därav skulle bli, att även rektor vid dylik längre tjänstledighet även under ferietid bör vidkännas helt sjukavdrag.

Lönenämnden har, i anledning av vad skolöverstyrelsen sålunda yttrat, framhållit följande.

Då enligt den föreslagna bestämmelsen — vilken i huvudsak överensstämmer med motsvarande nu gällande — tjänstledighetsavdraget för dag angives skola på visst sätt fördelas mellan rektorsgöromålen och rektors undervisningsskyldighet, synes härav följa, att stadgandet i fråga är avsett att tillämpas vid partiell tjänstledighet under lästid, d. v. s. under den tid av året, då rektor har både rektorsgöromål och undervisningsskyldighet att svara för. Vid partiell tjänstledighet för rektor under den övriga delen av året bör enligt lönenämndens mening huvudregeln i 17 § 1 mom. träda i tillämpning.

Jag ansluter mig självfallet till vad lönenämnden sålunda anfört. Det synes icke böra ifrågakomma, att rektor, som under ferietid vid läroanstalten åtnjuter full tjänstledighet, icke skulle vidkännas oavkortat tjänstledighetsavdrag. I författningstexten torde böra angivas, att bestämmelsen är tillämplig allenast vid partiell tjänstledighet under lästid.

Punkten 8.

De under denna punkt upptagna särskilda ersättningarna utgå för närvarande. Någon omräkning av beloppen har icke företagits, då på grund av

gällande maximeringsföreskrifter dyrtidstillägg icke för närvarande utgår å desamma.

Jag tillstyrker förslaget i denna del. Till frågan om skyldighet för rektorerna att underkasta sig ändrade bestämmelser i fråga om ersättningsbelloppens storlek torde jag framdeles få återkomma i samband med framläggande av förslag till ändring i civila avlöningsreglementets slutparagraf.

Punkten 9.

Den sakkunnige har anfört, bland annat, följande.

För närvarande gäller, att där rektor såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket eller vederbörande kommun, skall han vara skyldig att *mottaga* densamma. Enligt nu gällande avlöningsreglemente för allmänna civilförvaltningen liksom enligt 41 § civila avlöningsreglementet är en tjänsteman däremot skyldig att *bebo* anvisad tjänstebostad; med sådan bostad förstås emellertid enligt det nya reglementet av statsverket ägd eller disponerad lägenhet, vars upplåtande åt viss tjänsteman vid verket finnes påkallat ur tjänstesynpunkt. Av det sagda framgår, att bestämmelsen i 41 § civila avlöningsreglementet icke helt passar in på rektorernas förhållanden. På grund härav föreslås en särbestämmelse, vilken innebär, att de nu gällande förhållandena på förevarande område bibehållas oförändrade. Erinras må, att i avlöningsreglementet särskilda föreskrifter meddelats angående skyldighet för tjänsteman vid statens järnvägar att bebo bostad, som icke är att anse såsom tjänstebostad i egentlig mening (57 § 3 mom. 8).

Mot den sakkunniges förslag under denna punkt finner jag icke anledning till erinran.

Övergångsanordningar.

Jag övergår här efter till att redogöra för erforderliga övergångsanordningar vid de nya avlöningsbestämmelsernas tillämpning å nu ifrågakarande lärare.

Den sakkunnige har i detta hänseende anfört följande.

Av de för de statsanställda lärarna enligt kungörelsen 1937: 874 gällande övergångsanordningarna är det särskilt tvenne, som i detta sammanhang påkalla uppmärksamhet, nämligen dels den i nämnda kungörelse under II. A. 6. ingående bestämmelsen angående första lärarinna vid allmänt läroverk, dels den under II. A. 7. reglerade anordningen för den s. k. likalönsprincipens successiva tillämpning å kvinnliga lärare.

Vad första lärarinnorna vid allmänt läroverk angår, äro de numera endast fem. I den mån de komma att avgå ur tjänst — vilket på grund av pensionering kan väntas inträffa för två av dem inom de närmaste fem åren — ersättas de av tillsynslärare. Vid den nu gällande löneregleringens ikraftträdande föreskrevs, att för första lärarinna vid allmänt läroverk utfärdad fullmakt skulle gälla såsom fullmakt å befattning såsom ämneslärarinna. I enlighet härmed äro dessa lärarinnor numera i staten upptagna såsom ämneslärarinnor, varjämte de äga åtnjuta personligt tilläggsarvode med 500 kronor utöver lön såsom ordinarie ämneslärarinnor. En föreskrift torde erfordras av innehåll, att första lärarinna vid allmänt läroverk äger i denna egenskap, utöver den henne såsom ordinarie ämneslärarinna tillkommande avlöningen, åtnjuta

personligt tilläggsarvode med 600 kronor för år. Beloppets höjning förorsakas av att rörligt tillägg icke kommer att utgå å arvudet i fråga, medan dyrtidstillägg för närvarande utgår å detsamma; viss avrundning uppåt har dessutom skett. Ytterligare erfordras föreskrift motsvarande den i II. A. 6. andra stycket kungörelsen 1937: 874 intagna.

Den särskilda övergångsanordningen för kvinnliga lärare innebär, att sådan lärare skall åtnjuta avlöning, under tiden den 1 januari 1938—den 30 juni 1940 enligt löneklass, som i varje särskilt fall är två löneklasser lägre än den, som enligt avlöningsreglementet eljest skulle hava varit för henne gällande, och under tiden den 1 juli 1940—den 30 juni 1943 enligt löneklass, som är närmast lägre än den, som enligt avlöningsreglementet eljest skulle hava varit för henne gällande.

Erinras må, att likalönsprincipen blir fullt genomförd inom allmänna civilförvaltningen från och med den 1 juli 1939, i vad avser rätt för kvinnlig tjänsteman att åtnjuta lön enligt högsta löneklassen inom vederbörande lönegrad. Motsvarande förmån bör givetvis tillkomma även de kvinnliga lärarna vid deras inordnande under civila avlöningsreglementet. Härigenom komma vissa kvinnliga lärare lika väl som vissa kvinnliga tjänstemän i allmänhet, vilka nu åtnjuta slutlön inom sin lönegrad, att flyttas upp en löneklass vid det nya avlöningsreglementets ikraftträdande.

Om tillräckliga skäl alltjämt anses föreligga att bibehålla den särskilda övergångsanordningen för kvinnliga lärare, torde böra iakttagas att ikraftträdandebestämmelsen till civila avlöningsreglementet kompletteras med bestämmelse motsvarande det i ovannämnda, i kungörelsen 1937: 874 II. A. 7. ingående stadgandet.

Beträffande de av den sakkunnige sålunda berörda övergångsanordningarna har *lönenämnden*, i vad avser avlöningsförhållandena för kvinnlig ordinarie lärare, uttalat, att lönenämnden i likhet med den sakkunnige förutsätter, att de kvinnliga ordinarie lärare, som den 30 juni 1939 beräknas hava under tre år tillhört den för sådana lärare nu gällande slutlöneklassen, skola från och med den 1 juli 1939 uppflyttas en löneklass.

Vad angår övriga med övergången till det nya lönesystemet sammanhängande förhållanden har *skolöverstyrelsen* förordat en övergångsbestämmelse till bevarande i viss utsträckning av den nu förefintliga rätten för lärare att för placering i löneklass tillgodoräkna föregående tjänstetid. I detta hänseende har överstyrelsen anfört följande.

Väsentliga skiljaktigheter i rätten att för löneklassplacering tillgodoräkna sig föregående anställningstid vid befordran från icke-ordinarie tjänst till ordinarie tjänst förefinnas mellan undervisningsväsendets nuvarande avlöningsbestämmelser och bestämmelserna i det nya civila avlöningsreglementet. I princip har nämligen tillgodoräkningsförfarandet vid dylik befordran ävensom viss tillgodoräkning vid befordran från lägre till högre ordinarie tjänst avskaffats i det sistnämnda avlöningsreglementet. Som skäl för tillgodoräkningsförfarandets avskaffande anför 1936 års lönekommitté bl. a., att det gällt att avlägsna eller i möjligaste mån begränsa de ojämnheter och svårigheter, som äro förknippade med detta förfarande, samt att minska det administrativa arbete, som löneklassplaceringarna därigenom förorsaka ämbetsverken. Den s. k. sneddningsregeln skall i stället bilda den regelmässiga gången för lönetursberäkningen såväl vid befordran från extra-ordinarie till ordinarie tjänst som vid övergång från lägre till högre ordinarie tjänst. Denna regel kommer dock vid befordran till ordinarie tjänst efter den nya löneregle-

ringens genomförande att ställa sig gynnsammare än vad nu är fallet, då begynnelselönen för extra ordinarie tjänstemän vid bifall till lönekommitterades förslag kommer att ligga en löneklass högre än för närvarande.

Med dessa förutsättningar har 1936 års lönekommitté låtit verkställa en omräkning av löneturen bl. a. vid övergång från extra ordinarie till ordinarie tjänst och därvid kommit till det resultatet, att antalet försämringsfall skulle ha stannat vid något under hälften av totalantalet, å andra sidan skulle under samma förutsättningar de fall, i vilka en förbättrad lönetur inträtt, hava att uppvisa en ökning från fem till fyrtiofem procent av samtliga ifrågavarande befordringsfall (1936 års lönekommittés betänkande sid. 74—75).

Ett dylikt gynnsamt omdöme om den blivande sneddningsprincipen avser givetvis icke befattningshavare vid det statliga undervisningsväsendet, där tillgodoräkningsförfarandet i mycket stor utsträckning kommit till användning. Så har exempelvis en extra ordinarie adjunkt vid befordran till ordinarie adjunkt kunnat räkna sig till godo den tid utöver tre år, som han i en följd innehaft anställning som extra ordinarie adjunkt, extra adjunkt eller timlärare med full tjänstgöring. All denna tjänstgöring har nämligen ansetts som »likvärdig».

Vid ett tillämpande enbart av den föreslagna sneddningsprincipen skulle för en dylik adjunkt endast år i löneklasserna 22 och därutöver kunna tillgodoräknas, däremot skulle tid som timlärare med full tjänstgöring, som extra adjunkt, som e. o. adjunkt i löneklasserna under den 22:a samt den före den 1 januari 1938 fullgjorda icke-ordinarie tjänstgöring, som vederbörande icke före den 1 juli 1939 hunnit tillgodoräknas för placering i löneklass såsom e. o. adjunkt, ej kunna tagas i beaktande vid löneklassplacering.

Överstyrelsen vill därför ifrågasätta, om icke en övergångsbestämmelse av enahanda innebörd som i kungl. kungörelsen nr 874/1937 II A 1 tredje stycket borde utfärdas, varigenom tillgodoräkning för löneklassplacering av de icke-ordinarie befattningshavarnas tjänstgöring intill utgången av juni månad 1939 skulle regleras enligt de intill sagda tidpunkt gällande bestämmelserna. En dylik bestämmelse skulle bl. a. motiveras av att dessa befattningshavare som icke-ordinarie tjänstemän ej åtnjtit de fördelar den ifrågasatta ändrade löneklassindelningen för de extra-ordinarie tjänstemännen innebär.

Lönenämnden har i denna fråga anfört följande.

Enligt vad lönenämnden inhämtat innebär skolöverstyrelsens sålunda framställda förslag, att om en lärare efter den 1 juli 1939 befordras från icke-ordinarie till ordinarie tjänst, skulle han enligt de nu gällande grunderna få för löneklassplacering tillgodoräkna sin intill utgången av juni 1939 fullgjorda tjänstgöring såsom icke-ordinarie lärare. Skolöverstyrelsen har icke angivit, för huru lång tid efter den 1 juli 1939 en dylik övergångsbestämmelse borde äga giltighet. Om man utgår från att någon särskild tidsbegränsning, avseende tiden närmast efter den nya lönestatens ikraftträdande, icke anges, skulle alltså följande läge kunna uppkomma:

En extra ordinarie adjunkt (21 lönegraden) har vid utgången av juni 1939 fullgjort sex års tjänstgöring, helt i statens tjänst. Vid hans löneklassplacering vid tillträddandet av extra ordinarie befattning tillgodoräknades honom all tjänstetid utöver ett år. Han är alltså vid utgången av juni 1939 placerad i 20 löneklassen och har två år tillgodo för nästa uppflyttning. Den 1 juli 1939 träder civila icke-ordinariereglementet i kraft, varvid alla extra ordinarie tjänstemän utom de som hava slutlön uppflyttas en löneklass; vederbörande lärare kommer alltså då i 21 löneklassen. Från och med den 1 juli 1940 erhåller läraren lön efter 22 löneklassen, eftersom han då fullgjort tre

års tjänst, sedan han beräknats hava placerats i 20 löneklassen. Från och med den 1 januari 1941 befordras läraren till ordinarie adjunkt (23 lönegraden). Han placeras då i 23 löneklassen och har ett halvt år tillgodo för uppflyttning i 24 löneklassen. Om man i enlighet med skolöverstyrelsens förslag skulle enligt nu gällande grunder vid den ifrågavarande lärarens befordran till ordinarie tjänst tillgodoräkna honom tjänstetiden såsom icke-ordinarie lärare intill utgången av juni 1939, skulle läraren alltså vid befordringen den 1 januari 1941 kunna tillgodoräknas (6 — 3 =) 3 år och alltså omedelbart placeras i 24 löneklassen. I det nu anförda exemplet skulle således vederbörande lärare genom en övergångsbestämmelse enligt skolöverstyrelsens förslag vinna två och ett halvt år i löneturshänseende.

Lönenämnden vill erinra, att de grundläggande bestämmelserna rörande tillgodoräkning av föregående icke-ordinarie anställning i statens tjänst vid befordran till ordinarie befattning äro lika för de statsanställda lärarna och för tjänstemännen inom allmänna civilförvaltningen. Visserligen har man vid de nämnda bestämmelsernas tillämpning i praktiken i allmänhet intagit en mera restriktiv ståndpunkt inom förvaltningen än inom undervisningsväsendet, men inom vissa områden av civilförvaltningen förekommer dock tämligen normalt tillgodoräkning vid befordran till ordinarie tjänst; sålunda plägar exempelvis en extra ordinarie länsnotarie (19 lönegraden) få tillgodoräkna sig sin tjänstgöring i sådan egenskap, när han befordras till ordinarie länsnotarie av 2 klass (21 lönegraden). Enligt lönenämndens mening kunna tillräckliga skäl icke anses föreligga för att vid den stundande övergången till nya avlöningsbestämmelser särskilda föreskrifter skulle utfärdas, varigenom en viss grupp befattningshavare skulle i ett ur principiell synpunkt så betydelsefullt hänseende som det nu omhandlade komma att ställas i förmånligare ställning än övriga kategorier av tjänstemän. Dessutom anser sig lönenämnden böra framhålla, att en föreskrift i den av skolöverstyrelsen förordade riktningen skulle i praktiken medföra tämligen egendomliga konsekvenser, i den mån tidsmellanrummet mellan å ena sidan utgången av juni 1939 och å andra sidan tidpunkten för tillträde av ordinarie befattning ökas. Under hänvisning till det anförda får lönenämnden fördens skull anförä, att lönenämnden icke kan tillstyrka utfärdandet av en övergångsbestämmelse av den innebörd skolöverstyrelsen ifrågasatt.

I särskilt yttrande till lönenämndens utlåtande i denna del har ledamoten *Grimlund*, med instämmande av ledamoten *Eljas*, anför, att han anslöte sig till skolöverstyrelsens förslag till skydd för den tillgodoräkningsrätt, som nu är tillerkänd vissa befattningshavare för löneklassplacering, och ville därjämte framhålla, att lärare, som nu erhåller s. k. personlig lönefyllnad, genom en övergångsbestämmelse borde tillförsäkras liknande trygghet mot en eventuell lönereduktion vid övergång till det nya avlöningsreglementet.

Lönenämnden har beträffande erforderliga övergångsanordningar ytterligare anför, följande.

Ett annat förhållande, som kräver särskild uppmärksamhet vid övergången till det nya lönesystemet, sammanhänger med den i det remitterade förslaget förordade och av lönenämnden tillstyrkta omläggningen av grunden för beräkning av övningslärarnas avlöning. Tidigare i detta utlåtande har lönenämnden uttalat, att nuvarande tjänstsinnehavare böra skyddas mot löneminskning vid de nya bestämmelsernas ikraftträdande.

Kompensation för inträffad löneminskning synes lönenämnden böra utgå i form av personlig lönefyllnad. Vad angår grunden för bestämmandet av

sådan lönefyllnad synes det rimligt, att denna fastställes med utgångspunkt från att ifrågavarande befattningshavare, så länge de kvarstå vid de befattningar de innehava den 1 juli 1939, ej skola efter nämnda dag åtnjuta lägre sammanlagd årlig löneinkomst än den, som vid motsvarande tidpunkt skulle hava tillkommit dem vid tillämpning av den nya löneplanen men med bibehållande av den s. k. treprocentregeln. Bestämmes lönefyllnaden efter dessa grunder, blir beloppets uträknande i de särskilda fallen en enkel procedur, som icke torde medföra nämnvärt merarbete för vederbörande redogörare. Erinras må, att extra ordinarie och extra övningslärares löner beräknas efter samma grundläggande princip som motsvarande ordinarie lärares, varför även de nämnda slagen av icke-ordinarie lärare böra tillförsäkras personlig lönefyllnad så länge de kvarstå i de befattningar de innehava den 1 juli 1939.

Slutligen vill lönenämnden framhålla, att frågan i vad mån nu utgående personlig lönefyllnad enligt kungörelsen 1937: 874 bör föranleda särskild övergångsbestämmelse, bör göras till föremål för övervägande. Denna fråga synes dock icke kunna lösas fristående från vad som i nämnda hänseende kommer att gälla för andra statens befattningshavare, för vilka de nya avlöningsbestämmelserna komma att gälla från och med den 1 juli 1939. Särskilt vill lönenämnden framhålla, att den i II. A. 2. tredje stycket kungörelsen 1937: 874 intagna bestämmelsen torde i praktiken vara av mycket ringa betydelse. Möjligen uppkommande fall av löneminskning, härflytande ur den sistnämnda bestämmelsen, synas kunna regleras av Kungl. Maj:t efter framställning i varje särskilt fall. På samma sätt torde kunna behandlas frågor om lönefyllnad för sådan befattningshavare, som för närvarande kvarstår å de före den 1 januari 1938 gällande lönebestämmelserna men som önskar övergå på det nya civila avlöningsreglementet.

För egen del får jag framhålla följande.

Vad först beträffar de av den sakkunnige berörda övergångsanordningarna biträder jag förslaget, att den särskilda ersättning, som skall tillkomma de ännu kvarvarande första lärarinnorna vid allmänt läroverk, uppräknas till 600 kronor för år; rörligt tillägg kommer icke att utgå å sådan ersättning. Kungl. Maj:t torde framdeles få utfärda erforderliga föreskrifter rörande denna ersättning och därvid bland annat fastställa grunderna för dess avstående vid tjänstledighet. I sistnämnda hänseende bör liksom för närvarande gälla, att första lärarinna skall vid tjänstledighet avstå den på ledighetstiden belöpande delen av den särskilda ersättningen. Beträffande gottgörelse åt den, som förordnas att i stället för den lediga lärarinnan fullgöra de med uppdraget såsom första lärarinna förenade göromålen, bör emellertid den ändringen vidtagas i nu gällande grunder, att sådan gottgörelse icke må utgå med högre belopp än som skulle tillkommit vikarien, därest hon innehaft förordnande såsom tillsynslärare; sistnämnda befattningshavare åtnjuta för närvarande särskild ersättning med högst 300 kronor för läsår.

Den nu gällande övergångsanordningen beträffande kvinnlig ordinarie lärares lön bör enligt min mening bibehållas. I enlighet härmed bör i den blivande ikraftträdandebestämmelsen till nu ifrågavarande avlöningsföreskrifter intagas ett stadgande av innehåll, att i fråga om avlöning till kvinnlig ordinarie lärare skall för tiden intill den 1 juli 1943 gälla, vad därom särskilt stadgas. Erinras må, att den första övergångsperioden utlöper redan den 30

juni 1940. Jag förutsätter, att den för vederbörande lärarinna övergångsvis gällande lägre löneklassen även lägges till grund exempelvis vid bestämmandet av tjänstledighetsavdrag. Vidare förutsätter jag, i anslutning till vad den sakkunnige och lönenämnden anfört, att de kvinnliga ordinarie lärare, som vid reglementets ikraftträdande beräknas hava under tre år tillhört den för sådan lärare nu gällande slutlöneklassen, från och med den 1 juli 1939 uppflyttas en löneklass.

Vad därefter angår övriga övergångsanordningar, har jag först att taga ställning till skolöverstyrelsens förslag, att i samband med slopandet av tillgodoräkningsrätten vid lärares inplacering i löneklass en särskild övergångsbestämmelse skulle meddelas av innehåll, att vid befordran till ordinarie tjänst efter den 30 juni 1939 tillgodoräkning enligt nuvarande grunder skulle fortfarande få ske av anställningstid i egenskap av icke-ordinarie lärare, fullgjord intill utgången av juni 1939. Jag finner mig icke kunna förorda, att enbart för lärarnas vidkommande en särskild övergångsbestämmelse av nämnda innebörd utfärdas.

I överensstämmelse med den ståndpunkt, som intagits i fråga om övriga statliga befattningshavare, bör personlig lönefyllnad enligt bestämmelserna i kungörelsen den 5 november 1937 (nr 874) eller andra däremot svarande föreskrifter bortfalla för dem, som övergå till de nya avlöningsbestämmelserna.

Beträffande den övergångsanordning, som skulle följa av den av mig i det föregående förordade omläggningen av grunden för beräkandet av övningslärarnas avlöning, ansluter jag mig till lönenämndens förslag. I enlighet härmed böra lärare i övningsämne, å vilkas lön för närvarande avdrag sker på grundval av den i det föregående omnämnda treprocentregeln, tilldelas personlig lönefyllnad med belopp, motsvarande skillnaden mellan den avlöning de erhålla vid tillämpning av de nya avlöningsbestämmelserna och den, som vid motsvarande timantal skulle hava med bibehållande av treprocentregeln tillkommit dem enligt den nya löneplanen. Personlig lönefyllnad enligt nu förordade grunder bör för ordinarie befattningshavare utgå så länge han kvarstår vid den befattning han innehar den 1 juli 1939.

Vad angår övningslärarna ifrågasätter jag ytterligare en särskild övergångsanordning. Jag får erinra, att 1936 års riksdag i samband med beslut om en *successiv* omorganisation av folkskoleseminarierna medgav, att ordinarie övningslärare, som erhållit dylik anställning före den 1 juli 1935 och som under tiden från och med läsåret 1936/37 intill dess att han avginge från sin befattning komme att erhålla mindre omfattande tjänstgöring än som motsvarade ett på visst sätt beräknat medeltal, skulle under varje läsår äga åtnjuta ett *personligt lönetillägg*, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den avlöning, som han skulle hava uppburit, om för tjänsten varit bestämd en tjänstgöring av den omfattning, som motsvarade nämnda medeltal, och den som han ägde uppbära för sin faktiska tjänstgöring under året. I anledning av riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t genom kungörelse den 30 juni 1936 (nr 442) bestämmelser i ämnet.

I den mån nämnda kungörelse blivit tillämplig å övningslärarna före den

1 januari 1938, har det personliga lönetillägg de före nämnda dag ägt åtnjuta inräknats i den personliga lönefyllnad, som utgår jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 5 november 1937 (nr 874).

Fråga har nu uppkommit, huruvida personligt lönetillägg enligt 1936 års kungörelse bör få åtnjutas av övningslärare, som övergått på det nu gällande avlöningsreglementet. Såväl skolöverstyrelsen som statskontoret och undervisningsväsendets lönenämnd hava ansett, att så bör vara fallet. Om ej sådant tillägg får åtnjutas, skulle nämligen övningslärare vid folkskoleseminarium, som omorganiserats jämlikt 1936 års riksdags beslut efter 1937 års utgång, icke erhålla någon kompensation för den löneminskning, han får vidkännas i anledning av omorganisationen. Efter att hava samrått med chefen för ecklesiastikdepartementet finner jag mig böra biträda myndigheternas uppfattning. Därest riksdagen ej framställer erinran häremot, torde därför bestämmelser böra meddelas, som möjliggöra att personligt lönetillägg i anslutning till de i 1936 års kungörelse meddelade bestämmelserna må tillgodonjutas under innevarande löneregleringsperiod. Härvid bör beaktas, att det enligt de blivande bestämmelserna utgående personliga lönetillägget bör få åtnjutas av sådana lärare, som tidigare åtnjutit personligt lönetillägg och på grund härav erhållit personlig lönefyllnad, allenast i den mån detsamma överstiger den personliga lönefyllnaden.

Det synes skäligt, att även sedan civila avlöningsreglementet blivit tillämpligt å ifrågavarande övningslärare, viss kompensation skall kunna beredas dem för löneminskning i anledning av folkskoleseminariernas omorganisation. Det torde få överlätas på Kungl. Maj:t att härom meddela beslut i de icke särskilt talrika fall, då dylik kompensation kan ifrågakomma. Kompensation synes därvid böra medgivas efter i stort sett samma grunder, som angivits i 1936 års riksdagsbeslut, dock bör ej i något fall högre belopp tillerkännas såsom kompensation än att detsamma jämte avlöningen och den personliga lönefyllnad, som enligt vad förut förordats skulle utgå vid tillämpning övergångsvis av treprocentregeln, sammanlagt motsvarar summan av de löneförmåner, vartill vederbörande lärare varit berättigad enligt de omedelbart före den 1 juli 1939 gällande bestämmelserna med för honom då gällande timantal.

Där så befinnes skäligt, bör kompensation för löneminskning i anledning av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu angivits även kunna tillerkännas övningslärare vid de allmänna läroverken, vilka tidigare åtnjutit personligt lönetillägg enligt bestämmelserna i kungörelsen den 19 september 1929 (nr 289).

Lärarna vid här ifrågavarande läroanstalter böra tillförsäkras samma förmån i fråga om bibehållande av nu utgående barntillägg, som enligt beslut av 1938 års riksdag skall tillkomma övriga befattningshavare, å vilka civila avlöningsreglementet blir tillämpligt.

Jämväl i övrigt torde för lärarna samma övergångsbestämmelser böra i

tillämpliga delar bliva gällande, som må komma att meddelas för övriga befattningshavare, vilka övergå på civila avlöningsreglementet.

De lärare, som icke vilja övergå på det nya avlöningsreglementet, böra tills vidare få — efter sedvanlig årlig prövning — behålla dyrtidstillägg men däremot ej berättigas uppbära de förmåner av provisorisk natur, som beviljats i avbidan på ny lönereglering, nämligen provisoriskt dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning.

II. Ordinarie vaktmästarpersonal vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsanstalter.

Jag övergår här efter till frågan om lönereglering för den ordinarie vaktmästarpersonalen vid de statliga läroanstalter, som i det föregående berörts.

I samband med beslut om ny lönereglering för lärarpersonalen vid det statliga undervisningsväsendet uttalade 1937 års riksdag, att riksdagen icke ville motsätta sig, att vaktmästarpersonalen vid statens undervisningsväsende, i den mån så ej skett, erhöles anställning i statens tjänst och löner, reglerade i anslutning till de för allmänna civilförvaltningen för närvarande gällande grunderna. Riksdagen uttalade sig vidare för, att de kontanta kostnaderna för läroverksvaktmästarnas avlöande skulle övertagas av statsverket, såvitt anginge ordinarie och extra ordinarie vaktmästare, men att annan vaktmästarpersonal vid de allmänna läroverken alltjämt borde avlönas av ljus- och vedkassornas medel.

Genom beslut den 30 juni 1937 anbefallde Kungl. Maj:t här efter skolöverstyrelsen att inkomma med utredning och förslag i fråga om lönereglering för ifrågavarande vaktmästarpersonal. I anledning härav har överstyrelsen den 29 december 1937 avgivit utredning och förslag i ämnet. Häröver hava infordrade utlåtanden avgivits av statskontoret den 31 januari och av allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 1 juli 1938.

Ärendets förberedande behandling inom skolöverstyrelsen.

För utredningsarbetet har skolöverstyrelsen haft tillgång till vissa uppgifter, som läroverkslönesakkunniga under hösten 1936 inhämtade från de olika läroanstalterna. Beträffande dessa uppgifter må hänvisas till propositionen nr 271 (sid. 158 ff) till 1937 års riksdag.

Överstyrelsen har vidare infordrat en del kompletterande uppgifter från rektorerna, avseende förhållandena under höstterminen 1937.

Genom dessa uppgifter har en överblick erhållits över dels de olika vaktmästarnas åligganden vid sidan om egentliga vaktmästargöromål, dels huru stor del av den dagliga arbetstiden som åtgår för okvalificerade uppgifter, såsom eldning, städning, gårdsrenhållning och dylikt, dels ock vilka uppdrag vakt-

mästarna hava att fullgöra mot särskild ersättning och om för dessa uppdrag kräves extra arbetstid (utöver en normal arbetsdag av minst 7 timmar).

Rektorerna hava dessutom fått uttala sig om huruvida vaktmästarpersonalen kunde anses lämpligt avvägd med hänsyn till läroanstaltens behov samt lämna uppgift om skolbyggnadernas antal, ålder och angående särskilda förhållanden, som kunde sägas göra vaktmästarens syssla särskilt krävande. Än vidare har uppgift infordrats angående vaktmästares bostad, dess storlek och lämplighet, samt personuppgifter över nu anställd vaktmästarpersonal, upptagande vederbörandes födelseår och dag, tidpunkten för första anställningen vid statlig läroanstalt samt nu utgående avlöningsbelopp, varvid naturaförmåner inräknats enligt taxeringsmyndigheternas uppskattning.

Med ledning av de inkomna uppgifterna sammanställdes till en början inom överstyrelsen ett preliminärt förslag upptagande för varje läroanstalt antal vaktmästare med tillhörande lönegradsplacering. Byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning lämnade härvid sin medverkan. Preliminärt förslag i ämnet översändes därefter till respektive läroanstalt för att bereda vederbörande lokalstyrelse respektive styrelse eller, där styrelse av nämnt slag icke fanns, vederbörande rektor tillfälle att däröver avgiva yttrande. Efter ytterligare överväganden har skolöverstyrelsen utarbetat det nu föreliggande förslaget.

Åligganden och kompetens.

Beträffande vaktmästarpersonalens åligganden och kompetens har skolöverstyrelsen anfört, bland annat, följande.

De största läroanstalterna hava i regel tre och de medelstora två vaktmästarbefattningar, de minsta en eller i ett antal fall ingen vaktmästarbefattning.

Vid en läroanstalt med *tre* vaktmästarbefattningar torde vaktmästaruppgifterna i huvudsak böra fördelas dem emellan på nedan angivet sätt.

a) benämnes *vaktmästare*: svarar för vaktmästargöromål i vanlig mening, tjänstgör som portvakt, där så erfordras, utför duplicering och vissa andra skrivgöromål, särskilt å skrivmaskin, har tillsyn över lokaler och städning. Erfarenhet om arbetet på kontor, färdighet i maskinskrivning och duplicering, eventuellt i skötsel av baloptikon och biografapparat synas vara lämpliga kompetenskrav;

b) benämnes *värmeledningsskötare, tillika reparatör*: bör enligt byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning, utan att hava maskinistexamen, hava genom föregående anställning, bl. a. inom rörlednings- och elektriska facken, skaffat sig sådan praktik, att han kan handhava skötseln av en medelstor värmecentral med magasinseldade pannor i byggnad, där det finnes mera betydande ventilations-, sanitära och elektriska kraft- och belysningsanläggningar. Han skall vidare vara kompetent att underhålla och reparera nämnda anläggningar i den mån sådant kan utföras utan anlitande av entreprenör. Tilläggas bör, att han även skall kunna biträda med reparationer av inventarier, undervisnings- och inredningsmateriel samt utföra vissa institutionssysslor och dylikt;

c) benämnes *gymnastikvaktmästare, tillika eldare*: svarar för vaktmästargöromål i samband med gymnastik- och idrottsövningarna, sköter duschinrättningen, där sådant erfordras, har tillsyn över gymnastiklokalerna och svarar för städningen där, biträder och vikarierar för värmeledningsskötaren,

när sådant erfordras. Denne vaktmästare bör helst även kunna utföra snickeri- och målningsarbeten, så att han kan biträda vid vissa reparationer inom fastigheten.

Vid en läroanstalt med två vaktmästarbefattningar torde med ledning av det föregående de olika uppgifterna kunna belysas genom följande benämningar:

a) *vaktmästare*;

b) antingen *värmeledningsskötare*, *tillika reparatör*, eller enbart *värmeledningsskötare*. I senare fallet kunna kompetenskraven ställas lägre än i förra fallet. Enligt byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning bör värmeledningsskötaren hava insikt i eldningsarbete och skötseln av värmeledningen för en mindre omfattande värmeanläggning men kan sakna den erfarenhet och insikt, som erfordras för ett kvalificerat reparationsarbete. Dock bör han kunna utföra enklare arbeten och reparationer av olika slag.

Vidare kunna i detta fall allt efter omständigheterna vissa variationer framkomma i fråga om fördelningen av de olika vaktmästaruppgifterna, vilka således böra kunna jämkas med hänsyn till lokala förhållanden och den nu anställda personalens förutsättningar.

I detta sammanhang vill överstyrelsen erinra därom, att vid folk- och småskoleseminarierna förekomma bland vaktmästarpersonalen befattningshavare med andra tjänstekombinationer än de, som blivit här omnämnda, nämligen trädgårdsbiträde—eldare och värmeskötare—trädgårdsbiträde.

Vid läroanstalt, där endast en vaktmästare är anställd, måste givetvis denne, i den omfattning detta låter sig göra med hänsyn till läroanstaltens storlek och därmed följande omfattning av olika göromål, svara för samtliga förekommande vaktmästaruppgifter. Härvid måste naturligtvis tillses, att den dagliga arbetstiden, fördelad lika över hela året — med frånräknande av semestertiden — håller sig omkring 7 à 8 timmar.

I samtliga nu nämnda fall kunna vissa begränsade uppgifter med städning, gårdsrenhållning m. m. även påvila de olika vaktmästarna.

För extra arbetsuppgifter, vilka icke ingå i de sysslor, för vilka befattningshavaren uppbär sin lön och som kunna fixeras genom en instruktion, böra såsom hittills utgå särskilda ersättningar.

Sammanfattningsvis vill överstyrelsen framhålla, att de uppgifter, som i regel påvila en vaktmästare vid ett allmänt läroverk eller annan i detta sammanhang förekommande läroanstalt, äro av så pass skiftande natur, att de svårigen kunna på ett uttömmande sätt angivas i ett relativt kortfattat utlåtande. De äro därjämte i hög grad beroende av förhållandena på platsen, t. ex. tillgången på biträden för mera okvalificerade uppgifter, såsom städning, gårdsrenhållning och dylikt. Det torde därför i många fall vara lämpligt, att i en instruktion för vaktmästaren såsom för närvarande på många håll redan är fallet — särskilt då mer än en befattningshavare finnes — hans huvudsakliga åligganden angivas, varvid det ovan föreslagna torde kunna tjäna till viss ledning. Givetvis måste dock en dylik instruktion uppgöras främst med hänsyn till de lokala förhållandena och de nu anställdas kompetens. Därjämte torde den givas en så vid form, att oförutsedda eller tid efter annan inträdande nya eller ändrade behov kunna inrymmas i densamma. Vidare bör tillses, att vaktmästarens arbetstid blir ändamålsenligt utnyttjad även under läroanstaltens ferietider, med frånräknande av semestertiden för honom. I sådana fall, då vaktmästaren under läroanstaltens lästider haft längre arbetsdag än 7 à 8 timmar, vilket mycket ofta är fallet, bör givetvis arbetsdagen under ferietiderna reduceras med hänsyn härtill. I skälighetsomfattning synas sådana arbeten som inoljning eller fernissning av golv, fönsterputsning, vissa reparations- och målnings-

arbeten, såsom lagning och fernissning av lärjungepulpet, lämpligen åläggas honom till utförande under ferietider.

Statskontoret har anfört följande.

Vad överstyrelsen föreslagit beträffande vaktmästarpersonalens åligganden och kompetens synes i huvudsakliga delar kunna godtagas. Särskilt anser sig statskontoret emellertid böra framhålla, att det bör ligga synnerlig vikt uppå, att — i den mån vaktmästares arbetstid så medger — bland åliggandena även inräknas portvaktssysslor, städning m. m., så att särskilda ersättningar för dylika arbetsuppgifters ombestyrande i görligaste mån undvikas. I detta sammanhang vill statskontoret jämväl fästa uppmärksamheten vid bestämmelsen i 31 § avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningens tjänstemän, vilken bestämmelse torde böra göras tillämplig även å ifrågavarande personal. Övertidsarbete under terminerna synes böra i första hand kompenseras genom befrielse från eller minskning av tjänstgöring under ferier. Vid läroanstalt, där endast en vaktmästare är anställd — särskilt mindre samrealskolor — måste helt naturligt — såsom också överstyrelsen förutsatt — tillses, att den dagliga arbetstiden, fördelad lika över hela året — med frånräknande av semestertiden — i varje fall icke understiger sju timmar dagligen. Skulle vid någon skola så vara förhållandet, bör ordinarie befattning icke inrättas.

Lönenämnden yttrar.

Lönenämnden ansluter sig för sin del till den uppfattning rörande nu ifrågavarande spörsmål, vilken kommit till uttryck i statskontorets uttalande. Härjämte vill lönenämnden framhålla vikten av, att de angivna kompetensvillkoren verkligen upprätthållas vid befattningarnas tillsättande. Därest vid någon läroanstalt hittillsvarande befattningshavare saknar föreskriven kompetens för nyinrättad befattning men ändock anses böra kvarhållas vid tjänsten, torde vederbörande — så länge han saknar dylik kompetens — icke böra erhålla ordinarie anställning utan i stället antagas till icke-ordinarie tjänsteman. Samma förfarande bör enligt lönenämndens mening tillämpas, då full tjänstgöring icke kan beredas vaktmästare.

Även jag kan i huvudsak biträda vad skolöverstyrelsen föreslagit i fråga om vaktmästarpersonalens åligganden och kompetens. Jag ansluter mig jämväl till de uttalanden, som i samband med denna fråga gjorts av statskontoret och lönenämnden.

Såsom en allmän förutsättning för inrättande av ordinarie befattning i viss lönegrad måste givetvis uppställas, att den dagliga arbetstiden, fördelad lika på hela året med undantag av semestertiden, icke understiger sju till åtta timmar. Härvid bör den längre arbetstid, som enligt vad skolöverstyrelsen anfört mycket ofta föreligger under läroanstaltens lästid, kunna kompenseras genom reducerad arbetstid under den tid, då undervisning vid vederbörande läroanstalt icke pågår.

Det synes mig nödvändigt, att instruktioner fastställas för de olika här ifrågavarande befattningshavarna vid varje läroanstalt. Frågan huruvida särskilda ersättningar skola kunna ifrågakomma för arbeten utom tjänsten är direkt avhängig av hur avgränsningen sker av de till tjänsten hörande göromålen. Ehuru vaktmästarnas åligganden givetvis kunna växla efter förhållandena vid varje särskild institution, något som kommer att påverka av-

fattningen av vederbörande instruktioner, synes det mig dock värt att överväga, huruvida icke genom skolöverstyrelsens — respektive kommerskollegii — försorg en normalinstruktion kunde uppgöras, vilken kunde tjäna till viss ledning vid fastställande av instruktionerna i de särskilda fallen. Dessa senare torde, i anslutning till nu tillämpade grunder, efter vederbörande befattningshavares hörande böra fastställas av lokalstyrelsen respektive styrelsen eller, där styrelse icke finnes, av rektor.

Löneställning.

Beträffande grunderna för lönesättningen har skolöverstyrelsen först erinrat om följande av *läroverkslönesakkunniga* gjorda uttalande:

Då löneregleringen för vaktmästarpersonalen borde utgå från den lönenivå, som vore bestämd för liknande personal vid andra statliga institutioner, d. v. s. lönegraderna B 7, B 6 och B 5 enligt avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen, borde enligt de sakkunnigas mening lönegradsplaceringen avvägas med hänsyn till befattningshavarnas arbetsuppgifter och andra därmed sammanhängande omständigheter. Sålunda borde lönegraden B 7 i första hand ifrågakomma för den främste vaktmästaren vid de läroanstalter, där mer än en sådan befattningshavare vore anställd. Samma lönegrad skulle också kunna bestämmas för vissa befattningshavare, som hade att sköta mera omfattande värmeanläggningar och därtill utförde kvalificerat reparatörs- och dylikt arbete. Lönegraden B 6 borde komma till användning vid vissa läroanstalter, där endast en vaktmästare vore anställd liksom för värmeledningsskötare, vilken ej endast vore eldare. Lönegraden B 5 syntes lämplig för en vaktmästare — så kallad gymnastikvaktmästare eller annan — vid läroanstalter med tre vaktmästare. För vaktmästare, som endast hade att ombesörja rena eldaregöromål, ville de sakkunniga icke förorda ordinarie anställning.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig icke kunna helt biträda de sakkunnigas uppfattning. Sålunda borde enligt överstyrelsens mening icke blott lönegraden B 6 utan även lönegraderna B 7 och B 5 ifrågakomma även vid sådana läroanstalter, där *endast en* vaktmästare är anställd; härvid skulle lönegraden B 7 ifrågakomma vid de mera omfattande, lönegraden B 6 vid de mellanstora och lönegraden B 5 vid de allra minsta läroanstalterna av denna kategori. Beträffande användningen av lönegraderna B 7, B 6 och B 5 vid sådana läroanstalter, där *mer än en* vaktmästare är anställd, hade överstyrelsen tillämpat samma huvudgrunder, som uppdragits av *läroverkslönesakkunniga*.

I fråga om löneställningen vid läroanstalt, där endast en vaktmästare är anställd, har överstyrelsen närmare anfört följande.

En person, som är ett läroverks ende vaktmästare, har i regel en mycket stor arbetsbörda, större ju större omfattning skolan har. Han måste nämligen först och främst ensam ombesörja alla egentliga vaktmästargöromål samt handhava skötseln av värmeledningen, vilken numera endast undantagsvis saknas i byggnader, som äro upplåtna för allmänt läroverk. De nämnda uppgifterna kunna betecknas såsom mera kvalificerade göromål. Därutöver har han att ombesörja enklare uppgifter, såsom viss städning av lokaler, renhållning av gård och gata, snöskottning, tillsyn och vård av park- eller trädgårdsanläggning, passning om kvällarna vid sammanträden eller uthyrning av lo-

kaler, tillsyn över att portar äro stängda och belysningen släckt på kvällen o. s. v. Även om vaktmästaren i viss utsträckning biträdes av särskilt anställd städningsspersonal eller, såsom icke sällan är fallet, av egna familjemedlemmar, så måste dock hans arbetsdag under de tider undervisningen pågår och särskilt under eldningssäsongen bliva mycket lång, medan den helt naturligt under ferietider väsentligt reduceras. Det verkar därför icke övrraskande, då somliga rektorer uppgiva vaktmästarens dagliga arbetstid till 12 à 14 timmar under lästiderna eller att den sträcker sig från klockan 6 på morgonen till klockan 10 eller 11 på kvällen.

Den summa arbetsuppgifter och arbetstid, som sålunda kommer på en ensam läroverksvaktmästares lott, blir naturligtvis mindre, då skolan får en mindre omfattning, med smärre lokaler och mindre antal lärare, elever och klassavdelningar. Enligt överstyrelsens uppfattning bör därför såväl lönegraden B 7 som lönegraderna B 6 och B 5 användas, om lönesättningen skall kunna rättvist avvägas med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning.

Vid sådana läroanstalter, där mer än en vaktmästare finnas anställda, har överstyrelsen placerat den främste vaktmästaren i lönegraden B 7. I samma lönegrad ^{äro} ~~har även~~ ^{äro} placerats befattningshavare, som ^{äro} ~~har~~ ^{äro} att sköta mera omfattande värmeanläggningar och därtill utföra kvalificerat reparatörsarbete, medan annan värmeledningsskötare, som ej endast ^{äro} ~~är~~ ^{äro} eldare, placerats i lönegraden B 6.

Överstyrelsen framhåller, att det kunde råda en viss överensstämmelse mellan de olika rektorsbefattningarnas vid de allmänna läroverken inplacering i skilda avlöningsgrupper och vaktmästargöromålens omfattning. Arten och omfånget av vaktmästarnas arbetsuppgifter betingas emellertid, fortsätter överstyrelsen, även av andra förhållanden än antalet lärare, elever och klassavdelningar. Hänsyn bör nämligen även tagas till skollokalerens beskaffenhet, huruvida de äro fördelade på en eller flera byggnader, om dessa äro av äldre eller nyare datum, med eller utan värmeledning, med en eller flera uppvärmningscentraler, om uthyrning av lokaler förekommer i nämnvärd omfattning o. s. v. Vidare anser överstyrelsen viss hänsyn böra tagas till sådana förhållanden, som för närvarande råda vid de olika läroverken, såsom antalet för vaktmästargöromålen anställda personer, om dessa göromål även inefatta mera okvalificerade uppgifter, såsom gårdsrenhållning och städning, samt huru stor del av den dagliga arbetstiden som kan anses åtgå härtill.

Beträffande frågan, huruvida vid läroanstalter, där endast en vaktmästare finnes anställd, lönegraderna B 7, B 6 och B 5 böra förekomma, har statskontoret yttrat följande.

Statskontoret vill framhålla, att enligt gängse praxis arbetstidens längd icke bör tillmätas betydelse för lönegradsplaceringen. Avvikelse från denna regel bör enligt statskontorets mening icke ske. Då därjämte — såvitt statskontoret av handlingarna i ärendet kan bedöma — ifrågakarande vaktmästare icke hava särskilt kvalificerade arbetsuppgifter, anser statskontoret — i likhet med läroverkslönesakkunniga — högst lönegraden B 6 böra ifrågakomma. Däremot håller statskontoret icke för osannolikt, att vaktmästarens arbetsuppgifter vid de minsta samrealskolorna med endast 4—5 klassavdelningar och ett relativt litet elevantal närmast motivera placering i lönegraden B 5.

Lönenämnden har anfört, bland annat, följande.

Tidigare hava statsmakterna haft att taga ställning till löneförmånerna till personal, som beröres av det nu föreliggande förslaget, allenast i fråga om vaktmästarpersonalen vid de tekniska läroverken samt vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Vid nämnda läroanstalter har tillämpats den lönesättning för vaktmästarpersonalen, som enligt beslut av 1918 års riksdag tidigare varit gällande vid ett flertal statens verk och inrättningar. De befattningshavare, som berördes av sagda riksdagsbeslut, voro fördelade på tre grupper, A, B och C, av vilka A-gruppen omfattade vaktmästare, B-gruppen förste vaktmästare och därmed jämställda samt C-gruppen preparatorer och därmed jämställda befattningshavare. De av sagda års riksdag fastställda avlöningsförmånerna för nämnda kategorier framgå av följande sammanställning:

Grupp	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
A-gruppen	900	550	1,450
B-gruppen	1,100	650	1,750
C-gruppen	1,300	750	2,050.

Enligt 1919 års lönereglering för de tekniska läroverken skulle vid desamma finnas anställda vaktmästare, laboratorievaktmästare samt maskinister och eldare. Bland dessa ansågos vaktmästarna böra hänföras till A-gruppen och åtnjuta för denna grupp stadgade löneförmåner. Laboratorievaktmästare samt maskinister och eldare, vilka hade mera maktpåliggande och kvalificerat arbete sig ålagt, ansågos böra erhålla de löneförmåner, som voro tillförsäkrade de till B-gruppen hörande befattningshavarna. Enahanda principer hava jämväl kommit i tillämpning vid bestämmandet av löneförmånerna till två vaktmästare och en maskinist vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

Beträffande skolöverstyrelsens föreliggande förslag torde — liksom i fråga om läroverkslönesakkunnigas förslag — helt allmänt kunna sägas, att desamma i förevarande avseende icke ansluter sig till de lönesättningsprinciper, som sålunda tidigare kommit till uttryck vid de nyssnämnda läroanstalterna. I stället synes skolöverstyrelsens förslag närmast anknyta till de hittillsvarande förhållandena vid läroverken, enligt vilka »vaktmästaren» i allmänhet plägar intaga en högre löneställning än maskinist- eller eldarpersonalen. Med hänsyn till de jämförelsevis omfattande arbetsuppgifter, som åtminstone vid de största läroanstalterna torde åvila vaktmästaren, synes lönenämnden ett visst fog föreligga för den uppfattning, som kommit till uttryck i det föreliggande förslaget, även om vaktmästaren icke kan betraktas såsom förste vaktmästare i vanlig mening. Lönenämnden vill emellertid icke underlåta att framhålla, att en dylik värdering av de egentliga vaktmästarnas arbetsuppgifter kommer att i ett flertal fall medföra avsevärda ökningar i nu utgående löner.

Vad angår frågan om lämplig lönegradsplacering för sådan befattningshavare, som är en läroanstalts ende vaktmästare och vilken med skolöverstyrelsens terminologi betecknas såsom vaktmästare, tillika värmelednings-skötare, skulle enligt läroverkslönesakkunnigas förslag för sådan befattning lönegraden B 6 komma till användning, under det att skolöverstyrelsen även ansett lönegraderna B 7 och B 5 böra ifrågakomma. Lönenämnden anser för sin del, att övervägande skäl tala för, att nu ifrågavarande tjänster differentieras efter skolornas storlek.

Lönenämnden har icke någon erinran att framställa mot den föreslagna

placeringen i lönegraden B 7 av befattningarna såsom värmeledningsskötare, tillika reparatör, samt såsom laboratorievaktmästare. Lönenämnden vill därvid framhålla, att, på sätt ovan erinrats, motsvarande befattningshavare vid de tekniska läroverken och vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte enligt hittills tillämpade principer i lönehänseende likställts med förste expeditionsvakt. Även må erinras, att en placering av nu ifrågakommande befattningshavare i lönegraden B 7 förekommer jämväl vid vissa verk inom allmänna civilförvaltningen. Lönenämnden vill emellertid understryka angelägenheten av, att för skötseln av värmeanläggningar befattningar i lönegraden B 7 icke inrättas annat än i sådana fall, där reparatörsarbeten i större omfattning kunna utföras av värmeledningsskötaren. I andra fall bör det vara tillräckligt att för ifrågakommande göromål anställa en värmeledningsskötare i lönegraden B 6.

De föreslagna placeringarna av värmeledningsskötare, som ej tillika är reparatör, i lönegraden B 6 ävensom av gymnastikvaktmästare samt eldare i lönegraden B 5 synas lönenämnden ävenledes kunna godtagas; dock vill lönenämnden ifrågasätta, huruvida icke eldare i överensstämmelse med läroverkslönesakkunnigas förslag bör erhålla allenast icke-ordinarie anställning.

Beträffande de allmänna läroverken har lönenämnden i annat sammanhang yttrat följande.

Såsom allmän indelningsgrund för en differentiering i lönehänseende mellan vaktmästare, som endast hava att utföra vaktmästargöromål i egentlig mening, skulle kunna väljas antal elever eller klassavdelningar ävensom andra faktorer, som kunna vara i någon mån vägledande vid bedömandet av en skolas storleksordning och därmed i viss utsträckning även för vaktmästargöromålen omfattning och beskaffenhet. Vid övervägandet av frågan om en dylik avgränsning har lönenämnden för sin del stannat vid att föreslå, att vid de allmänna läroverken indelningen i rektorsgrupper i huvudsak blir normerande i berörda avseende. Lönenämnden är visserligen väl medveten om, att invändningar kunna göras mot en dylik indelningsgrund, men med hänsyn till att de för rektorsgrupperna bestämmande faktorerna åtminstone i vissa hänseenden synas ägnade att läggas till grund för en uppdelning för nu ifrågakommande ändamål, har lönenämnden funnit sig kunna förorda en dylik lösning. Vid de högre allmänna läroverken synes nämnden lönegraden B 7 för vaktmästare i egentlig mening böra komma till användning vid skolor tillhörande rektorsgrupperna I och II. Vid de högre allmänna läroverken i övrigt, där sådan vaktmästare skall finnas, bör denne placeras i lönegraden B 6. Med hänsyn till att realskolorna för gossar i fråga om storleken närmast äro att jämföra med de största läroverken, anser lönenämnden, att vaktmästarna vid sagda realskolor böra lönegradsplaceras efter samma principer som vid högre allmänna läroverk, tillhörande rektorsgrupperna I och II, och sålunda hänföras till lönegraden B 7. Mot förslaget placering av de egentliga vaktmästarna vid övriga läroanstalter har lönenämnden i princip icke något att erinra.

Vid det fåtal högre allmänna läroverk, där endast en vaktmästare skall vara anställd, synes lönenämnden icke något vara att erinra mot, att denne placeras i lönegraden B 7. Med en dylik utgångspunkt vill lönenämnden icke heller motsätta sig, att samma lönegradsplacering kommer till användning även vid sådana samrealskolor, som med avseende å elevantal äro närmast jämförliga med de minsta högre allmänna läroverken. En godtagbar gräns synes lönenämnden ligga ungefär vid ett antal av 250 elever, men lönenämnden vill understryka, att lönegradsplaceringen icke bör göras helt och

hållet beroende av elevantalet, utan torde härjämte även andra omständigheter kunna komma i betraktande. Lönenämnden anser sålunda, att en skolas vaktmästare icke bör placeras i lönegraden B 7, så snart antalet elever går upp till 250, utan först då skolan kan anses stadigvarande hava uppnått en storlek, som ungefärligen sammanfaller med storleken av de minsta högre allmänna läroverken. Vid övriga samrealskolor böra lönegraderna B 6 och B 5 enligt lönenämndens mening komma till användning, varvid förstnämnda lönegrad i anslutning till skolöverstyrelsens förslag lämpligen torde — efter prövning i varje särskilt fall — böra förekomma endast vid skolor, som erhållit en stadigvarande organisation med minst sex klassavdelningar, samt lönegraden B 5 vid de övriga.

För egen del får jag framhålla följande.

Vad angår frågan om den lämpligaste lönegradsplaceringen av befattningshavare, som är en läroanstalts *ende* vaktmästare, ansluter jag mig till skolöverstyrelsens, av lönenämnden biträdda förslag, att samtliga tre nu ifrågasvarande lönegrader böra kunna komma till användning allt efter de skiftande förhållandena vid de olika läroanstalterna. Det synes knappast nödvändigt att, såsom lönenämnden föreslagit, låta indelningen i rektorsgrupper bli normerande vid tillämpningen av denna grundregel.

I fråga om de lönegrader som böra komma till användning vid läroanstalter, där *mer än en* vaktmästare finnes anställd, råder i huvudsak enighet bland dem, som yttrat sig i ärendet. Då jag saknar anledning att avvika från myndigheternas ståndpunkt i detta fall, förordar jag, att lönegraden A 7 i allmänhet användes för den främste vaktmästaren vid sådana läroanstalter, alltså för den befattningshavare, som i allmänhet betecknas såsom »vaktmästare». Samma lönegrad bör även komma i fråga för värmeledningsskötare, tillika reparatör, under förutsättning likväl att kvalificerat reparatörsarbete i större omfattning ingår i åliggandena samt att vederbörande befattningshavares arbetsuppgifter uteslutande avse reparations- och därmed jämförliga arbeten samt skötsel av värmeledning. Annan värmeledningsskötare, som ej endast är eldare, bör placeras i lönegraden A 6. Lönegraden A 5 bör användas i fråga om gymnastikvaktmästare, tillika eldare. Sistnämnda lönegrad bör komma ifråga även för befattningshavare, som endast är eldare.

Då det gäller att, med tillämpning av de nu angivna huvudprinciperna, för nästa budgetår fastställa antalet befattningar och dessas lönegrader vid de olika läroanstalterna, måste beaktas, att förhållandena på ifrågasvarande, mycket omfattande område äro så skiftande och svårbedömbara, att man knappast kan påräkna att på en gång kunna genomföra en helt tillfredsställande organisation. Svårigheterna ökas även därigenom, att de föreliggande primäruppgifterna i åtskilliga fall icke äro sådana, att de verkliga förhållandena framträda med full tydlighet. Vad sålunda anförts talar för, att man för nästa budgetår inrättar icke-ordinarie befattningar i något större utsträckning, än eljest bort ske, samt att en viss återhållsamhet iakttages i fråga om befattningarnas placering i den högsta av de här ifrågakommande lönegraderna. I den mån så befinnes påkallat, böra givetvis framdeles jämkningar vidtagas i den organisation, som nu må beslutas.

Under iakttagande av vad här anförts framlägga cheferna för ecklesiastik- och handelsdepartementen senare i dag förslag om inrättande av vaktmästar- och därmed jämförliga befattningar vid ifrågavarande läroanstalter.

Särskilda lönefrågor m. m.

Skolöverstyrelsen har upptagit till behandling vissa särskilda lönefrågor och i samband därmed även berört sättet för redovisningen av de ersättningar, vaktmästarna skola erlagga för naturaförmåner. Överstyrelsen anför följande.

Den avlöning, som i enlighet med den föreslagna lönegradsplaceringen skulle tillkomma vederbörande vaktmästare, bör betraktas som bruttolön. Några avlöningsbelopp utöver dem, som följa med lönegradsplaceringen, få givetvis icke utbetalas. För extra arbetsuppgifter — t. ex. städning i vissa fall eller vid uthyrning av lokaler — som icke tillhöra de sysslor, för vilka befattningshavaren uppbär sin lön, böra dock som hittills särskilda ersättningar utgå. För s. k. övertidsarbete torde särskild ersättning böra utgå endast under förutsättning, att motsvarande ledighet icke kunnat beredas befattningshavaren under annan tid, t. ex. genom minskning av den dagliga arbetstiden under ferierna.

Då i vaktmästarnas löner i de flesta fall ingå vissa naturaförmåner, vanligen fri bostad med värme och lyse, förutsättes, att ersättning skall erläggas härfor genom avdrag å avlöningen. Härvid torde särskilt böra beaktas de konsekvenser en dylik bestämmelse medför i fråga om de allmänna läroverken. Då kostnaderna för lyse och värme bestridas ur ljus- och vedkassan, bör vaktmästarens ersättning för hithörande förmåner tillföras denna kassa som inkomst. Vederbörande lokalstyrelse torde härvid böra fastställa ersättningsbeloppets storlek. Beträffande åter ersättning för innehav av bostad är att märka, att läroverksvaktmästaren i regel är anvisad bostad i läroverksfastigheten, vilken numera undantagslöst äges och underhålles av vederbörande kommun. Riktigast synes därför vara, att bostadsersättningen, såsom läroverkslönesakkunniga föreslå, inlevereras till läroverkets byggnadsfond, ur vilken kommunen kan påräkna bidrag till vissa kostnader för läroverksfastigheten. Värdering av bostaden och bestämmandet av ersättningens storlek bör ske i samma ordning som gäller för rektorsbostäder. I tvistiga fall bör frågan hänskjutas till statens bostadsnämnd. Skulle i fråga om de allmänna läroverkens kassor och terminsavgifterna till desamma några mera avsevärda förändringar komma att inträda, måste givetvis beaktas, huruvida den nämnda bostadsersättningen bör disponeras på annat sätt än vad här föreslagits.

Bostadsersättningens storlek vid övriga läroanstalter bör bestämmas på samma sätt som vid de allmänna läroverken och bör, där bostaden är belägen i statsverket tillhörig byggnad, inlevereras till statsverket och ingå till statens allmänna fastighetsfond. Värdet av andra naturaförmåner bör fastställas av vederbörande styrelse eller, där styrelse ej finnes, av vederbörande rektor.

Överstyrelsen delar läroverkslönesakkunnigas mening, att frågor om vaktmästares uppflyttning i högre löneklass, för vinnande av önskvärd enhetlighet i avseende på uppflyttningsbestämmelsernas tillämpning, böra prövas och avgöras av skolöverstyrelsen.

Av olika anledningar, t. ex. genom en läroanstalts omorganisation, kan den fast anställda vaktmästarpersonalen tänkas bli övertalig, varför ordi-

narie vaktmästare i likhet med andra befattningshavare inom statsförvaltningen böra vara underkastade förflyttningsskyldighet.

Statskontoret har anfört följande.

I likhet med läroverkslönessakkunniga och skolöverstyrelsen förutsätter statskontoret, att ersättning skall erläggas för av vaktmästarna åtnjutna naturaförmåner. Dessa förmåner utgöras vanligen av fri bostad med värme och lyse. Är härvid bostaden belägen i statsverket tillhörig, å allmänna fastighetsfonden redovisad byggnad bör givetvis ersättningen ingå till fonden. Bostadsersättning i övriga fall liksom ersättning för ljus och värme hava de sakkunniga och överstyrelsen föreslagit skola tillgodoföras vederbörande läroverks byggnadsfond respektive ljus- och vedkassa. Motiveringen härför framgår av de sakkunnigas i propositionen nr 271 till 1937 års riksdag å sid. 168 återgivna uttalande. Emellertid må erinras om att rektor, som bebör av kommun upplåten bostad, har att erlægga hyra härför till statsverket. Liknande föreskrift torde böra gälla för vaktmästare. Mera tveksamt kan däremot vara, om icke ersättning för värme och lyse bör tillgodoföras ljus- och vedkassan. Genom statens övertagande av kostnaderna för vaktmästarpersonalens avlönande beredes emellertid nämnda kassa en sådan ekonomisk lättnad, att det icke torde få anses obilligt, om även ersättning för värme och lyse inlevereras till statsverket.

Lönenämnden har yttrat.

I likhet med läroverkslönessakkunniga och skolöverstyrelsen anser lönenämnden, att frågor om vaktmästarnas löneklassplacering böra för åstadkommande av en enhetlig tillämpning av bestämmelserna prövas och avgöras av överstyrelsen.

I anledning av skolöverstyrelsens uttalande rörande förflyttningsskyldighet för vaktmästarpersonalen vill lönenämnden framhålla, att med den avfattning stadgandena om förflyttningsskyldigheten erhållit i 3 § i det nya civila avlöningsreglementet, några särskilda bestämmelser härutinnan icke synas påkallade.

För egen del får jag framhålla följande.

För vaktmästarnas naturaförmåner bör givetvis ersättning erläggas i vanlig ordning genom avdrag å avlöningen.

Enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet anför i annat sammanhang skola terminsavgifterna vid de allmänna läroverken utgå efter oförändrade grunder under nästkommande budgetår. De inkomster, ljus- och vedkassorna samt byggnadsfonderna erhålla för närvarande, komma därför att åtnjutas även under nämnda budgetår. Beträffande utgifterna är att märka, att vid bifall till ett förslag, som chefen för ecklesiastikdepartementet framlägger, ljus- och vedkassorna icke, såsom statskontoret förutsatt, komma att beredas någon ekonomisk lättnad men ej heller någon ytterligare ekonomisk belastning genom den här ifrågavarande löneregleringen. Givetvis påverkar löneregleringen icke byggnadsfondernas utgifter. Vid nu angivna förhållanden synes anledning saknas, att ifrågavarande kassor och fonder skulle på grund av löneregleringen tillföras särskilda inkomster, som tidigare icke tillförts dem. Med hänsyn härtill förordar jag, att den ersättning vaktmästarna genom avdrag å avlöningen skola erlægga för natura-

förmåner vid de allmänna läroverken redovisas, så framt bostaden icke är belägen i staten tillhörig byggnad, såsom uppbördsmedel å avlöningsanslaget. Motsvarande anordning bör vidtagas vid de tekniska läroverken. I övriga fall böra i fråga om sagda ersättning i huvudsak tillämpas samma bestämmelser, som nu gälla för lärarna vid statens undervisningsväsende.

Frågor om vaktmästares uppflyttning i högre löneklass böra, såsom skolöverstyrelsen och lönenämnden framhållit, avgöras av vederbörande centrala ämbetsverk.

I anledning av att skolöverstyrelsen framhållit, att ordinarie vaktmästare böra vara underkastade förflyttningsskyldighet, får jag, i anslutning till vad lönenämnden anfört, erinra om det allmänna stadgandet i 3 § 3 mom. första stycket civila avlöningsreglementet. Undantag härifrån synes icke böra ifrågakomma beträffande nu omhandlade befattningshavare.

Anställning.

I samband med beslut om ny lönereglering för lärarpersonalen vid det statliga undervisningsväsendet gav 1937 års riksdag uttryck åt den mening, att ordinarie och extra ordinarie vaktmästare borde anställas av vederbörande lokalstyrelse respektive styrelse eller, där styrelse av nämnt slag icke finnes, av vederbörande rektor.

Skolöverstyrelsen har nu anfört följande.

Överstyrelsen tillåter sig att på en punkt hava en mot riksdagen avvikande mening. Det synes nämligen enligt överstyrelsens uppfattning vara mindre välbetänt att överlåta åt vederbörande rektor att på egen hand utan föregående beredning av annan myndighet tillsätta ordinarie statsavlönade befattningar. Överstyrelsen vill därför hemställa, att i förevarande avseende en ändring genomföres på så sätt, att beslutet om tillsättningen skall fattas av överstyrelsen på förslag av vederbörande rektor.

Fråga om anställande av extra ordinarie vaktmästare vid en läroanstalt bör enligt läroverkslönessakkunnigas mening underställas överstyrelsens prövning. Överstyrelsen är av samma uppfattning men skulle dock vilja tillmätta uttalandet en något vidare innebörd än vad de sakkunniga torde hava lagt däri. De sakkunniga synas nämligen närmast hava åsyftat nyinrättning av en extra ordinarie vaktmästarbefattning. Enligt överstyrelsens mening torde därjämte, kanske icke så sällan, uppstå ett behov av att efter uppkommen ledighet å en ordinarie befattning icke omedelbart tillsätta densamma med ny ordinarie innehavare. I sådant fall bleve man måhända nödsakad att på grund av brist på kvalificerade sökande utse till den ordinarie befattningen en person, som tidigare icke blivit prövad i statens tjänst. Detta tillvägagångssätt kan icke alltid anses önskvärt. Den myndighet, som närmast bär ansvaret för befattningens tillsättning, torde i en dylik situation helt visst önska, att befattningen under någon tid kunde uppehållas såsom extra eller extra ordinarie. En sådan möjlighet synes böra tillskapas, och överstyrelsen vill därför föreslå, att överstyrelsen får rätt att på framställning av vederbörande lokala myndighet medgiva, att en ordinarie vaktmästarbefattning under viss tid får uppehållas av en person i extra ordinarie ställning med avlöning i den lönegrad, som är bestämd för den ordinarie befattningen. Genom en sådan anordning skulle därjämte tillskapas en väl-

behövlig uppsättning av kvalificerade aspiranter till ledigblivande vaktmästarbefattningar.

Sedan ordinarie vaktmästarbefattning tilldelats en läroanstalt, bör det ankomma på vederbörande myndighet att avgöra, om vid anstalten redan anställd vaktmästare bör utses till innehavare av sådan befattning vilket synes vara det naturliga, eller, om anledning därtill undantagsvis finnes, tjänsten bör ledigförklaras i vanlig ordning eller efter överstyrelsens medgivande under viss tid uppehållas på annat sätt. Att en statlig ordinarie vaktmästarbefattning inrättas vid en läroanstalt bör nämligen icke hava till följd, att en vid anstalten anställd person med motsvarande åligganden skulle med nödvändighet göras till innehavare av den ordinarie befattningen. Givetvis måste vederbörande myndighets beslut härvidlag föregås av en lämplighetsprövning av personen i fråga.

Statskontoret har anfört följande.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att överstyrelsen på framställning av vederbörande lokalmyndighet måtte få medgiva, att en ordinarie vaktmästarbefattning under viss tid får uppehållas på förordnande. En dylik anordning kan måhända stundom vara lämplig att tillgripa före tillsättandet av en ordinarie vaktmästarbefattning inom undervisningsväsendet. Statskontoret, som vill erinra, att en dylik rättighet i proposition nr 272/1937 sid. 41 av föredragande departementschefen tillstyrkts för direktionen över karolinska sjukhuset, vill därför icke motsätta sig bifall till förslaget ifråga. Viss maximitid — förslagsvis ett år — för en befattnings uppehållande på förordnande synes dock böra föreskrivas.

Lönenämnden anser, att vaktmästarbefattningarna vid nu ifrågavarande läroanstalter alltid böra tillsättas av skolöverstyrelsen, oavsett om styrelse för skolan finnes eller ej. Lönenämnden har vidare anfört följande.

I fråga om förslaget, att skolöverstyrelsen skall på framställning av vederbörande lokalmyndighet äga medgiva, att en ordinarie vaktmästarbefattning under viss tid får uppehållas på förordnande, biträder lönenämnden statskontorets uppfattning, att viss maximitid, förslagsvis ett år, bör föreskrivas för en dylik anordning.

Beträffande frågan, huruvida vaktmästarbefattningarna böra ledigförklaras eller icke, får lönenämnden såsom sin bestämda uppfattning uttala, att ledigförklarande i vanlig ordning alltid bör ske.

Jag ansluter mig till den av skolöverstyrelsen och lönenämnden uttalade uppfattningen, att skolöverstyrelsen — respektive kommerskollegium — bör fatta beslut angående befattningarnas tillsättande, varvid givetvis vederbörande lokalstyrelse eller styrelse respektive, där styrelse av nämnt slag icke finnes, vederbörande rektor bör beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande. Vad jag nu anfört bör dock tillämpas allenast i vad avser ordinarie och extra ordinarie befattningshavare. Annan vaktmästarpersonal bör anställas i samma ordning som för närvarande gäller.

Vid bifall till vad sålunda förordnats bör även ledigförklarande av ordinarie och extra ordinarie befattningar ske genom vederbörande centrala ämbetsverks försorg.

Beträffande frågan, huruvida vid löneregleringens genomförande ledigförklarande i vanlig ordning av de nu till inrättande föreslagna befattningarna

bör äga rum, må erinras, att vaktmästarpersonalen vid de tekniska läroverken samt vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte redan är uppförd å ordinarie stat. I dessa fall bör nuvarande personal, då fråga är om befattningar som motsvara de för närvarande förefintliga, kunna omedelbart överföras till den nya staten, därest de icke förklara sig önska kvarstå på för närvarande gällande lönebestämmelser. Vad angår övriga läroanstalter kan det enligt min mening icke vara nödvändigt att ledigförklara samtliga här ifrågavarande befattningar. Åtskilliga av de nu tjänstgörande vaktmästarna hava en mycket lång anställningstid vid vederbörande läroanstalt, och beträffande vissa av dessa befattningshavare torde sannolikt ett överförande till nyinrättad befattning utan densammas ledigförklarande framstå såsom naturligt. Kungl. Maj:t torde, sedan erforderlig utredning verkställts genom skolöverstyrelsens respektive kommerskollegii försorg, få, om tillräckliga skäl föreligga, i de särskilda fallen föreskriva, att ledigförklarande ej skall äga rum. Eljest bör ledigförklarande ske i vanlig ordning.

Jag biträder förslaget, att ordinarie vaktmästarbefattning skall kunna, då skäl därtill äro, efter medgivande av vederbörande centrala ämbetsverk få under viss tid uppehållas på förordnande. I likhet med statskontoret och lönenämnden anser jag, att sådant tillstånd bör avse högst ett år.

Övergångsanordningar.

Beträffande vissa med löneregleringen för vaktmästarna sammanhängande övergångsanordningar har *skolöverstyrelsen* anfört följande.

I särskilda övergångsbestämmelser bör enligt överstyrelsens mening bl. a. fastställas, att tjänstgöring som vaktmästare vid läroanstalten omedelbart före övergången till det nya lönesystemet må kunna tillgodoräknas för placering i löneklass, i den mån tjänstgöringen varit likartad med den, som tillhör den ordinarie befattningen.

Vidare torde personlig lönefyllnad böra tillerkännas sådan befattningshavare, som vid övergång till det nya lönesystemet drabbas av löneminskning. Detta inträffar i icke så få fall, ibland med förhållandevis stora belopp. Det är emellertid så gott som uteslutande vid de allmänna läroverken, där lönefyllnader skulle ifrågakomma. Vid dövstumskolan i Växjö framkommer behov av ett mindre fyllnadsbelopp på 77 kronor, vilket vederbörande befattningshavare torde kunna erhålla av statsmedel såsom personlig lönefyllnad. Vid de allmänna läroverken kan det enligt överstyrelsens mening ifrågasättas, huruvida icke för enkelhetens skull dylika lönefyllnader böra utbetalas ur ljus- och vedkassorna, sedan de till beloppet blivit fastställda av vederbörande lokalstyrelse.

Slutligen torde nu anställd vaktmästare, som av vederbörande myndighet utses till innehavare av ordinarie befattning, böra tillerkännas en månads s. k. övergångslön, för den händelse lön tidigare utbetalats till honom månadsvis i förskott. I vilken utsträckning ett dylikt utbetalningssätt förekommit, har överstyrelsen icke undersökt, men enligt överstyrelsens erfarenhet är efterskottsbetalning av lön i fråga om här förevarande befattningshavare det ojämförligt vanligaste sättet. Överstyrelsen anser därför, att man endast undantagsvis behöver räkna med behovet av dylik övergångslön. För

de allmänna läroverkens del bör i förekommande fall övergångslön betalas ur ljus- och vedkassan.

Statskontoret har icke yttrat sig angående nu ifrågavarande förslag.

Lönenämnden har anfört följande.

Skolöverstyrelsen har förordat, att i särskilda övergångsbestämmelser måtte fastställas, att tjänstgöring såsom vaktmästare vid en läroanstalt omedelbart före övergången till det nya lönesystemet må kunna tillgodoräknas för placering i löneklass, i den mån tjänstgöringen varit likartad med den, som tillhör den nya ordinarie befattningen. I anledning härav får lönenämnden erinra om, att det av 1938 års riksdag antagna civila avlöningsreglementet — vilket torde böra bli gällande för nu ifrågavarande vaktmästarpersonal — icke innehåller någon motsvarighet till de för närvarande stadgade tillgodoräkningsföreskrifterna. Med hänsyn härtill ävensom i betraktande av svårigheten att för närvarande bedöma, vilka övergångsbestämmelser i övrigt, som kunna befinnas påkallade, får lönenämnden förorda, att Kungl. Maj:t måtte vid framläggande av proposition om lönereglering för nu ifrågavarande vaktmästarpersonal utverka riksdagens bemyndigande att utfärda erforderliga övergångsbestämmelser.

Enligt vad som framgår av skolöverstyrelsens utredning, komma vissa av de för närvarande anställda vaktmästarna att få vidkännas en minskning av sina avlöningsförmåner vid övergång till ett nytt avlönningssystem. På grund härav torde särskilda bestämmelser om personlig lönefyllnad bli erforderliga. Lönenämnden vill emellertid framhålla, att storleken av den personliga lönefyllnaden icke med säkerhet låter sig beräkna med ledning av de uti skolöverstyrelsens utredning lämnade uppgifterna. En granskning av de där angivna nuvarande löneförmånerna ger nämligen vid jämförelse med det sammanbragta primärmaterialet vid handen, att beloppen icke alltid äro sinsemellan jämförliga. Understundom har vaktmästaren att för den fastställda lönen fullgöra vissa uppgifter, exempelvis städning, eldning m. m., för vilka i andra fall utgår särskild ersättning utöver lönen. Även må framhållas, att de angivna löneskillnaderna uträknats med utgångspunkt från slutlönerna i de föreslagna nya befattningarna. Med hänsyn till svårigheten att på ett rättvist sätt avväga storleken av den personliga lönefyllnaden, får lönenämnden för sin del förorda, att dylika spörsmål skola avgöras av Kungl. Maj:t efter prövning i varje särskilt fall.

Såsom skolöverstyrelsen erinrat, erfordras jämväl vissa föreskrifter rörande s. k. övergångslön. Skolöverstyrelsen har emellertid ansett, att man endast undantagsvis behöver räkna med behovet av dylik övergångslön. Med hänsyn härtill och i betraktande av de för närvarande skiftande avlöningsgrunderna vid olika läroanstalter vill lönenämnden förorda, att jämväl frågor om övergångslön bringas under Kungl. Maj:ts prövning från fall till fall.

För egen del får jag framhålla följande.

I fråga om befattningshavare, som omedelbart före den 1 juli 1939 innehar vaktmästarbefattning vid någon av ifrågavarande läroanstalter och från och med nämnda dag erhåller ordinarie vaktmästartjänst, bör Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen respektive kommerskollegium, de senare enligt av Kungl. Maj:t fastställda riktlinjer, äga medgiva, om så prövas skäligt med hänsyn till befattningshavarens hittillsvarande avlöningsförmåner och långvariga anställning såsom vaktmästare, att vederbörande placeras i högre

löneklass inom lönegraden än begynnelselöneklassen. Om även vid sådan högre löneklassplacering minskning inträder i förhållande till avlöningen omedelbart före övergången på den nya lönestaten, bör Kungl. Maj:t kunna besluta om personlig lönefyllnad. Det må påpekas, att vid bedömandet av de nu berörda frågorna barntillägg, som vid vissa läroanstalter för närvarande utbetalas till vakmästarna, böra, i förekommande fall, inräknas i de hitillsvarande avlöningsförmånerna.

I likhet med skolöverstyrelsen och lönenämnden anser jag, att övergångslön bör kunna utgå till nu anställd vaktmästare, som utses till innehavare av ordinarie befattning, för den händelse lönen för närvarande utbetalas i förskott. Övergångslön bör även kunna tillerkännas sådan befattningshavare, därest, såsom i något fall skett, övergång till efterskottsutbetalning av lönen ägt rum i samband med att nuvarande avlöningsreglemente blivit tillämpligt å lärarpersonalen utan att övergångslön eller motsvarande ersättning erhållits. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning i varje särskilt fall meddela beslut, huruvida och med vilket belopp övergångslön skall tillkomma vederbörande befattningshavare.

Personlig lönefyllnad och övergångslön torde få bestridas från vederbörande avlöningsanslag.

Uppenbarligen kan det i vissa fall inträffa, att för närvarande tjänstgörande vaktmästare förlora anställningen i samband med löneregleringens genomförande. När så befinnes skäligt, torde Kungl. Maj:t, i avvaktan på förslag i ämnet till 1940 års riksdag, provisoriskt få tilldela sådan befattningshavare skälig kompensation. Kostnaderna härför synas böra bestridas från anslagsposten till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Därest nuvarande innehavare av vaktmästarebefattning å ordinarie stat anmäler, att han icke vill underkasta sig civila avlöningsreglementets villkor och bestämmelser, bör han bibehållas vid lön och tjänstgöringspenningar samt, efter sedvanlig årlig prövning, oreglerat dyrtidstillägg men bör däremot icke få uppbära tillfälligt lönetillägg.

Den här ifrågavarande löneregleringen bör föranleda vissa särskilda bestämmelser i fråga om vaktmästarpersonalens rätt till pension. Vidare böra nu anställda vaktmästare, som före den 1 juli 1939 uppnå viss ålder, beredas pension enligt hittills tillämpade grunder. Till dessa frågor torde jag framdeles få återkomma.

Hemställan.

På grund av vad i det föregående under första avdelningen anförts har det av den sakkunnige överlämnade förkastningsutkastet, såvitt detsamma avser ändringar i 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet, överarbetats inom finansdepartementet. Härvid har, utöver vad förut angivits, jämväl vidtagits vissa redaktionella jämkningar i författningstexten. Efter överarbetningen föreligger ett förslag till *kungörelse angående ändrad lydelse*

av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8), vilket förslag torde böra underställas riksdagen för godkännande.

De för rektorerna föreslagna bestämmelserna böra, i enlighet med vad den sakkunnige förordnat, införas under en särskild, ny avdelning av reglementet. Såsom jag i annat sammanhang (proposition 1939: 37) framhållit, bör rubriken till denna avdelning erhålla lydelsen: »Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan eller eljest enligt särskilda bestämmelser». Utformningen av denna avdelning påverkas dels av det förslag till lönereglering för landshövdingarna, som förelagts årets riksdag, dels av blivande löne-regleringsförslag för provinsialläkare och distriktsveterinärer. Vidare kan avdelningens slutliga lydelse bliva beroende av ändrade lönebestämmelser för vissa professorer vid konsthögskolan m. fl. Vid nu angivna förhållanden kan författningsförslag, innefattande avlöningsbestämmelserna för ifrågasvarande rektorer, icke underställas riksdagen för godkännande. I stället hava, på sätt skedde i fråga om lönebestämmelserna för landshövdingarna, de föreskrifter, som beträffande rektorerna äro avsedda att införas i avlöningsreglementet, sammanfattats punktvis i ett *förslag till avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl. statliga undervisningsanstalter, att lända till efterrättelse från och med den 1 juli 1939*. Förslaget torde såsom bilaga (Bil. 2) få fogas vid detta protokoll. Kungl. Maj:t torde böra föreslå riksdagen att *dels* godkänna nämnda förslag, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad här angivits förordna på vad sätt dessa bestämmelser skola inordnas i civila avlöningsreglementet. I förslaget har den särskilda löneplan, som skulle gälla för rektorsbefattningarna, betecknats såsom »löneplan E». Om vid den slutliga utformningen av den nya avdelningen av civila avlöningsreglementet befinnes lämpligt att giva löneplanen annan beteckning, bör Kungl. Maj:t vara oförhindrad härtill. I sådant fall bör Kungl. Maj:t jämväl äga vidtaga härav påkallade ändringar i vederbörande personalförteckningar.

Såsom i det föregående berörts böra vissa ändringar vidtagas i 59 § 2 mom. civila avlöningsreglementet. Även första momentet av nämnda paragraf bör ändras i anledning av de här framlagda förslagen. Dessutom måste paragrafens numrering liksom numreringen av 58 § och av de två sista avdelningarna av reglementet ändras. Till dessa frågor torde jag framdeles få återkomma.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att civila avlöningsreglementet skall äga tillämpning å ordinarie tjänstemän vid högre lärarinneseminarier, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma, de tekniska läroverken samt navigationsskolorna;

dels godkänna förberörda förslag till kungörelse angående ändrad lydelse av 54 § 9 och 10 mom. samt 56 § civila avlöningsreglementet den 4 januari 1939 (nr 8);

dels godkänna det i bilagan 2 vid detta protokollet innefattade förslaget till avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl. statliga undervisningsanstalter;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående angivits, förordna, på vad sätt de i nämnda bilaga innefattade bestämmelserna skola inordnas i civila avlöningsreglementet;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, vad angår ordinarie tjänstemän vid förut angivna undervisningsanstalter, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till civila avlöningsreglementet;

dels ock besluta, att barntillägg skola övergångsvis utgå till de ordinarie tjänstemännen vid här ifrågavarande undervisningsanstalter enligt av mig förordade grunder.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. MacDowall-Pihlström.

Förslag angående tillägg till civila avlöningsreglementet, föranlett av reglementets tillämpning å ordinarie lärare vid statens undervisningsväsende m. fl.

2 avd. Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt allmän löneplan.

8 kap. Särskilda bestämmelser.

54 §.

Åttonde huvudtiteln.

8 mom. Chalmers tekniska högskola.

9 mom. Högre lärarinneseminariet, de allmänna läroverken, folkskoleseminarierna, småskoleseminarierna, läroanstalterna för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalterna för dövstumma samt de tekniska läroverken.

Bestämmelsernas tillämpningsområde.

Avlöning vid innehav av vissa med lärartjänst förenade särskilda förmåner.

1. De i förevarande moment meddelade bestämmelserna hava icke avseende å rektorer vid i momentet omförmälda läroanstalter. För sådana befattningshavare meddelas särskilda bestämmelser under 3 avd. av detta avlöningsreglemente.

2. Innehavare av sådan lärarbefattning vid de allmänna läroverken, med vilken rätt till särskilda förmåner är förenad, skall vara underkastad såväl minskning i avlöning från statsverket till belopp, motsvarande de i avlöningen ingående särskilda förmånerna, efter uppskattning i behörig ordning, som ock vad i laga ordning kan vara stadgat rörande upphörande eller ändring av nämnda särskilda förmåner; dock att vad genom donation av enskild tillförsäkrats innehavare av viss tjänst, i syfte att bereda denne särskild förmån utöver honom eljest tillkommande avlöning, skall oavkortat komma tjänstinnehavaren till godo.

Befattningshavare, som i föregående stycke avses, är pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser rörande de i nämnda stycke omförmälda förhållandena.

3. Den i 3 § 1 mom. andra stycket stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid i detta moment avsedd läroanstalt, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.

Skyldighet
att vikariera
å högre
befattning.

4. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vederbörande rektor efter av skolöverstyrelsen givna riktlinjer, på därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande undervisning icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst ett läsår i sänder.

Förening av
tjänster m. m.

Med befattning såsom lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål vid någon av de i detta moment avsedda läroanstalterna må kunna förenas annan tjänst, därest skolöverstyrelsen på därom gjord framställning prövar sådan förening kunna utan olägenhet för undervisningen äga rum; dock att fråga om förening med innehavd befattning av ordinarie statstjänst eller därmed jämförlig kommunal befattning skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Medgivande varom nu sagts skall, där så kan ske, avse viss tid, dock högst tre år i sänder.

5. För lärare i teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, slöjd eller hushållsgöromål skola vid bestämmandet av det enligt 6 § läraren tillkommande lönebeloppet följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

Beräkande
av avlöning
för lärare
i övnings-
ämne.

a) I sådana fall, då lärare med stöd av bestämmelsen i punkt 4 andra stycket av detta moment innehar tjänst å mer än en ort, bestämmer Kungl. Maj:t, vilken av tjänstgöringsorterna som skall anses såsom lärarens stationeringsort.

b) Årslönen utgår med det för vederbörande löneklass och ortsgrupp gällande beloppet vid en undervisningsskyldighet av 30 veckotimmar. För varje veckotimme, som över- eller understiger 30, sker tillägg till respektive avdrag å lönen med en trettiondedel; skolande härvid iakttagas, dels att årslönen icke må vare sig ökas med mer än $\frac{4}{30}$, häri icke inräknat den ökning, som må föranledas av bestämmelsen nedan under c), eller minskas med mer än $\frac{21}{30}$ i fråga om lärare i teckning, musik eller gymnastik med lek och idrott samt $\frac{24}{30}$ i fråga om lärarinna i kvinnlig slöjd, dels ock att det efter tillägg respektive avdrag uppkomna talet skall, därest det icke utgöres av ett helt, med tre delbart krontal, jämkas till närmast högre sålunda delbara hela krontal.

Vad i föregående stycke föreskrives skall icke äga tillämpning beträffande lärarinna i hushållsgöromål, som vid statens skolköksseminarium och hushållsskola förordnats till biträdande föreståndarinna eller som vid småskoleseminarium tjänstgör såsom skolköksföreståndarinna, och ej heller beträffande lärarinna i hushållsgöromål vid läroanstalt för blinda, lärarinna i slöjd vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte ävensom skolkökslärarinna, skolköks- och kindergartenslärarinna, slöjdlärarinna samt kindergarten- och gymnastiklärarinna vid läroanstalt för dövstumma.

c) För lärare i gymnastik med lek och idrott vid högre lärarinneseminariet eller allmänt läroverk, vilken fullgör arbete med planläggningen och övervakandet av lärjungarnas friluftsliv, må, efter prövning av skolöverstyrelsen för varje budgetår, vid bestämmandet av det antal veckotimmar, efter vilket lönen enligt stadgandet under b) ovan skall beräknas, tilläggas ytterligare

en veckotimme, därest antalet undervisningstimmar uppgår till högst 12, ytterligare två veckotimmar, därest antalet undervisningstimmar uppgår till lägst 13 och högst 20, samt ytterligare tre veckotimmar, därest antalet undervisningstimmar överstiger 20; dock att i fråga om högre lärarinneseminarier hänsyn härvid må tagas allenast till tjänstgöring, som fullgöres i real-skolan eller flickskolan.

Beräknande
av tid för
löneklasspp-
flyttning. 6. Vid tillämpning av stadgandet i 7 § 3 mom. andra stycket under a) skall såsom tjänstetid räknas jämväl tid, varunder tjänsteman av anledning, som omförmäles i punkten 9 andra stycket av förevarande moment, varit hindrad att tjänstgöra.

Ferier, se-
mester. 7. Lärare vid i detta moment avsedd läroanstalt, med undantag av lärare i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium, ävensom verkstadsingenjör vid tekniska gymnasiet i Göteborg äga årligen i stället för semester åtnjuta *ferier* å tider, som i vederbörande stadgar föreskrivas.

Översköterska vid vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte ävensom sjuksköterska vid läroanstalt för dövstumma äga åtnjuta *semester* under 25 dagar intill det år, under vilket de fylla 40 år, samt därefter under 35 dagar.

Tjänstledig-
hetsavdrag
för lärare i
övningsämne. 8. Vid bestämmandet av tjänstledighetsavdrag enligt 12 § skola för lärare i övningsämne, vilkens lön med tillämpning av de ovan i punkt 5 b) och c) meddelade bestämmelserna ökas eller minskas, de fastställda tjänstledighetsavdragen ökas respektive minskas med samma antal trettiondedelar som lönen; dock att, där sålunda uppkommande avdragsbelopp icke slutar å helt femtal ören, detsamma skall jämkas till närmaste femtal.

Oavkortad
lön vid viss
ledighet. 9. I stället för vad i 13 § 3 mom. stadgas gäller, att under tjänstledighet, vilken lärare enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen, läraren äger åtnjuta oavkortad lön.

Lärare äger åtnjuta oavkortad lön för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, där han är anställd, blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Lärare, för vilken tjänstgöringshinder av nu nämnt slag förelegat, skall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den skyldighet till återläsning, som i vederbörlig ordning kan varda bestämd.

Tillämpning
av stadgan-
det om tjänst-
ledighet för
studier. 10. Vad i 16 § b) sägs angående verket skall i fråga om befattningshavare vid i detta moment avsedd läroanstalt avse undervisningsväsendet; skolande härvid i fråga om lärare den i nämnda författningsrum angivna tidsbegränsningen avse sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad.

Avlöning i
vissa fall
under tjänst-
göring vid
annan läro-
anstalt. 11. I sådana fall, då lärare åtnjuter tjänstledighet från egen befattning för att tjänstgöra vid annan i detta moment eller i 56 § 3 mom. avsedd läroanstalt, skola hans avlöningsförmåner utgå efter särskilda, av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Kallortstill-
lägg i vissa
fall för lärare
i övnings-
ämne. 12. Kallortstilllägg skall för lärare i övningsämne, vilkens lön med tillämpning av de ovan i punkt 5 b) och c) meddelade föreskrifterna beräknats efter högst 15 veckotimmar, utgå med hälften av de i 20 § för olika fall upptagna beloppen.

Ersättning
till vikarie
å rektors-
befattning. 13. Har lärare förordnats att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning vid i detta moment eller i 56 § 3 mom. avsedd läroanstalt, bestämmes ersättning för vikariatet av Kungl. Maj:t.

Ersättning
för bestrid-
ande av med
annan befatt-
ning förenad
undervisning. 14. Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

15. Till följande befattningshavare utgå *särskilda arvoden och ersättningar* enligt nedan angivna grunder.

Särskilda
arvoden och
ersättningar.

a) Biträdande föreståndarinna vid högre lärarinneseminariet åtnjuter i denna egenskap särskilt arvode med 1,200 kronor för år.

b) För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar utgår särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

c) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, som för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskild ersättning härför med vid allmänt läroverk 1,500 kronor för år och vid folkskoleseminarium 1,200 kronor för år.

d) Lärare i läroämne ävensom övningsskollärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, där provårskurs är anordnad, åtnjuter, därest vederbörande icke förordnats att för minst en termin vara föreståndare för provårskursen, utöver honom eljest tillkommande avlöningsförmåner särskild ersättning med 360 kronor för år.

e) Lärare vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium, vid vilket provårskurs är anordnad, åtnjuter ersättning för i provåret ingående metodiska föreläsningar och kurser ävensom för handledning av lärarkandidater enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

f) Första lärarinnan vid förskolan för blinda åtnjuter i denna egenskap särskilt arvode med 720 kronor för år.

g) Lärare vid läroanstalt för dövstumma, vilken för minst en termin förordnats att vara föreståndare för dövstumlärarseminariet, åtnjuter särskild ersättning härför med 900 kronor för år.

h) Lärare vid läroanstalt för dövstumma där provårskurs är anordnad, vilken för minst en termin förordnats att vara föreståndare för provårskursen, åtnjuter särskild ersättning härför med belopp, som vid slutet av varje termin bestämmas av skolöverstyrelsen, dock med högst 200 kronor för år.

i) Lärare vid läroanstalt för dövstumma, vilken, utan att för minst en termin vara förordnad såsom föreståndare för dövstumlärarseminariet, meddelar undervisning vid nämnda seminarium, åtnjuter särskild ersättning härför med belopp, som vid slutet av varje termin bestämmas av skolöverstyrelsen, dock med högst 600 kronor för år.

De ovan under g) och i) omförmälda ersättningarna utgå ej för termin, under vilken dövstumlärarseminariet icke varit i verksamhet.

De närmare föreskrifter, som kunna bliva erforderliga rörande utbetalning m. m. av ovannämnda arvoden och ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

16. Bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamente skola icke äga tillämpning i de fall, då lärare samtidigt innehar lärarbefattning vid läroanstalt å mer än en ort, och ej heller i de fall, då lärare åtnjuter sådan tjänstledighet, som ovan under punkt 11 omförmäles.

Tjänstgöringstraktamente i vissa fall.

10 mom. Folkskolinspektionen.

Nomadskolinspektören äger åtnjuta avlöningsförstärkning med 1,500 kronor för år. Kungl. Maj:t äger bestämma, huru med avlöningsförstärkningen skall förfaras, då nomadskolinspektören åtnjuter tjänstledighet, under vilken han är skyldig vidkännas tjänstledighetsavdrag.

Avlöningsförstärkning.

11 mom. Gymnastiska centralinstitutet.

55 §.

Nionde huvudtiteln.

56 §.

Tionde huvudtiteln.**1 mom. Kommerskollegium.****2 mom. Lotsstyrelsen samt lots- och fyrstaten.****3 mom. Navigationsskolorna.**

- Bestämmelsernas tillämpningsområde. 1. De i förevarande moment meddelade bestämmelserna hava icke avseende å rektorer. För sådana befattningshavare meddelas särskilda bestämmelser under 3 avd. av detta avlöningsreglemente.
- Skyldighet att vikariera å högre befattning. 2. Den i 3 § 1 mom. andra stycket stadgade skyldigheten för tjänsteman att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår såsom vikarie bestrida befattning inom högre lönegrad skall, då fråga är om vikariat å lärarbefattning vid navigationsskola, gälla för en tid av sammanlagt högst sex månader av ett och samma kalenderår.
- Undervisning i annan läroanstalt. 3. Lärare må ej åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, så framt ej vederbörande rektor efter av kommerskollegium givna riktlinjer, på där-om gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande undervisning icke kan anses inverka hinderligt vid utövandet av den ordinarie tjänsten, finner uppdraget kunna få emottagas; skolande sådant medgivande avse viss tid, dock högst ett läsår i sänder.
- Beräkande av tid för löneklassuppflyttning. 4. Vid tillämpning av stadgandet i 7 § 3 mom. andra stycket under a) skall såsom tjänstetid räknas jämväl tid, varunder tjänsteman av anledning, som omförmäles i punkten 6 andra stycket av förevarande moment, varit hindrad att tjänstgöra.
- Ferier. 5. Lärare äger årligen i stället för semester åtnjuta *ferier* å tider, som i vederbörande stadga föreskrivas.
- Oavkortad lön vid viss ledighet. 6. I stället för vad i 13 § 3 mom. stadgas gäller, att under tjänstledighet, vilken lärare enligt medgivande av Kungl. Maj:t använt för att göra iakttagelser eller idka studier, som på ett påtagligt sätt kunna tjäna undervisningsväsendets intressen, läraren äger åtnjuta oavkortad lön.
- Lärare äger åtnjuta oavkortad lön för tid, under vilken undervisningen vid den läroanstalt, där han är anställd, blivit till följd av smittsam sjukdom inställd och han av sådan anledning hindrats tjänstgöra. Lärare, för vilken tjänstgöringshinder av nu nämnt slag förelegat, skall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den skyldighet till återläsning, som i vederbörlig ordning kan varda bestämd.

7. Vad i 16 § b) sägs angående verket skall i fråga om befattningshavare vid navigationsskola avse undervisningsväsendet; skolande härvid i fråga om lärare den i nämnda författningsrum angivna tidsbegränsningen avse sammanlagt högst 180 dagar av den tid läraren innehar befattning inom en och samma lönegrad.

Tillämpning av stadgandet om tjänstledighet för studier.

8. I sådana fall, då lärare åtnjuter tjänstledighet från egen befattning för att tjänstgöra vid annan i detta moment eller i 54 § 9 mom. avsedd läroanstalt, skola hans avlöningsförmåner utgå efter särskilda, av Kungl. Maj:t bestämda grunder.

Avlöning i vissa fall under tjänstgöring vid annan läroanstalt.

9. Har lärare förordnats att såsom vikarie uppehålla rektorsbefattning vid i detta moment eller i 54 § 9 mom. avsedd läroanstalt, bestämmes ersättning för vikariatet av Kungl. Maj:t.

Ersättning till vikarie å rektorsbefattning.

10. Lärare, vilken förordnats att jämte egen tjänst bestrida med annan befattning förenad undervisning, åtnjuter för sistnämnda undervisning ersättning enligt de för timlärare fastställda grunderna.

Ersättning för bestridande av med annan befattning förenad undervisning.

11. För anordnande och förrättande av fyllnadsprövningar eller därmed jämförliga prövningar utgår särskild ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t.

Särskild ersättning.

12. Bestämmelserna rörande tjänstgöringstraktamente skola icke äga tillämpning i de fall, då lärare åtnjuter sådan tjänstledighet, som ovan under punkt 8 omförmåles.

Tjänstgöringstraktamente i vissa fall.

3 avd. Tjänstemän, som åtnjuta lön enligt särskild löneplan.

00 §.

Rektorer vid vissa statliga läroanstalter.

1. De nedan meddelade bestämmelserna hava avseende å ordinarie innehavare av rektorsbefattning vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk, folkskoleseminarium, småskoleseminarium, läroanstalt för blindas, vårdanstalten för blindas med komplicerat lyte, läroanstalt för dövstumma, tekniskt läroverk eller navigationsskola.

Bestämmelsernas tillämpningsområde.

2. Rektorsbefattning tillsättes medelst förordnande för viss tid.

Lärare, som förordnats att bestrida rektorsbefattning men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, övergår till sin innehavande ordinarie lärarbefattning. Därvid skall för bestämmandet av lärarens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat innehaft nämnda lärarbefattning.

Övergång från rektorsförordnande till lärartjänst m. m.

Därest så erfordras, äger Kungl. Maj:t besluta av stadgandet i nästföregående stycke föranledd tillfällig ökning av antalet ordinarie lärartjänster.

3. Innehavare av rektorsbefattning åtnjuter lön enligt nedanstående löneplan:

Löneplan.

Löneplan E.

(Rektorer vid vissa statliga läroanstalter.)

Löne- grad nr	Lönen utgår enligt nedan angivna löneklass i den under 5 § intagna löneplan A	Löne- grad nr	Lönen utgår enligt nedan angivna löneklass i den under 5 § intagna löneplan A
1	28	8	32
2	29	9	33
3	30	10	33
4	31	11	34
5	32	12	35
6	30	13	36
7	31	14	37

Lönegrader; 4. Den lönegrad, till vilken varje särskild befattning är att hänföra, an-
stationerings- gives i tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen.
orter.

Fördelningen av stationeringsorter å de i löneplan A angivna ortsgrup-
perna fastställs av Kungl. Maj:t.

Förening av 5. Fråga om tillstånd, varom förmåles i 4 § 2 mom., prövas beträffan-
tjänster m. m. de rektor av Kungl. Maj:t.

Önskar rektor åtaga sig undervisning i annan läroanstalt, skall han där-
om göra framställning hos det centrala ämbetsverk varunder han lyder, vil-
ket i ärendet beslutar; skolande meddelat tillstånd avse viss tid, dock högst
ett läsår i sänder.

Vissa avlö- 6. Bestämmelserna i 10—18 §§, 20 §, 22—24 §§, 28—44 §§, 54 § 9
ningsbestäm- mom. punkterna 2, 9, 10, 14 och 15 samt 56 § 3 mom. punkterna 6, 7,
melsers till- 10 och 11 skola i tillämpliga delar och med de ändringar och tillägg, som
lämplighet. nedan angivas, lända till efterrättelse beträffande innehavare av rektorsbe-
fattning. Härvid skall så anses, som om nämnda befattningar tillhörde de
lönegrader i löneplan A, som här nedan angivas, nämligen:

befattning i lönegraden	E 1	lönegraden A 25
» » lönegraderna	E 2—5	» A 26
» » »	E 6—9	» A 27
» » »	E 10—14	» A 30.

Tjänstledig- 7. Har rektor jämlikt 17 § 1 mom. medgivits nedsättning av tjänst-
hetsavdrag göringstiden, skall iakttagas, att det för olika förekommande fall gällande
vid nedsätt- tjänstledighetsavdraget för dag fördelas mellan rektorsgöromålen och rektors
ning av tjänstgörings- undervisningsskyldighet på sådant sätt, att så stor del av avdragsbeloppet,
tjänstgörings- tiden. som motsvarar förhållandet mellan antalet av den tjänstledige rektorns
undervisningstimmar i veckan och medeltalet av det författningsenligt före-
skrivna antalet undervisningstimmar i veckan för ordinarie lärare av när-
mast jämförligt slag, skall anses belöpa på rektors undervisningsskyldighet,
medan den återstående delen av avdragsbeloppet skall anses belöpa på rek-
torsgöromålen.

Särskilda 8. Rektor vid institutet och förskolan för blindas äger de år, då lärar-
ersättningar. utbildning därstädes äger rum, efter skolöverstyrelsens beprövande åtnjuta
särskild ersättning med högst 480 kronor för år räknat. Rektor vid hant-
verksskola för blindas, vilken tillika är föreståndare för materialdepå, äger
åtnjuta särskild ersättning härför med 480 kronor för år.

De närmare föreskrifter, som kunna bliva erforderliga rörande utbetalning m. m. av nyssnämnda ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

9. I stället för vad i 41 § första stycket stadgas gäller att, därest åt rektor såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket eller vederbörande kommun, han skall vara skyldig att mottaga densamma.

Angående beskaffenheten av tjänstebostad, som tillhandahålles av vederbörande kommun, gäller vad därom är eller framdeles varder stadgat.

Tjänste-
bostad.

Förslag

till

**avlöningsbestämmelser för rektorer vid allmänna läroverk m. fl.
statliga undervisningsanstalter, att lända till efterrättelse
från och med den 1 juli 1939.**

1. De nedan meddelade bestämmelserna hava avseende å ordinarie innehavare av rektorsbefattning vid högre lärarinneseminariet, allmänt läroverk, folkskoleseminarium, småskoleseminarium, läroanstalt för blinda, vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, läroanstalt för dövstumma, tekniskt läroverk eller navigationsskola.

2. Rektorsbefattning tillsättes medelst förordnande för viss tid.

Rektor är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av ett och samma kalenderår mot särskild ersättning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, såsom vikarie bestrida ledamotsbefattning i skolöverstyrelsen.

Vad i 3 § 3 mom. första stycket civila avlöningsreglementet stadgas skall icke gälla rektor.

Lärare, som förordnats att bestrida rektorsbefattning men vilkens förordnande upphört utan att efterföljas av förnyat förordnande, övergår till sin innehavande ordinarie lärarbefattning. Därvid skall för bestämmandet av lärarens placering i löneklass så anses, som om han även under den tid förordnandet varat bestritt nämnda lärarbefattning.

Därest så erfordras, äger Kungl. Maj:t besluta av stadgandet i nästföregående stycke föranledd tillfällig ökning av antalet ordinarie lärartjänster.

3. Innehavare av rektorsbefattning åtnjuter lön enligt nedanstående löneplan:

Löneplan E.

Löne- grad nr	Lönen utgår enligt nedan angivna löneklass i den under 5 § civila avlö- ningsreglementet intagna löneplan A	Löne- grad nr	Lönen utgår enligt nedan angivna löneklass i den under 5 § civila avlö- ningsreglementet intagna löneplan A
1	28	8	32
2	29	9	33
3	30	10	33
4	31	11	34
5	32	12	35
6	30	13	36
7	31	14	37

4. Den lönegrad, till vilken varje särskild befattning är att hänföra, angives i tjänsteförteckningen.

Fördelningen av stationeringsorter å de i löneplan A angivna ortsgrupperna fastställs av Kungl. Maj:t.

5. Fråga om tillstånd, varom förmäles i 4 § 2 mom. civila avlöningsreglementet, provas beträffande rektor av Kungl. Maj:t, dock att det centrala ämbetsverk, varunder rektor lyder, äger meddela honom tillstånd att för viss tid, dock högst ett läsår i sänder, åtaga sig undervisning i annan läroanstalt.

6. Bestämmelserna i 10—18 §§, 20 §, 22—24 §§, 28—44 §§, 54 § 9 mom. 2, 9, 11, 15, 16 och 18 punkterna samt 56 § 3 mom. 6, 8, 11 och 12 punkterna civila avlöningsreglementet skola i tillämpliga delar och med de ändringar och tillägg, som nedan angivas, lända till efterrättelse beträffande innehavare av rektorsbefattning. Härvid skall så anses, som om nämnda befattningar tillhörde de lönegrader i löneplan A, som här nedan angivas, nämligen:

befattning i lönegraden	E 1	lönegraden A 25
» » lönegraderna	E 2—5	» A 26
» » »	E 6—9	» A 27
» » »	E 10—14	» A 30.

7. Vid tillämpning under den årliga lästiden av stadgandet i 17 § 1 mom. civila avlöningsreglementet skall iakttagas, att det för olika förekommande fall gällande tjänstledighetsavdraget för dag fördelas mellan rektorsgöromålen och rektors undervisningsskyldighet på sådant sätt, att så stor del av avdragsbeloppet, som motsvarar förhållandet mellan antalet av den tjänstledige rektorns undervisningstimmar i veckan och medeltalet av det författningssenligt föreskrivna antalet undervisningstimmar i veckan för ordinarie lärare av närmast jämförligt slag, skall anses belöpa på rektors undervisningsskyldighet, medan den återstående delen av avdragsbeloppet skall anses belöpa på rektorsgöromålen.

8. Rektor vid institutet och förskolan för blindas äger de år, då lärarutbildning därstädes äger rum, efter skolöverstyrelsens beprövande åtnjuta särskild ersättning med högst 480 kronor för år räknat. Rektor vid hantverksskola för blindas, vilken tillika är föreståndare för materialdepå, äger åtnjuta särskild ersättning härför med 480 kronor för år.

De närmare föreskrifter, som kunna bli erforderliga rörande utbetalning m. m. av nyssnämnda ersättningar, meddelas av Kungl. Maj:t.

9. I stället för vad i 41 § första stycket civila avlöningsreglementet stadgas gäller att, därest åt rektor såsom bostad anvisas lägenhet, som disponeras av statsverket eller vederbörande kommun, han skall vara skyldig att mottaga densamma.

Angående beskaffenheten av tjänstebostad, som tillhandahålles av vederbörande kommun, gäller vad därom är eller framdeles varder stadgat.